

Utviklingen i norsk kosthold 2024

Matforsyningsstatistikk

Publikasjonens tittel: UTVIKLINGEN I NORSK KOSTHOLD 2024
Matforsyningsstatistikk

Utgitt: 02/2025

Utgitt av: Helsedirektoratet
Kontakt: Avdeling folkesykdommer
Postadresse: Pb. 220 Skøyen, 0213 Oslo
Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo

Tlf.: 47 47 20 20
helsedirektoratet.no

Forsidefoto: Mostphotos

INNHOOLD

Forord	4
Sammendrag	5
1 Utvikling i norsk kosthold	7
1.1 Sammenligning av data fra engros- og forbruksnivå	7
1.2 Selvforsyningsgrad	8
1.3 Matvarepriser	8
1.4 Matvareforbruk – utviklingstendenser	8
1.5 Kostens næringsinnhold	12
1.6 Produksjon av morsmelk	13
2 Tilgang og forbruk av matvarer på engrosnivå	14
2.1 Innledning	14
2.2 Grunnlag og forutsetninger for beregningene	14
2.3 Utviklingen i råvareproduksjonen	16
2.4 Prisutviklingen for matvarer	22
2.5 Forbruk på engrosnivå av matvarer	26
2.5.1 Planteprodukter	26
2.5.2 Husdyrprodukter	41
2.5.3 Spisefett	50
2.5.4 Fisk og sjømat	52
2.5.5 Kaffe	53
2.5.6 Te	54
2.5.7 Krydder	54
2.5.8 Grensehandel	54
2.5.9 Uspesifisert handel	57
2.6 Samlet matvareforbruk på engrosnivå og fordeling på de enkelte matvaregrupper	58
2.6.1 Innledning	58
2.6.2 Matvaregruppene	59
2.6.3 Energi og energigivende næringsstoffer	69
2.7 Norsk produsert andel av matvareforbruket, selvforsyning	73
3 Fisk og sjømat	79
3.1 Data om fisk og sjømat	79
3.2 Grossistomsatt fisk og sjømat	79
4 Produksjon av morsmelk	81
Tillegg 1 Begreper i matforsyningsstatistikken	84

FORORD

Helsedirektoratet jobber for å fremme god helse i hele befolkningen, og å gjøre det enklere å ta sunne valg. Å følge med på utviklingen i befolkningens kosthold er en viktig del av dette ansvaret.

I august 2024 lanserte Helsedirektoratet nye kostråd. Kostrådene bidrar til å dekke kroppens behov for næringsstoffer, og å forebygge sykdom.

Denne rapporten inneholder detaljerte data om norsk matforsyningsstatistikk. Rapporten bygger på data om matvareforbruk på engrosnivå sammenstilt av Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO). Tallmaterialet er bearbeidet for Helsedirektoratet av Mads Svennerud, Yujie Qi Wenstøp, Erik Bøe og Simen Wilsher-Lohre, NIBIO, og Anne Marte Wetting Johansen, Avdeling for ernæringsvitenskap, Institutt for medisinske basalfag, Universitetet i Oslo (UiO). Kapittel 2 og 3 er utarbeidet av Mads Svennerud, Yujie Qi Wenstøp, Erik Bøe og Simen Wilsher-Lohre. Kapittel 4 er utarbeidet av Britt Lande og Anne Bærug, Helsedirektoratet. Rapporten er sammenstilt av Britt Lande og Lars Johansson, Helsedirektoratet.

Oslo, februar 2025

Linda Granlund
Divisjonsdirektør

May Cecilie Lossius
Avdelingsdirektør

SAMMENDRAG

Rapporten presenterer data for landets matforsyning til og med 2023. Tallmaterialet viser både utfordringer og positive endringer i kostholdet over tid.

Engrosforbruket av korn økte fra 1970 til midten av 2000-tallet, men har siden gått ned. Andelen sammalt mel fra norske møller har økt fra 17 prosent i 1999 til 27 prosent i 2018, men har siden gått ned til 23 prosent i 2023.

Over tid har engrosforbruket av grønnsaker, frukt og bær økt betydelig, men ikke de senere årene. Siden 2013 er forbruket av grønnsaker redusert med 5 prosent og forbruket av frukt og bær redusert med 15 prosent.

Engrosforbruket av sukker gikk ned fra 44 til 24 kilo per person per år i perioden 1999–2019. Under pandemien økte forbruket, men det har siden gått ned til nær samme nivå som i 2019. Fra 2022 til 2023 har sukkerforbruket endret seg lite.

Det samlede forbruket av melk har gått betydelig ned over tid, og gikk ytterligere noe ned i 2023. Det har vært en betydelig overgang fra fete til magre melketyper siden 1980-årene, men i de senere årene har nedgangen vært størst for de magre melketyperne. Forbruket av yoghurt har økt siden 2013, og økte også noe i 2023.

Forbruket av ost har økt mye over tid. Forbruket har økt med 11 prosent siden 2013, og det gikk også opp i 2023. Forbruket av fløte, inkludert rømme har holdt seg mellom 7 og 8 kilo per person per år de siste tjue årene.

Forbruket av smør har stort sett holdt seg mellom 3 og 4 kilo per person de siste tjue årene. Fra 2022 til 2023 var det en økning i forbruket. Margarinformbruket har gått mye ned over tid, og gikk også noe ned i 2023.

Engrosforbruket av kjøtt har økt betydelig over tid. I perioden 2016–2019 gikk forbruket av kjøtt totalt og rødt kjøtt noe ned, mens forbruket av hvitt kjøtt var relativt stabilt. Fra 2020 til 2021 økte forbruket av kjøtt totalt (både rødt og hvitt kjøtt) og nådde et historisk høyt nivå. I 2022 gikk forbruket ned, men var fortsatt høyere enn i 2019. I 2023 gikk det totale kjøttforbruket videre ned, men forbruket av fjørfekjøtt var tilnærmet uendret sammenlignet med 2022.

Forbruket av fisk og sjømat har gått ned over tid. Forbruket av fisk og sjømat har gått ned med 17 prosent siden 2013, og det gikk også noe ned i 2023.

Basert på data fra 2018–2019 er det beregnet at mødre i Norge til sammen produserer ca. 10,1 millioner liter morsmelk per år.

Fra midten av 1970-årene til 2010 gikk kostens fettinnhold ned fra 40 til 35 energiprosent, men det har siden økt. Fra 2015 har fettinnholdet ligget rundt 37 og 38 energiprosent, og utgjorde ca. 37 energiprosent i 2023. Siden 2015 har kostens innhold av mettede fettsyrer ligget mellom 14 og 15 energiprosent, og var ca. 15

energiprosent i 2023. Dette er betydelig høyere enn anbefalt. Kostens innhold av tilsatt sukker har gått ned fra 17 til 12 energiprosent i perioden 2000–2023, og har holdt seg på ca. 12 energiprosent siden 2020. Dette er fortsatt høyere enn anbefalt.

1 UTVIKLING I NORSK KOSTHOLD

Tilgangen på mat her i landet var rikelig og allsidig i 2023. Sett i forhold til målsettinger for kostholdet, mener Helsedirektoratet at tallmaterialet viser både utfordringer og positive endringer i kostholdet over tid. Helsedirektoratet ser det som en svært viktig oppgave å støtte den positive utviklingen i kostholdet. Samtidig er det nødvendig å fortsette arbeidet med å redusere de negative tendensene.

1.1 Sammenligning av data fra engros- og forbruksnivå

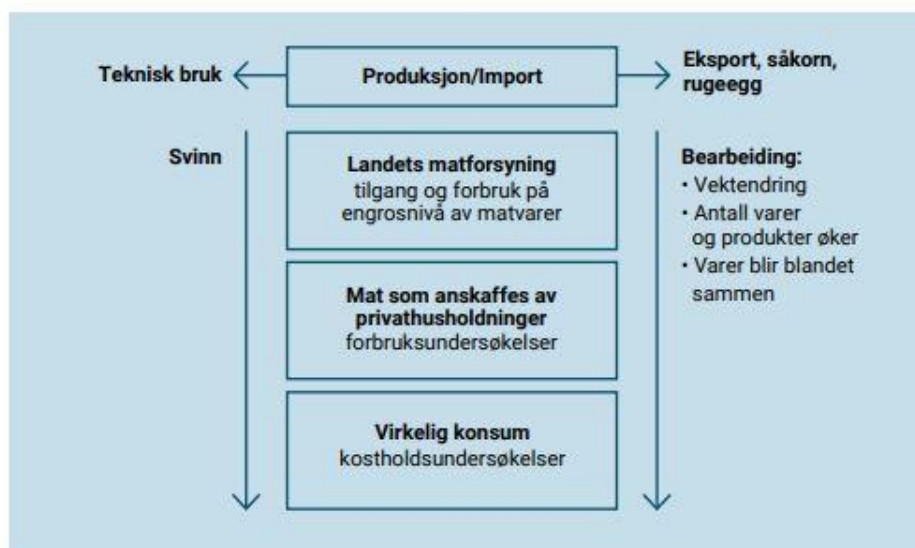
Matforsyningstallene er basert på statistikk over import, eksport, produksjon og omsetning av matvarer. Disse tallene gir informasjon om tilgang og forbruk på engrosnivå av matvarer. De viser matmengden som står til rådighet for hele befolkningen.

For data om matvareforbruk og energi- og næringsstoffinnhold fra SSBs forbruksundersøkelser 1975–2012, se detaljert utgave (fullversjon) av Utviklingen i norsk kosthold 2019 (helsedirektoratet.no).

Verken matforsyningsstatistikken, tallene fra SSBs forbruksundersøkelser eller data om omsetning av fisk og sjømat beskriver inntaket, dvs. det som blir spist. Det gjør imidlertid de nasjonale kostholdsundersøkelsene som er gjennomført i ulike aldersgrupper og som er omtalt i egne rapporter (se helsedirektoratet.no og fhi.no).

Matmengden (per person) som registreres i matforsyningsstatistikken vil som regel være høyere enn tilsvarende tall i forbruksundersøkelsene og kostholdsundersøkelsene, bl.a. på grunn av svinn i matvarekjeden og fjerning av uspiselige deler (Figur 1).

Figur 1. Matvarenes vei fra produksjon til konsum og hovedkilder til data om norsk kosthold.

1.2 Selvforsyningsgrad og dekningsgrad av mat

I 2023 er andelen norskproduserte matvarer på energibasis (selvforsyningsgraden) 46,4 prosent og dekningsgraden er 86,6 prosent. Selvforsyningsgraden korrigert for kraftfôrimport til husdyr er beregnet til 41,6 prosent i 2023. Ser man kun på andelen av mat produsert i norsk jordbruk på norsk fôr, er andelen beregnet til 40,2 prosent.

1.3 Matvarepriser

Utviklingen i matvareforbruket påvirkes av prisutviklingen for de enkelte matvaregruppene. Matvaregruppene med størst økning i konsumprisindeksen fra 2015 til 2023 var «oljer og fett» samt «fisk og sjømat». Minst økning var det for matvaregruppen «sukker, syltetøy, honning, sjokolade og sukkervarer» og «mineralvann, leskedrikker og juice». Konsumprisindeksen økte fra 2015 til 2020 for de to gruppene, mens den gikk betydelig ned i 2021 og viser en relativt flat utvikling videre til 2022. For disse to matvaregruppene har bortfallet av særavgifter i 2021 hatt betydning for prisutviklingen i årene 2021–2022. Fra 2022 til 2023 er det gruppene «frukt» og «grønnsaker, inkl. poteter» som har hatt den største prisøkningen med ca. 13,5 prosent. Fra mai 2023 til mai 2024 har totalindeksen økt 3,0 prosent, mens prisindeksen for mat- og alkoholfrie drikkevarer i alt har økt 5,4 prosent.

1.4 Matvareforbruk – utviklingstendenser

Tabell 1.1 Forbruk av utvalgte matvarer på engrosnivå¹, kg per innbygger per år
Tallene er avrundet. Se tabell 2.47 for mer detaljerte tall.

	1953 -55	1979	1989	1999	2009	2013	2019	2021	2022	2023*
Korn, som mel (inkl. ris)	99	78	80	87	87	83	82	84	83	80
Matpoteter	93	63	50	32	21	23	15	20	18	13
Poteter til bearbeiding	-	11	21	27	28	25	28	27	30	30
Grønnsaker	35	46	53	61	68	76	81	81	77	72
Frukt og bær	41	76	79	69	90	91	85	85	82	78
Kjøtt og kjøttbiprodukter	36	54	53	63	72	74	72	79	74	71
Fisk (hel urensset rund vekt)	-	-	-	-	34	37	32	32	31	30
Egg	7,4	11	12	11	12	13	14	13	13	13
Helmelk	195	160	64	32	20	18	17	16	17	17
Lettmelk	-	-	79	73	52	45	35	33	31	30
Mager melk ²	10	26	32	22	33	33	31	31	28	27
Yoghurt	-	-	-	6,8	9,2	9,4	11	11	11	11
Konserverte melkeprodukter	3,2	15	19	20	31	27	23	32	32	28
Fløte, rømme	5,0	6,6	6,9	6,5	6,8	7,5	7,7	7,7	7,5	7,4
Ost	8,0	12	13	14	17	18	19	20	19	20
Smør	3,8	5,4	3,4	3,3	2,9	3,3	3,5	3,6	3,3	3,5
Margarin	24	15	13	12	9,0	8,6	7,6	8,0	7,6	7,5
Sukker	40	45	41	44	32	28	24	26	24	24

* Foreløpige tall. Det er foretatt en del forandringer i datagrunnlaget siden 1953, se fotnoter tabell 2.47.

1. Grensehandel er ikke inkludert.

2. Omfatter skummet melk og lettmelk med høyst 0,7 % fett.

1.4.1 Kornvarer

Kornforbruket (inkl. ris) ekskl. grensehandel økte betydelig fra 1969 (73,6 kilo per innbygger) og fram til 2007 (90,8 kilo per innbygger), men har siden gått ned. Fra 2019 til 2020 økte forbruket fra 82,0 til 86,9 kilo per innbygger, men har siden gått ned, og foreløpige tall viser at engrosforbruket gikk ned med 3,2 kilo per innbygger fra 2022, til 79,7 kilo per innbygger i 2023. Anslagene for grensehandel av kornvarer i 2019 er 3,4 kilo per innbygger, men under koronapandemien gikk grensehandelen ned til om lag en halv kilo per innbygger. I 2023 er grensehandelen anslått til 1,9 kilo per innbygger.

Fra og med 1999 har man sett på andelen sammalt mel i engrosforbruket. Andelen sammalt mel økte fra 17,3 prosent i 1999 til 26,6 prosent i 2018. Etter 2018 har andelen sunket og er i 2023 beregnet til 22,9 prosent. Ettersom NIBIO ikke har opplysninger om andelen sammalt mel i importerte bearbeidede kornprodukter, er det vanskelig å anslå den samlede andelen sammalt mel av det totale kornforbruket.

Helsedirektoratet arbeider for økt forbruk av fullkorn og grove kornprodukter.

1.4.2 Poteter

Forbruket av matpoteter har gått mye ned siden 1970-årene, mens forbruket av poteter som går til produksjon av bearbeidede poteter har økt. Poteter som går til produksjon av pommes frites, chips, potetmos og øvrige potetprodukter har siden begynnelsen av 2000-tallet utgjort mer enn halvparten av den totale potet-omsetningen på engrosnivå. Potet er en lagringsvare, noe som innebærer at det vil kunne oppstå en del svingninger i beregnet engrosforbruk fra år til år. I 2023 er det foreløpige samlede totale engrosforbruket av poteter beregnet til 49,5 kilo per innbygger (bearbeidede poteter omregnet til matpotet), der matpoteter utgjorde ca. 27 prosent av engrosforbruket, noe som er historisk lav andel (f.eks. i 1999 var matpotetandelen 45 prosent).

Helsedirektoratet arbeider for vridning i forbruket fra fete potetprodukter til matpoteter.

1.4.3 Grønnsaker, frukt og bær

Forbruket av grønnsaker, frukt og bær har økt med 16 prosent i perioden fra 1999 til 2023 (målt i kilo per innbygger). De ti siste årene (2013 vs 2023) har imidlertid engrosforbruket av grønnsaker gått ned med om lag 5 prosent, mens engrosforbruket av frukt og bær har gått ned med om lag 15 prosent. Foreløpige tall for 2022 og 2023 viser en nedgang i både forbruket av grønnsaker og frukt og bær.

Helsedirektoratet arbeider for økt forbruk av grønnsaker, frukt og bær.

1.4.4 Kjøtt og kjøttvarer

Engrosforbruket av kjøtt og kjøttbiprodukter har økt betydelig over tid, men det viser en synkende trend de siste årene. I 2019 var forbruket på 72,3 kilo per innbygger ekskl. grensehandel og 76,3 kilo per innbygger inkl. grensehandel. Engrosforbruket økte til 74,7 kilo ekskl. grensehandel i 2020 og var da på 75,2 kilo inkl. grensehandel. I 2021 var forbruket 79,0 kilo per innbygger ekskl. grensehandel og 79,6 kilo inkl. grensehandel. I 2022 gikk engrosforbruket ned til 74,4 kilo ekskl. grensehandel og

77,1 kilo inkl. grensehandel. I 2023 gikk engrosforbruket ytterligere ned til 71,1 kilo ekskl. grensehandel og 73,3 kilo inkl. grensehandel.

De kjøttslagene det er størst forbruk av, er kjøtt fra svin, fjørfe og storfe/kalv.

Helsedirektoratet arbeider for begrenset forbruk av rødt kjøtt og minimalt forbruk av bearbejdede produkter av rødt og hvitt kjøtt.

1.4.5 Fisk og sjømat

Omsetningen av fisk og sjømat målt i produktvekt har ligget på 18–22 kilo per innbygger per år i perioden 2003–2023. Omregnet til filetvekt har forbruket ligget på 13–15 kilo og som hel urensset fisk (rund vekt) på 30–37 kilo per innbygger per år. Forbruket av fisk og sjømat har hatt en nedadgående trend siden 2013. Forbruket gikk også ned fra 2022 til 2023.

Fiskeforbruket er lavere enn ønskelig. Det vil være en fordel å øke forbruket av fisk framfor kjøtt. Det er derfor ugunstig at konsumprisindeksen har økt betydelig mer for fisk enn for kjøtt.

Helsedirektoratet arbeider for økt forbruk av fisk og sjømat.

1.4.6 Egg

Fra 1999 til 2023 har engrosforbruket av egg økt fra 10,8 til 13,2 kilo per innbygger per år.

1.4.7 Melk og meieriprodukter

Forbruket av konsummelk (søt/sur helmelk, lettmelk og skummet melk) har gått betydelig ned over tid. Forbruket har gått ned fra 127 til 74 kilo per innbygger per år i perioden 1999 til 2023. Det var også nedgang fra 2022 til 2023. Det har vært en betydelig overgang fra fete til magre melketyper siden 1980-årene, men i de senere årene har nedgangen vært størst for de magre melketyperne.

Forbruket av ost økte fra 14,5 kilo per innbygger i 1999 til 20 kilo per innbygger i 2021. Osteforbruket gikk opp til 19,7 kilo per innbygger i 2023 etter en nedgang i 2022 (18,7 kilo per innbygger).

Forbruket av fløte og rømme har gått litt opp og ned fra 1999 og frem til i dag. I 1999 var forbruket på 6,5 kilo per innbygger, mens i 2023 er forbruket på 7,4 kilo per innbygger. Dette ligger på samme nivå som det gjennomsnittlige årlige forbruket de siste 20 årene.

Forbruket av smør, inkludert smør i smørblandet margarin, økte fra 3,3 kilo per innbygger i 2022 til 3,5 kilo i 2023, og dette ligger på samme nivå som gjennomsnittet for de ti siste årene.

Den samlede grensehandelen av meierivarer (melk, ost, fløte rømme, smør mv.) gikk ifølge anslag ned fra 3,0 kilo per innbygger i 2019 til 0,4 kilo i 2020 og 0,5 kilo i 2021, mens i 2022 økte grensehandelen til 2,1 kilo per innbygger før den gikk ned til 1,6 kilo per innbygger i 2023.

Helsedirektoratet arbeider for vridning i forbruket fra fete meieriprodukter til meieriprodukter med mindre fett. Det anbefales å begrense inntaket av meieriprodukter med mye mettet fett, som smør, fløte, fet ost og helmelk.

1.4.8 Margarin og annet fett

Datagrunnlaget og beregningsmetoden for margarinforbruket ble justert i 2022, med virkning fra 2019. Justeringen innebar en *teknisk* reduksjon av det totale margarinforbruket på omtrent 2,9 millioner kilo, tilsvarende ca. 0,5 kilo per innbygger per år. Fra 1999 til 2022 gikk forbruket ned fra 12,1 til 7,6 kilo per innbygger. I 2023 gikk forbruket ytterligere ned til 7,5 kilo per innbygger.

Det er usikre tall på annet fett og matoljer. Det er antatt at annet fett utgjør 4,0 kilo per innbygger per år (tilsvarer 22 mill. kilo i 2023). Nettoimporten av matoljer er på 65 mill. kilo i 2023 og inngår delvis i tallene for margarinproduksjonen og annet fett.

Helsedirektoratet arbeider for nedgang i forbruket av spise fett, og vridning i forbruket til myk margarin og matolje.

1.4.9 Sukker

Engrosforbruket av sukker gikk ned fra 43,8 til 23,9 kilo per innbygger per år i perioden 1999 til 2019. I 2020/2021 økte forbruket til om lag 26 kilo per innbygger. Tall for 2023 viser at forbruket har gått ned til 24,2 kilo (ekskl. grensehandel). Grensehandelen av sukker (dvs. sukkervarer og sukker i sukkerholdig brus) gikk ifølge anslag ned fra 2,1 kilo i 2019 til 0,2 kilo i 2020 (nedgangen skyldes hovedsakelig stengte grenser knyttet til restriksjoner som følge av covid). I 2022 viser grensehandelstallene et forbruk på 1,1 kilo. Ser man på engrosforbruket og grensehandel under ett, er forbruket av sukker hhv. 26,0, 26,0, 26,4, 25,2 og 24,8 kilo per innbygger i årene 2019 t.o.m. 2023.

Helsedirektoratet arbeider for reduksjon i forbruket av sukker.

1.4.10 Grensehandel og uspesifisert handel

Fra og med 1999 inkluderes anslag for grensehandel og handel av uspesifiserte/bearbejdede produkter som ellers ikke inngår i rapporten.

Grensehandel omfatter anslag for følgende varekategorier: Kjøtt, meieri, korn/mel, sjokolade, sukkervarer og sukker i brus (for brus, er det kun vekten av sukkeret som er inkludert). SSB har gjort noen endringer i datainnhenting for grensehandel i 2023 som kan ha noe innvirkning på grensehandelsanslagene.

Bortfallet av grensehandelsvolumer i 2020 og 2021 som følge av grensehandelsrestriksjoner, førte bl.a. til økt norsk produksjon og økt ordinær import for flere varekategorier, noe som igjen slo ut som økt engrosforbruk i tabellene for engrosforbruk. Tall for grensehandel beregnes av NIBIO og er usikre. Anslagene for grensehandel inngår ikke i tallene for engrosforbruket av de enkelte matvaregruppene. For å få et totalbilde av de ulike varekategoriene, bør man derfor også se på grensehandelstallene (tabell 2.44).

Anslag over grensehandel av varekategoriene angitt over er beregnet til totalt 12,6 kilo per innbygger i 1999, 13,5 kilo per innbygger i 2019, mens den i 2021, 2022 og 2023 er beregnet til hhv. 2,0, 8,7 og 6,7 kilo per innbygger (2021 var et år preget av koronapandemi, med begrenset grensehandel).

Netto *uspesifisert* handel (import – eksport) er anslått til 1,7 kilo per innbygger i 1999, 9,2 kilo i 2019, 9,7 kilo i 2022 og 9,1 kilo i 2023. Gruppen omfatter bl.a. varegruppen supper/sauser og tilberedte næringsmidler som til sammen står for 65 prosent av den uspesifiserte handelen i 2023.

1.5 Kostens næringsinnhold

Matforsyningsstatistikken gir grunnlag for å beregne kostens innhold av energi og energigivende næringsstoffer på engrosnivå.

1.5.1 Fett

Fra midten av 1970-årene til begynnelsen av 2000-tallet gikk kostens fettinnhold ned fra 40 til 34–35 prosent av energiinnholdet (energiprosent), men det har siden økt. Fra 2015 har fettinnholdet ligget rundt 37 og 38 energiprosent, og utgjorde 37 energiprosent i 2023. Det anbefales at kostens fettinnhold ligger mellom 25–40 energiprosent.

De største kildene til fett er melk og meieriprodukter, kjøtt, margarin og annet spisefett.

Det anbefales at kostens innhold av mettede fettsyrer begrenses til under 10 energiprosent, og at innholdet av transfettsyrer holdes så lavt som mulig. Flerumettede fettsyrer bør bidra med mellom 5–10 energiprosent.

Kostens innhold av mettede fettsyrer ble redusert fra 16 til 14 energiprosent fra 1980 til 1990. Siden 2015 har innholdet av mettede fettsyrer ligget mellom 14 og 15 energiprosent, og utgjorde ca. 15 energiprosent i 2023.

Kostens innhold av flerumettede fettsyrer har siden 1980-årene holdt seg på 5 til 6 energiprosent, og har vært ca. 6 energiprosent siden 2015.

Kostens innhold av transfettsyrer har gått betydelig ned over tid, og har holdt seg under 1 energiprosent siden 2005.

Oppsummert er kostens innhold av mettede fettsyrer fortsatt vesentlig høyere enn anbefalt. Innholdet av transfettsyrer er i tråd med anbefalt nivå. Innholdet av flerumettet fett er innenfor anbefalt nivå, men kan økes ytterligere. Melk og meieriprodukter og kjøtt og kjøttprodukter er de største kildene til mettede fettsyrer.

1.5.2 Protein

Proteininnholdet i kosten har siden 1970-årene økt fra 12 til ca. 16 energiprosent. I perioden 2010–2020 var proteininnholdet rundt 15 energiprosent, men økte til 16 energiprosent i 2021 og holdt seg på samme nivå i 2022 og 2023. Det anbefales at proteininnholdet ligger mellom 10–20 energiprosent.

1.5.3 Karbohydrat

Karbohydratinnholdet i kosten utgjorde rundt 50–52 energiprosent i 1980- og 1990-årene. I perioden 2010–2023 har karbohydratinnholdet gått ned fra 48 til ca. 45 energiprosent. I tillegg har kostfiber bidratt med ca. 2 energiprosent i denne perioden. Det anbefales at det totale karbohydratinnholdet ligger mellom 45–60 energiprosent.

Kostens innhold av tilsatt sukker økte fra ca.15 til 17 energiprosent i perioden 1980–2000, men har siden gått betydelig ned. Tilsatt sukker utgjorde ca. 11 energiprosent i 2019 og ca. 12 energiprosent i 2020–2023. Dersom det tas hensyn til anslagene for grensehandel i næringsberegningen, vil tilsatt sukker utgjøre ca. 12 energiprosent i hele perioden 2019–2023. Dette er høyere enn det anbefalte nivået som er under 10 energiprosent, og helst lavere.

1.5.4 Kostfiber

Kostens innhold av kostfiber økte fra 23 til 26 gram per person per dag i perioden 1980–2015. I 2023 var kostfiberinnholdet 28 gram per person per dag. Dette tilsvarer 2,5 gram kostfiber per MJ, og er lavere enn anbefalt nivå på minst 3 gram kostfiber per MJ.

1.6 Produksjon av morsmelk

Det er beregnet at mødre i Norge til sammen produserer ca.10,1 millioner liter morsmelk per år. Beregningene er basert på landsdekkende data for ammeforekomst i 2018–19 i første leveår (Spedkost 3) og i andre leveår (Småbarnskost 3).

Helsedirektoratet arbeider for at flere spedbarn fullammes og ammes i tråd med Helsedirektoratets anbefalinger.

2 TILGANG OG FORBRUK AV MATVARER PÅ ENGROSNIVÅ

2.1 Innledning

Beregningene over forbruk gjelder så langt ikke annet er nevnt «engrosnivå», dvs. de matvarekvanta som tilføres markedet fra produsent til første ledd på mottakersiden. Både importerte matvarer og produsentenes forbruk av egenproduserte matvarer er inkludert. Den betegnelsen som benyttes her, «forbruk» (engrosnivå), skiller seg både fra forbruk på detaljnivå/husholdningsnivå og virkelig konsum. En oversikt over de begreper og definisjoner som nyttes i rapporten er gitt i tillegg 1. Datakilder og beregningsprinsipper er beskrevet nærmere i publikasjonen «Engrosforbruk av matvarer. Oversikt over datakilder og beregningsmåter for norsk matforsyningsstatistikk» (Rapport D-010-90, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, 1990). Budsjettnemnda for jordbruket utarbeider «totalkalkylen», der Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) er sekretariat. Totalkalkylen, SSB og ulike markedsaktører er de viktigste kildene for utarbeidelsen av denne rapporten.

2.2 Grunnlag og forutsetninger for beregningene

Kvaliteten på data som rapporteres til NIBIO varierer fra år til år og mellom ulike matvaregrupper. Derfor gjennomføres det årlige revisjoner av data som innrapporteres. Revisjoner har vist at oppgavene for kjøtt, korn/mel, sukker, sukkervarer, erter, nøtter og kakao kan anses som relativt sikre. Når det gjelder meieriprodukter, har disse historisk sett vist seg å være gode, men for enkelte år har det forekommet mangelfulle og feilaktige innrapporteringer (dette har blitt korrigert fortløpende). For margarin, poteter, grønnsaker, frukt og bær er det noe større usikkerhet, noe som innebærer at det kan forekomme justeringer i endelige tall. Statistikken for fisk er usikker og er basert på grossistomsetning og utenrikshandelsstatistikk med korrigerte anslag for reeksport, mens tidligere var tallene basert på panelundersøkelse, kombinert med grossistomsetning og utenrikshandelsstatistikk med korrigerte anslag for reeksport.

2.2.1 Datagrunnlag

Beregningene av engrosforbruket er hovedsakelig basert på oppgavene i jordbrukets totalregnskap (Totalkalkylen), som omfatter norsk produksjon av jordbruksprodukter. De siste dataene ble ferdigstilt våren 2024. Totalkalkylen bygger bl.a. på oppgaver fra SSB, Landbruksdirektoratet og en rekke aktører/organisasjonene i jordbruket (Nortura, Tine, Felleskjøpet m.m.). For de fleste matvarer anses produksjonstallene for 2022 å være endelige, 2023-tallene er foreløpige, mens 2024-tallene er anslag/budsjett. Imidlertid vil det kunne forekomme korreksjoner av data lengre bakover i tid.

Videre bygger beregningene av engrosforbruk på SSBs utenrikshandelsstatistikk (import og eksport). Tall for de tre siste årene er foreløpige tall og vil kunne bli korrigert, mens import- og eksporttall for 2021 og tidligere anses for endelige. For enkelte varenummer i utenrikshandelsstatistikken er bruken av det som importeres/eksporteres usikker (f.eks. hvor stor andel av importert soya som

anvendes til henholdsvis mat og fôr). Det jobbes kontinuerlig med å identifisere hva som skal inkluderes i forbruksberegningene. I 2020 ble det inkludert en ny samlegruppe av matvarer som omfatter supper, sauser, fettemulsjoner/soya-produkter, sukkerfrie pastiller, bakegjær og barnemat. Import og eksport av disse varene har tidligere ikke vært inkludert i beregning av engrosforbruket.

Grensehandel av mat (dvs. det som ikke registreres av SSBs utenrikshandelsstatistikk) har tidligere ikke inngått i engrosforbruket. For kjøtt har man tidligere år anslått grensehandelen i avsnittet om kjøtt. Grensehandel av kjøtt har imidlertid ikke inngått i samletabeller eller i beregning knyttet til engrosforbruk, selvforsyningsgrad eller dekningsgrad. F.o.m. 2020-rapporten inkluderte NIBIO anslag for grensehandel av kjøtt, meieri, korn/mel, sjokolade, sukkervarer samt sukker fra sukkerholdig brus. Anslagene for grensehandel er angitt i eget avsnitt, og kommer i tillegg til engrosforbruket av de enkelte varegruppene. Anslaget for grensehandel er per i dag usikre tall, som bygger på en rekke ulike forutsetninger, men NIBIO har likevel valgt å inkludere anslagene i samletabeller, selvforsyningsgrad- og dekningsgradsberegninger tilbake til 1999. SSB som utarbeider grensehandelsstatistikk har i 2023 endret innsamlingsmetode for å kunne beregne omfanget av grensehandel. Hvorvidt nedgangen i grensehandel fra 2022 til 2023 skyldes en reell nedgang, eller om det er metoden, er uviss.

Koronapandemien skapte endringer i matforsyningen. Stengte grenser førte til reduksjon av grensehandel og økt ordinær import og økt nasjonal produksjon av en rekke varer. Tall for 2022 tyder på at grensehandelen delvis har tatt seg opp, samtidig som ordinær import og nasjonal produksjon gikk noe ned. Fra 2022 til 2023 gikk grensehandelen ned med om lag 20 prosent.

Det ble påstartet en revisjon av meieriberegningen i 2022 som er slutført i 2023. Revisjonen omfatter hovedsakelig endring/flytting av enkelte varer innad i meierivarer, som foreløpig gjelder f.o.m. 2020 (med unntak av melk der korreksjonene gjelder f.o.m. 2009), samt korreksjon av energifaktor for konserverte melkeprodukter. For nærmere beskrivelse, se tillegg 1 avsnitt 2.4.8.

Engrosforbruket av fisk og sjømat har vært basert på ulike beregningsmetoder og kilder de siste tiårene. De siste årene er dette basert på data fra Flesland Markedsinformasjoner som angir grossistomsetning av fisk og sjømat til dagligvare og storhusholdning, målt som produktvekt og omregnet til filetvekt og rund vekt av Flesland Markedsinformasjoner. For mer informasjon om historiske data se tillegg 1, avsnitt 2.4.13. SSB er kilden til handelstallene (import og eksport). Produksjonstallene for fisk og sjømat beregnes utfra engrosforbruk (grossistomsetningen) og import-/eksporttall.

Produksjonen av ulike jordbruksprodukter er i denne rapporten vanligvis oppgitt for årene 1979, 1989, 1999, 2009, 2019 samt de tre siste årene (2021, 2022 og 2023). I 1979, 1989, 1999 osv. var det fullstendig landbrukstelling. Normalt vil ikke tall som er mer enn tre år gamle bli korrigeret (for enkelte varegrupper kan korreksjonen være fire år).

Endringer i datagrunnlaget og beregningsmåte kommenteres løpende, der de viktigste revisjoner også er omtalt i tillegg 1.

Følgende standardbetegnelser er brukt i alle tabeller:

Oppgaver mangler	..
Null	—
Mindre enn 0,5/0,05	0 eller 0,0
Foreløpige tall	*
Anslag (prognose)	**

2.2.2 Prognoser for 2024

Produksjonsprognosene for jordbruksvarene bygger bl.a. på forutsetninger om normalårsavlinger, utviklingen i dyretallet, fôrtilgangen og bestemmelser som følger av siste jordbruksoppgjør. For en del varer er produksjonsprognosene satt opp på grunnlag av utviklingen de siste årene.

En del av anslagene er gjort i samråd med markedsaktører og produsentorganisasjonene. For matvaregrupper som erter, nøtter, kakao, grønnsaker, frukt, bær, konserverte melkeprodukter og annet fett, utarbeider NIBIO egne prognoser.

2.3 Utviklingen i råvareproduksjonen

2.3.1 Planteprodukter

2.3.1.1 Jordbruksareal og vekstforhold

Ifølge foreløpige tall fra SSB var arealet av fulldyrket jord i drift i 2023 ca. 8,1 mill. dekar (daa) inkl. arealet i villahager. Det var en nedgang på ca. 3 200 daa fra året før.

Begge vekstsesongene 2021 og 2022 ble samlet sett gode med avlinger noe over normalårsnivå. Vekstsesongen 2023 hadde stedvis store utfordringer med tørke, regn og flom, og avlingsnivået for mange vekster ble til dels betydelig lavere enn i et normalår. Det er ikke beregnet sammenlignbare tall for samlet planteproduksjon før og etter 2021. Dette skyldes endringer av avlingsberegningene for eng fra og med avlingsåret 2021 hos SSB.

2.3.1.2 Korn og oljevekster

Det totale kornarealet gikk opp med 21 400 daa fra 2022 til 2023. Matkornarealet (hvete, rug og rughvete) gikk ned med 128 200 daa og var i 2023 på 731 700 daa. Ifølge prognoser fra Landbruksdirektoratet vil hvetearealet og matkornarealet totalt gå ned i 2024. Arealanslaget er satt til 650 000 daa. Med normalårsavlinger vil produksjonen av hvete i 2024 bli noe større enn den registrerte produksjonen i 2023.

For korn i alt lå avlingene i 2022 i gjennomsnitt 29 prosent under normalårsnivå. Havre hadde avlinger beregnet til 31 prosent under normalårsnivå og byggavlinger beregnet til 25 prosent under normalårsnivå. Hveteavlingene er beregnet til 37 prosent under normalårsnivå. Rug- og rughveteavlingene er beregnet til 27 prosent under normalårsnivå.

Kornproduksjonen var i 2023 på 947 mill. kg. Dette er ca. 578 mill. kg mindre enn i 2022 (jf. tabell 2.1), men ca. 169 mill. kg mer enn i det unormale tørkeåret 2018, som hadde den laveste kornproduksjonen siden 1976. Produksjonen av mathvete og mathavre ble i 2018 relativt liten, slik den også ble i 2017. Den relativt lave matkornproduksjonen både i 2017 og 2018 medførte at det måtte importeres mye matkorn påfølgende år. Også i år med god tilgang og god kvalitet, er møllene avhengig av å importere visse kvaliteter for å oppnå god bakekvalitet. Ifølge markeds- og målprisrapporter fra Landbruksdirektoratet brukte de norske møllene derfor ca. 65 prosent norsk matkorn i 2017, i 2018 bare ca. 36 prosent og i 2019 ca. 39 prosent. I 2022 var andelen norsk matkorn til norsk melindustri ca. 75 prosent, den største norskandelen siden 2008. Hovedårsaken var at ca. 72 prosent av mathveten var norsk, som også var den største andelen siden 2008. Tilsvarende i 2023 var andelen norsk matkorn i melet ca. 72 prosent, mens 69 prosent av mathveten var norsk. Tallene over gjelder for kalenderår. Konsekvensene av en kornsesong blir størst påfølgende kalenderår. Dermed er det den svært gode kornsesongen 2022-2023 som i hovedsak ligger til grunn for kalenderåret 2023.

Det meste av norsk mel lages av hvete. Ifølge markeds- og målprisrapporter fra Landbruksdirektoratet utgjorde hvete 82-83 prosent av det totale matkornforbruket i Norge i årene 2020-2023. Av mathveten var ca. 61 prosent norsk i 2020, ca. 63 prosent i 2021, ca. 72 prosent i 2022 og ca. 69 prosent i 2023. Nest etter hvete var ca. 11 prosent av matkornet som ble brukt i 2023, havre, som det hovedsakelig lages havregryn av. Andelen norskprodusert mathavre var ca. 95 prosent i 2023. Rug utgjorde ca. 5 prosent og bygg bare ca. 1 prosent av matkornforbruket i 2023. Norskandelen av matrug var ca. 82 prosent i 2023. Nesten all bygg som brukes til mat er norsk, og norskandelen var ca. 96 prosent i 2023.

Tabell 2.1 PRODUKSJON AV KORN OG OLJEVEKSTER

	1959	1969	1979	1989	1999	2022	2023*	2024**
Korn: Areal i alt, 1000 dekar	2182	2447	3200	3469	3282	2805	2834	2825
Herav hvete og rug ¹ , 1000 dekar	103	52	187	387	530	860	732	650
Bruttoproduksjon, mill. kg	448	642	1104	1150	1218	1525	947	1307
Herav hvete og rug, mill. kg ²	22	15	72	145	235	454	222	308
Herav bygg og havre, mill. kg ^{2,3}	426	618	1024	996	973	1047	713	982
Oljevekster ³ : Areal, 1000 dekar	..	79	53	61	64	30	19	25
Salgsproduksjon av oljevekster, mill. kg	0	9	8	9	10	24	12	17

Kilde: SSB og Landbruksdirektoratet

1. Inklusive rughvete fra 2002.
2. Ny avlingsstatistikk fra 1976.
3. Brukes i all hovedsak til fôr.

2.3.1.3 Poteter

Potetarealet var i 2023 på 117 000 daa (inkl. anslått areal i villahager). Dette var en reduksjon på ca. 4 000 daa fra 2022, jf. tabell 2.2. Det forventes om lag tilsvarende stor økning av arealet igjen fra 2023 til 2024. Potetavlingene er beregnet til litt over normalårsnivå i 2022, men til 14 prosent under normalårsnivå i 2023. Sammenlignet med 1989 var potetarealet i 2023 ca. 43 prosent mindre, avlingsnivået ca. 14 prosent høyere og bruttoproduksjonen ca. 35 prosent mindre. Både avlingsnivå og bruttoproduksjon kan variere relativt mye mellom år på grunn av vekslende vær- og vekstforhold.

Tabell 2.2 PRODUKSJON AV POTETER¹

	1959	1969	1979	1989	1999	2022	2023*	2024**
Areal, 1000 dekar	552	346	248	204	151	121	117	122
Avling, kg pr. dekar	1791	2037	2028	2424	2561	3167	2754	3233
Avling, prosent av normalår	94	99	91	101	104	103	86	100
Bruttoproduksjon, mill. kg	989	705	503	494	386	383	322	394
Balanse, mill. kg ²	99	70	43	49	39	38	32	39
Nettoproduksjon, mill. kg	890	635	460	445	347	345	290	355

1. Tallene for 1959–79 er ikke sammenlignbare med tallene for de etterfølgende år, pga. omlegging av beregningene.

2. Differanse mellom bruttoproduksjon og nettoproduksjon, inkluderer også lagringssvinn (nettoproduksjon er lik summen av kjente anvendelser).

2.3.1.4 Grønnsaker, frukt og bær

Grønnsaker

Tabell 2.3 viser bl.a. utviklingen i grønnsakareal og produksjon. Arealet har vært relativt stabilt de seneste årene, men varierer noe fra år til år. Avlingene varierer årlig i mye større grad enn arealet. Den totale grønnsakproduksjonen i 2023 er foreløpig beregnet til 189,4 mill. kg (jf. tabell 2.3). Under forutsetning av normalårsavlinger er produksjonen i 2024 beregnet til 203,0 mill. kg.

Tabell 2.3 GRØNNSAKAREAL OG BRUTTO GRØNNSAKPRODUKSJON

	1959	1969	1979	1989	1999	2022	2023*	2024**
Areal, 1000 dekar ¹	43,3	48,7	47,7	49,6	59,4	85,9
Samlet produksjon, mill. kg ² Herav:	156,3	167,1	172,0	195,5	191,7	204,2	189,4	203,0
Blomkål	..	6,6	8,9	8,8	8,4	8,0	6,3	7,9
Brokkoli ³					2,0	2,7	2,7	2,8
Hvitkål	59,3	41,9	37,7	29,1	22,9	14,5	13,2	15,0
Rødkål ³					1,4	1,6	1,7	1,8
Rosenkål ³					1,4	1,2	1,2	1,5
Gulrot	37,9	51,2	43,0	44,6	46,9	49,2	44,9	49,3
Rødbeter ³					2,2	4,1	4,0	3,8
Purre	2,3	2,7	3,1	3,7	2,2	3,2	3,3	3,2
Løk	3,4	5,2	10,7	22,3	18,5	28,7	22,9	27,0
Erter ⁴	1,2	3,0	3,2	4,1	4,4	4,0	2,9	3,4
Matkålrot ⁵	16,8	17,5	22,5	15,7	17,7	9,8	8,3	9,7
Salatvekster ⁶	0,1	0,6	2,1	15,7	15,9	23,8	23,1	23,4
Tomater	8,8	8,5	8,2	8,7	9,9	13,6	16,3	14,4
Agurker, inkl. friland	3,6	6,6	8,9	10,3	11,2	21,7	23,4	22,3
Øvrige vekster og kjøkkenhager	22,9	23,3	23,7	32,5	26,8	18,0	15,4	17,6

Kilder: SSB/Landbruksdirektoratet og NIBIO

1. Areal til salgsproduksjon, ekskl. uspesifiserte vekster, kjøkkenhager på gårdsbruk og villahager. Det er brudd i serien f.o.m. 1999.
2. Inklusive produksjon i kjøkkenhager.
3. Inngår i gruppen "Øvrige vekster" før 1999.
4. Ekskl. erter til modning.
5. Produksjon til salg og hjemmeforbruk.
6. Inkl. kinakål og rapidsalat (fra 1988).

Frukt og bær

I 2003 valgte NIBIO å utelate beregningen som omfatter villahager på grunn av usikkerhet i tallmaterialet. Den nye tallserien ble justert tilbake til 1999. Dette gjør relativt store utslag i tabell 2.4 siden om lag 50 prosent (for frukt) og 30 prosent (for bær) av den tidligere beregnede bruttoproduksjonen var knyttet til villahageproduksjon, jf. også kap. 2.5.1.3.

Total fruktproduksjon i 2023 er beregnet til 25,1 mill. kg mot 20,6 mill. kg i 2022 (jf. Tabell 2.4). For 2024 har en lagt normalårsavlinger til grunn for produksjonsanslaget. Dette gir 21,0 mill. kg.

Den totale bærproduksjonen i 2023 er beregnet til 8,3 mill. kg mot 9,8 mill. kg i 2022 (jf. Tabell 2.4). Produksjonen i 2024 er ut fra forventede normalårsavlinger anslått til 8,2 mill. kg.

Tabell 2.4 PRODUKSJON AV FRUKT OG BÆR, mill. kg¹

	1959	1969	1979	1989	1999	2022	2023*	2024**
Frukt: Samlet produksjon, mill. kg	98,2	86,8	63,0	78,8	15,9	20,6	25,1	21,0
Herav: Sommerepler ²	14,5	12,2	12,3	12,5	11,9	17,7	21,5	17,9
Vinterepler ²	50,2	41,5	27,6	42,9				
Pærer	8,6	11,7	5,0	3,9	1,3	0,5	0,7	0,6
Plommer	20,2	16,9	12,7	13,6	1,5	1,4	1,9	1,6
Moreller og kirsebær	4,7	4,5	5,4	5,9	1,2	1,0	1,0	0,9
Bær: Samlet produksjon, mill. kg	29,0	32,5	41,6	32,1	14,5	9,8	8,3	8,2
Herav: Jordbær	4,5	10,8	17,9	14,5	10,1	7,1	5,9	6,0
Bringebær	1,9	2,4	3,0	4,2	2,1	1,9	1,9	1,6
Solbær	6,3	6,5	8,2	6,9	1,2	0,5	0,4	0,5
Stikkelsbær ³	5,0	3,5	3,1	1,4	0,2	0,2	0,2	0,2
Rips ³	11,3	9,3	9,4	5,1	0,9			

Kilder: SSB/Landbruksdirektoratet og NIBIO

1. Nye serier f.o.m. 1999.

2. Sommer- og vinterepler er slått sammen f.o.m. 1999.

3. Ny serie beregnet som "Andre bær" f.o.m. 2002.

2.3.2 Husdyrprodukter

2.3.2.1 Kumelk

Fra 2022 til 2023 ble det registrert en nedgang i nettoproduksjonen av melk på ca. 65 mill. liter (jf. tabell 2.5). Meierileveransen inkl. melk til produksjon av gardssmør var i 2023 på ca. 1390 mill. liter. Meierileveransen gikk ned med ca. 63 mill. liter fra 2022 til 2023. Prognosen for 2024 viser en økning i meierileveransen til ca. 1442 mill. liter.

Tabell 2.5 UTVIKLINGEN I ANTALL KYR OG MELKEPRODUKSJONEN

	1959	1969	1979	1989	1999	2022	2023*	2024**
Antall kyr per 01.01., 1000 stk. ¹	597	437	373	350	353	317	310	305
Nettoproduksjon av melk, mill. liter	1492	1679	1811	1940	1790	1516	1451	1506
Melk til oppfôring, mill. liter	75	42	29	87	134	63	60	63
Hjemmeforbruk/ direkte salg, mill. liter ²	228	109	40	18	7	1	1	1
Meierileveranse av melk, mill. liter ³	1189	1528	1742	1835	1648	1453	1390	1442

Kilder: SSB/Landbruksdirektoratet og NIBIO

1. Inkludert ammekyr. Serien justert f.o.m. 1987 på grunnlag av Landbrukstelingen 1989.

2. Inkl. melk til produksjon av gardssmør til og med 1994.

3. Inkl. melk til produksjon av gardssmør fra og med 1995.

2.3.2.2 Geitemelk

Tabell 2.6 viser produksjonen av geitemelk. Meierileveransen av geitemelk var 18,4 mill. liter i 2022 og 17,8 mill. liter i 2023. I 2024 er det forventet at meierileveransen vil bli 17,9 mill. liter.

Tabell 2.6 GEITEMELKPRODUKSJONEN, mill. liter

	1959	1969	1979	1989	1999	2022	2023*	2024**
Nettoproduksjon	20,6	26,5	23,2	27,0	22,0	19,8	19,2	19,3
Meierileveranse	17,8	25,1	22,2	25,7	21,5	18,4	17,8	17,9

2.3.2.3 Kjøtt og egg

Samlet kjøttproduksjon fra husdyr var 365,8 mill. kg i 2022 og 365,1 mill. kg i 2023. Produksjonen av kjøtt fra storfe (inkl. kalv) gikk ned med 1,2 mill. kg fra 2022 til 2023. Produksjonen av svinekjøtt gikk ned med 1,2 mill. kg, produksjonen av kjøtt fra sau/lam gikk ned med 0,8 mill. kg og fjørfekjøtt gikk opp med 2,4 mill. kg. De andre produksjonene viste bare mindre endringer (jf. tabell 2.7).

For 2024 er samlet kjøttproduksjon fra husdyr anslått til 358,4 mill. kg (jf. tabell 2.7). Dette baserer seg på prognoser utarbeidet i februar-mars 2024. Nyere prognoser for 2024 som er utarbeidet i mai-juni 2024, men som ikke er vist i tabellene i denne rapporten, viser en liten økning i produksjonen av storfekjøtt (inkl. kalv), mens de viser en liten nedgang for svinekjøtt og kjøtt fra sau/lam sammenlignet med prognosene utarbeidet i februar-mars.

Produksjonen av egg var litt over 73 mill. kg både i 2022 og 2023. Prognosen for 2024 er på ca. 74 mill. kg.

Tabell 2.7 SUM SALGSPRODUKSJON OG HJEMMEFORBRUK AV KJØTT OG EGG, mill. kg

	1959	1969	1979	1989	1999	2022	2023*	2024**
Storfe	41,1	52,1	69,6	74,0	94,1	90,4	89,0	82,4
Kalv	7,5	6,6	1,9	1,4	1,5	1,7	1,9	1,8
Sau og lam	14,9	17,3	19,0	23,1	22,9	23,6	22,8	22,3
Geit og kje	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4
Hest	2,2	1,9	0,8	0,8	0,6	0,0	0,0	0,0
Fjørfe	2,9	5,2	9,8	20,0	36,5	114,8	117,2	120,6
Tamrein, hjort ¹ og kaniner	1,8	1,6	1,8	2,9	1,9	1,8	1,7	1,8
Svinekjøtt ²	48,2	65,6	78,9	84,1	109,3	133,2	132,0	129,1
Kjøtt i alt	118,9	150,6	182,1	206,6	267,1	365,8	365,1	358,4
Egg	31,7	38,0	44,9	51,9	47,7	73,2	73,3	73,9

Kilde: NIBIO

1. Inklusive oppdrettshjort fra og med 2001.
2. Fra og med 2002 uten hode og labb, tidligere år med hode og labb.

2.3.2.4 Energiinnhold i husdyrprodukter

Energiinnholdet i den samlede husdyrproduksjonen i 2023 er foreløpig beregnet til 7 473 TJ (terajoule), jf. tabell 2.8. Energiinnholdet i husdyrproduktene gikk ned med 2,7 prosent fra 2022 til 2023. Den største endringen var nedgangen for kumelk, jf. tabell 2.5. For 2024 er det forventet at samlet energiinnhold vil gå noe opp sammenlignet med 2023.

I tillegg til energien i total husdyrproduksjon i tabell 2.8 blir det også felt vilt til innenlands forbruk som tilsvarer en energimengde på 34-40 TJ.

Tabell 2.8 HUSDYRPRODUKSJONEN BEREGNET I TJ (terajoule)¹

	1959	1969	1979	1989	1999	2022	2023*	2024**
Kumelk ²	4444	5000	5393	5637	5201	4405	4216	4376
Geitemelk	63	79	69	68	56	50	48	49
Kjøtt ^{2, 3}	999	1483	1543	1714	2187	2784	2768	2704
Egg	191	229	271	312	287	441	441	445
Sum	5697	6791	7276	7732	7730	7680	7473	7573
Relative tall	100	119	128	136	136	135	131	133

Kilde: Beregnet på grunnlag av materiale fra NIBIO

1. TJ = 10¹² J (jf. Tillegg 1).

2. For melk og svinekjøtt er omregningsfaktorene endret i samsvar med endringene i fettinnholdet i disse produkter.

3. Svinekjøtt er regnet uten hode og labb f.o.m. 2002, tidligere år med hode og labb.

2.4 Prisutviklingen for matvarer

Utviklingen i matvareforbruket påvirkes av prisutviklingen for de enkelte matvaregrupper. Det er særlig den relative prisutvikling mellom de enkelte matvarer og mellom matvarer og andre varer som påvirker matvareforbruket. Prisene påvirkes av jordbruksavtalene og importvernet. De påvirkes også av avgifter, og tidligere av subsidier og momskompensasjon.

2.4.1 Jordbruksavtalen og importvern

Hovedsiktemålene med jordbruksavtalen og importvernet er blant annet å gi de innenlandske matvareprodusentene, dvs. jordbrukerne og foredlingsindustrien, rimelige og stabile inntektsvilkår, og å sikre forbrukerne rimelige og stabile matvareforsyninger av god kvalitet. Dette innebærer at det med nåværende importregime er forutsatt en viss konkurranse fra importerte matvarer.

Importvernet og jordbruksavtalen henger delvis sammen. Dette skyldes at importvernet er utformet slik at jordbruksavtalens priser normalt skal kunne tas ut. Importvernet sto praktisk talt uendret fra 1961 til 1995, da det ble lagt om fra kvantitativt til tollbasert vern. Dette har så langt ikke hatt noen vesentlig virkning på prisene i Norge. Årsaken er at tollsatsene i det nye importvernet er høye i den del av året da det er norsk produksjon på markedet. I praksis fungerer derfor det nye vernet nesten som det tidligere. For å styrke importvernet er det de siste årene gjort noen endringer for visse landbruksvarer. Tollvernet ble lagt om fra kronetoll til prosenttoll for drikkemelk og fløte fra 1. januar 2011 og for faste oster, biff/filet av storfe og hele/halve lam fra 1. januar 2013. Begrunnelsen har vært å legge til rette for økt norsk matproduksjon ved at produsentene kan ta ut høyere priser i markedet på norskprodusert mat.

Tabell 2.9 viser utviklingen i jordbruksavtalepriser fra 2018 til 2024. I 1993 ble jordbrukspolitikken revidert med sikte på et mer robust jordbruk. Ett av virkemidlene var at prisene skulle reduseres i retning av prisnivået i omkringliggende land. Ved jordbruksoppgjørene i 1994-1996 ble avtaleprisene satt relativt mest ned for korn og de kraftfôrkrevende husdyrproduktene svine- og fjørfekjøtt. Ved jordbruksoppgjørene etter 1996 er avtaleprisene endret i ulik grad fra år til år, jf. delvis tabell 2.9.

Denne sterkere prisreduksjon på de kraftfôrkrevende husdyrproduktene førte til en betydelig økning av forbruket og produksjonen av fjørfe- og svinerkjøtt. Samtidig økte også forbruket av de andre kjøttslagene. Siden svineslakt har et høyt fettinnhold, økte derfor den samlede tilførsel av fett til markedet fra husdyrproduksjonen selv om fett-tilførselen fra melk ble redusert grunnet reduksjonen av produksjonsnivået.

Tabell 2.9 PRISER FRA FØRSTEHÅNDSOMSETNINGSLEDD TIL GROSSIST/DETALJIST SOM FØLGE AV JORDBRUKSOPPGJØRENE. MÅLPRISER GJELDENE FRA 1. JULI

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Melk, målpris for uforedlet melk på råvarenivå ¹ , kr/l	5,44	5,47	5,47	5,55	5,91	6,24	6,54
Kjøtt, kr/kg ²							
Storfe ³	60,50 ⁸	60,50 ⁸	61,20 ⁸	64,30 ⁸	70,80 ⁸	78,30 ⁸	74,30 ⁸
Sau/lam ⁴	60,30 ⁹	60,50 ⁹	62,80 ⁹	66,30 ⁹	74,80 ⁹	78,30 ⁹	74,30 ⁹
Svin ⁵	64,60 ⁸	64,60 ⁸	66,10 ⁸	66,90 ⁸	73,50 ⁸	82,00 ⁸	83,00 ⁸
Fjørfe ⁶	64,60 ⁹	66,10 ⁹	66,40 ⁹	69,40 ⁹	78,50 ⁹	83,00 ⁹	85,00 ⁹
Egg ⁷ , kr/kg	32,43	32,43	33,89	35,50 ⁹	41,50 ⁹	45,00 ⁸	44,90 ⁸
Korn, mathvete, kr/kg	26,55	26,91	27,70	28,79	29,75	34,35	35,94
Egg ⁷ , kr/kg	19,35 ⁸	19,15 ⁸	19,50 ⁸	20,30 ⁸	22,20 ⁸	24,00 ⁸	25,40 ⁸
Korn, mathvete, kr/kg	19,25 ⁹	19,40 ⁹	20,30 ⁹	20,70 ⁹	23,00 ⁹	25,00 ⁹	27,90 ⁹
Grønnsaker og frukt, gjennomsnittlig målprisendring i prosent fra foregående avtaleår	3,36	3,50	3,67	3,80	4,80	4,80	5,00
Grønnsaker og frukt, gjennomsnittlig målprisendring i prosent fra foregående avtaleår	+ 3,0	+ 3,7	+ 2,0	+ 2,8	+ 15,0	+ 8,8	+ 3,0

1. Ny markedsordning for melk fra 1. januar 2004 med bl.a. innføring av én målpris for uforedlet ku- og geitemelk på et definert råvarenivå.

2. Uttatt engrospris fra slakteri for helt slakt.

3. Målpris for storfe kjøtt ble avvirket fra 1. juli 2009 og erstattet med planlagt gjennomsnittlig engrospris for halvår.

4. Målpris for lam ble avvirket fra 1. juli 2013 og erstattet med planlagt gjennomsnittlig engrospris for halvår.

5. Målpris for sviner kjøtt ble avvirket fra 1. juli 2021 og erstattet med planlagt gjennomsnittlig engrospris for halvår.

6. Endret fra å være målpris til å være referansepris fra 1. januar 2007.

7. Målpris for egg ble avvirket fra 1. juli 2013 og erstattet med planlagt gjennomsnittlig engrospris for halvår.

8. Planlagt gjennomsnittlig engrospris i 1.halvår.

9. Planlagt gjennomsnittlig engrospris i 2.halvår.

Prisendringene i tabell 2.9 viser hvilke muligheter eller rammer som jordbruket har vært gitt når det gjelder prisuttak i markedet. En bør være oppmerksom på at de faktiske prisene har ligget til dels betydelig under det prisnivået som jordbruksavtalen har gitt anledning til å ta ut.

Prisene på konsummelk var tidligere differensiert i jordbruksavtalen. Prisen på skummet- og lettmelk var satt til dels betydelig lavere enn på helmelk. Det var blant annet ernæringsmessige hensyn som lå til grunn for differensieringen, og den kunne gjøres uten å komme i konflikt med de landbrukspolitiske mål. Senere er det gjort flere endringer i avtaleprisbestemmelsen og markedsordningen for melk, den siste gjeldende fra 1. januar 2004. Nå fastsettes det én målpris (avtalepris) for representantvaren uforedlet ku- og geitemelk på et definert råvarenivå.

2.4.2 Særagifter

Siktemålet med avgifter har først og fremst vært å skaffe inntekter til statskassen. Det har vært innkrevd særagifter blant annet på sjokolade- og sukkervarer mv. (innført i 1922), sukker til forbruker (innført i 1981) og alkoholfrie drikkevarer mv. (innført for kullsyreholdige, alkoholfrie drikkevarer i 1924 og for kullsyrefrie alkoholfrie i 1987, samlet i ett avgiftsvedtak f.o.m. 1. januar 2001). Avgiften på alkoholfrie drikkevarer (t.o.m. 0,7 volumprosent alkohol) omfattet i utgangspunktet drikkevarer som var tilsatt sukker eller søtstoff. Melkeprodukter som kun var tilsatt mindre mengde sukker (t.o.m. 15 g sukker per liter), var unntatt fra avgiften. Tabell 2.10 viser de fastsatte satsene for noen år bakover.

Fra 1. januar 2009 ble avgiftssatsen på reint sukker og på sjokolade- og sukkervarer mv. prisjustert med henholdsvis 3,1 og 3,0 prosent. Avgiftssatsen på alkoholfrie drikkevarer mv. ble imidlertid satt opp med 61,3 prosent, en avgiftsøkning utover normal prisstigning på vel 55 prosent. Dette ble gjort for å øke prisforskjellen mellom sukret/søtet drikke (som omfattes av avgiften) og andre alkoholfrie drikkevarer (som ikke omfattes av avgiften). Begrunnelsen var at økt pris på sukkerholdig og søtet drikke kunne bidra til å redusere overforbruk av sukker og å påvirke kostholdsvanene og befolkningens helse.

Både i 2015, 2016 og 2017 ble avgiftssatsene på reint sukker, på sjokolade- og sukkervarer mv. og på alkoholfrie drikkevarer mv. økt prosentvis for å ta hensyn til forventet prisstigning. Fra 1. januar 2018 ble avgiftssatsen på reint sukker prisjustert med 1,5 prosent, mens avgiftssatsene på sjokolade- og sukkervarer mv. og på alkoholfrie drikkevarer ble satt opp med henholdsvis 82,9 og 42,2 prosent. Fra 1. januar 2019 ble avgiftssatsene på reint sukker og på alkoholfrie drikkevarer prisjustert med 1,5 prosent. Fra samme dato ble avgiftssatsen på sjokolade- og sukkervarer mv. redusert med 43,6 prosent. Reduksjonen var en reversering av økningen fra 1. januar 2018 til prisjustert nivå for 2017 og ble begrunnet med at denne avgiften per da ikke var godt nok utformet.

I november 2018 satte regjeringen ned et utvalg som skulle gjennomføre en helhetlig vurdering av både særagiften på sjokolade- og sukkervarer og særagiften på alkoholfrie drikkevarer. Utvalgets hovedoppgave var å vurdere om avgiftene i større grad kunne og burde utformes slik at de tar hensyn til helse- og ernæringsmessige formål. Utvalget overleverte sin rapport til regjeringen i april 2019. Flertallet i utvalget mente begge de to særagiftene burde erstattes av en ny og helsebegrunnet avgift.

Fra 1. januar 2020 ble alle de tre avgiftssatsene oppjustert med 1,9 prosent for å ta hensyn til forventet prisvekst. I revidert nasjonalbudsjett 2020 ble avgiften på alkoholfrie drikkevarer redusert til prisjustert 2017-nivå med virkning fra 1. juli 2020. Fra 1. januar 2021 ble avgiftssatsen på sukker oppjustert med 3,5 prosent for å ta hensyn til forventet prisvekst. Avgiften på sjokolade- og sukkervarer ble fjernet med virkning fra 1. januar 2021. Fra samme dato ble avgiften på alkoholfrie drikkevarer nesten halvert for perioden 1. januar-30. juni 2021. I revidert nasjonalbudsjett 2021 ble avgiften på alkoholfrie drikkevarer fjernet med virkning fra 1. juli 2021. For å ta hensyn til forventet prisvekst ble avgiftssatsen på sukker oppjustert med 1,3 prosent fra 1. januar 2022, med 2,8 prosent fra 1. januar 2023 og med 3,8 prosent fra 1. januar 2024.

Tabell 2.10 SÆRAVGIFTER PÅ SUKKER, SJOKOLADE- OG SUKKERVARER OG ALKOHOLFRIE DRIKKEVARER

	1980	1990	2000	2005	2015	2020 ²	2021	2022	2023	2024
Sukker, kr/kg	2,35 ¹	3,22	5,49	6,12	7,47	8,20	8,49	8,60	8,84	9,18
Sjokolade- og sukkervarer, kr/kg	6,00	10,70	14,17	15,79	19,31	21,22	0,00 ³	0,00 ³	0,00 ³	0,00 ³
Alkoholrie drikkevarer, kr/l ferdigvare	0,50	0,83	1,58	1,58	3,19	4,91/3,51	1,82 ⁴ /0,00 ⁵	0,00 ⁵	0,00 ⁵	0,00 ⁵

1. Sats for 1982. Særagiften på sukker ble innført 30. november 1981 med 1,00 kr/kg, økt til 2,35 kr/kg fra 1. januar 1982.

2. Satsen for alkoholrie drikkevarer ble redusert fra 4,91 kr/l til 3,51 kr/l fra 1. juli 2020.

3. Særagiften på sjokolade- og sukkervarer ble fjernet med virkning fra 1. januar 2021.

4. Satsen for alkoholrie drikkevarer gjelder i perioden 1. januar-30. juni 2021. Avgiften ble fjernet med virkning fra 1. juli 2021.

5. Særagiften på alkoholrie drikkevarer ble fjernet med virkning fra 1. juli 2021.

2.4.3 Forbrukersubsidier og momskompensasjon

For subsidier og momskompensasjon har hovedsiktemålene vært å sikre barnefamiliene rimeligere matvarer og å bremse stigningen i konsumprisindeksen. Forbrukersubsidier og momskompensasjon ligger utenfor jordbruksavtalen. Forbrukersubsidiene på melk var i flere år fram til midten av 1990-årene differensiert etter fettinnholdet i melken med høyere sats for lettmelk enn helmelk og ytterligere høyere for skummet melk. Differensieringen var ernæringsmessig begrunnet. Den kom i tillegg til differensieringen i jordbruksavtalen som er nevnt ovenfor og forsterket prisstimulansen til vridning av forbruket over til magrere melketyper. Momskompensasjonen var lik for de tre melketyperne.

Ordningene ble fjernet med virkning fra 1. juli 1996 og prisene i markedet økte tilsvarende subsidie bortfallet. Konkurransetilsynet fastsatte fram til 01.07.97 maksimalpriser på konsummelk i detaljistleddet på grunnlag av prisene i jordbruksavtalene og subsidie-/momskompensasjonssatsene. Maksimalprisene var i 1995 og 1996 differensiert praktisk talt likt med jordbruksavtalen i absolutte beløp. Dagligvarehandelen satte imidlertid prisene noe lavere enn de angitte maksimalpriser, spesielt på lettmelk. Etter at maksimalprisordningen ble opphevet, har detaljistleddet stått fritt med sin prissetting på konsummelk.

Utenom forbrukersubsidiene har det vært gitt et pristilskudd for frukt i Nord-Norge på engrosnivå. Nord-Norge var delt i fire soner med tilskuddssatser på hhv. 1,25, 0,95, 0,65 og 0,35 kr/kg i sone 1, 2, 3 og 4 i perioden fra 1994 til 2001. Ordningen ble opphevet med virkning fra 1. januar 2002.

2.4.4 Prisutviklingen

Utviklingen i konsumprisindeksen for matvarer og totalindeksen er vist i tabell 2.11. Statistikken hos SSB viser at de to indeksene delvis har utviklet seg noe forskjellig opp gjennom årene. Konsumprisindeksen for matvarer gikk ned i 2001 på grunn av at merverdiavgiften på matvarer ble satt ned fra 24 prosent til 12 prosent med virkning fra 1. juli 2001. Fra 1. januar 2005 ble matmomsen satt ned fra 12 prosent til 11 prosent. Satsen ble økt til 13 prosent fra 1. januar 2006 og videre til 14 prosent fra 1. januar 2007. Fra 1. januar 2012 ble merverdiavgiften på matvarer satt opp til gjeldende sats på 15 prosent.

Tabell 2.11 viser at fra 2022 til 2023 har både totalindeksen og konsumprisindeksen for matvarer og alkoholrie drikkevarer økt. Tabellen viser videre at fra 1999 til 2023 har de to matvaregruppene oljer og fett og fisk og sjømat økt mest i pris, mens gruppen sukker, syltetøy, honning, sjokolade og sukkervarer har økt minst i pris. Dette skyldes delvis at særagiften på sjokolade og sukkervarer ble fjernet med

virkning fra 1. Januar 2021, jf. kapittel 2.4.2. Fra 2015 til 2022 er gruppen oljer og fett og gruppen fisk og sjømat de matvaregruppene som har økt mest i pris. For sukker, syltetøy m.m. og mineralvann, leskedrikker og juice har bortfallet av særavgifter i 2021 hatt betydning for den flate prisutvikling disse to gruppene viser i den samme perioden (jf. kapittel 2.4.2.). Videre fra 2022 til 2023 har de to gruppene frukt og grønnsaker (inkl. poteter) hatt størst prisøkning av matvaregruppene i tabellen, mens gruppene mineralvann m.m., sukker m.m. og melk, ost og egg har økt minst i pris. Fra mai 2023 til mai 2024 har totalindeksen økt 3,0 prosent mens prisindeksen for matvarer og alkoholfrie drikkevarer i alt har økt 5,4 prosent. Størst prisøkning i denne perioden har de to gruppene frukt og mineralvann, leskedrikker og juice med ca. 8 prosent. Minst prisvekst fra mai 2023 til mai 2024 viser de to gruppene kjøtt og kaffe, te og kakao med ca. 2,5 prosent.

Tabell 2.11 KONSUMPRISINDEKSEN FOR MATVARER. 2015 = 100

	1999	2009	2015	2022	2023	Mai 2023	Mai 2024
Kjøtt	95	103	100	119	131	130	133
Fisk og sjømat	71	86	100	136	151	153	162
Melk, ost og egg	71	93	100	113	122	120	128
Oljer og fett	62	90	100	142	157	155	165
Brød og kornprodukter	75	91	100	117	129	127	135
Frukt	79	85	100	115	131	126	137
Grønnsaker, inkl. poteter	76	92	100	117	132	134	143
Sukker, syltetøy, honning, sjokolade og sukkervarer ¹	86	99	100	102	110	110	114
Andre matvarer	84	94	100	116	125	124	131
Kaffe, te og kakao	83	79	100	116	129	126	129
Mineralvann, leskedrikker og juice ^{2,3}	57	78	100	101	108	107	115
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer i alt	78	92	100	115	126	124	131
Årlig prosentvis endring	..	+1,7	+1,4	+6,5	+9,8	..	+5,4
Konsumprisindeks total	73	90	100	123	130	130	134
Årlig prosentvis endring	..	+2,1	+1,8	+5,8	+5,5	..	+3,0

Kilde: SSB

1. Særavgiften på sjokolade- og sukkervarer ble fjernet med virkning fra 1. Januar 2021, jf. kapittel 2.4.2 og tabell 2.10.

2. Særavgiften på alkoholfrie drikkevarer ble redusert med virkning fra 1. Januar 2021, jf. kapittel 2.4.2 og tabell 2.10.

3. Særavgiften på alkoholfrie drikkevarer ble fjernet med virkning fra 1. juli 2021, jf. kapittel 2.4.2 og tabell 2.10.

2.5 Forbruk på engrosnivå av matvarer

2.5.1 Planteprodukter

2.5.1.1 Korn/mel

Engrosforbruket av korn er omregnet til mel. Med korn menes her både matkorn, mel, bakervarer, ris og mel/stivelseprodukter av mais som anvendes til mat.

Landbruksdirektoratet er hovedkilden til produksjonsdata på mel, der opplysningene omfatter salg av mel fra møllene. Anvendt korn til melproduksjonen er inndelt etter importert og norskprodusert mengde. Handel av bakervarer, ris og maisproduktene

bygger på SSBs handelsstatistikk (beregnes om til mel). Tidligere har det vært antatt at mel som blir importert som mel under kapittel 11 i tolltariffen har inngått inn i mel som møllene produserer og selger m.a.o. at dette volumet inngikk i det som Landbruksdirektoratet har rapportert til NIBIO. Nye opplysninger tyder på at importert mel hovedsakelig omsettes direkte til forbrukere. Tidligere ble det antatt at en del av melet som ble importert ble benyttet som innsatsfaktor/innblanding i norskprodusert mel for å oppnå visse kvaliteter. Dette innebærer at vi i år har revidert serien for mel tilbake til 1999, ved å inkludere melet som importeres. Omfanget av dette melet utgjorde hhv. 0,9 mill. kg i 1999, 2,7 mill. kg i 2009, 5,2 mill. kg i 2019 og 5,9 mill. kg i 2023. 2024-tall er kun basert på anslag. Enkelte år, hovedsakelig de årene der det er stor norsk produksjon, kan deler av matkornet reguleres til før. Dette kornet inngår ikke som en del av engrosforbruket. I tillegg til engrosforbruket er det beregnet et tillegg for grensehandel.

Tabell 2.12 viser at engrosforbruket av mel (ekskl. grensehandel) gikk ned fra 452 mill. kg i 2022 til 440 mill. kg i 2023. Dette tilsvarer 82,9 kg per innbygger i 2022 og 79,7 kg i 2023. Av engrosforbruket på 440 mill. kg utgjør salg av mel fra møllene 254 mill. kg i 2023, noe som tilsvarer 57,7 prosent av det totale engrosforbruket. Melet fra møllene blir produsert på grunnlag av både norsk og importert matkorn. I 2023 var andelen norskprodusert korn som ble anvendt av matmøllene 72 prosent, mens 28 prosent var importert korn. I tillegg til matmelet som produseres av møllene utgjør nettoimport av bearbejdede kornprodukter (f.eks. rundstykker, kaker o.l.) 145 mill. kg (omregnet til mel), noe som tilsvarer 33,0 prosent av det totale engrosforbruket av mel. Det resterende engrosforbruket av mel består av ris, maisprodukter og importert «ferdigmel» og utgjør 41 mill. kg, noe som tilsvarer 9,3 prosent av det totale engrosforbruket av mel i 2023. Utviklingen av totalt engrosforbruk av mel bør muligens ses i sammenheng med grensehandel. Anslagene for grensehandel viser et forbruk på 1,9 kg per innbygger i 2023. For ytterligere omtale av grensehandel, se 2.5.8.

Tabell 2.12 *ENGROSNIVÅ AV MATKORN BEREGNET SOM MEL, mill. kg*

	1979	1989	1999	2009	2019	2022	2023*	2024**
Salg av korn som matmel ¹	300	302	314	284	254	260	254	258
Import av mel	2	3	5	6	6	6
Nettoimport av bearbejdede produkter av korn og mel ^{2,3}	10	21	48	103	148	152	145	152
Nettoimport av ris	7	13	16	23	26	28	29	27
Nettoimport av maisprod. ³	–	–	7	7	5	6	6	6
Sum forbruk mel	316	336	386	420	438	452	440	449
Forbruk mel, kg pr. innbygger	77,6	79,5	86,6	87,0	82,0	82,9	79,7	80,4
Anslag grensehandel, kg pr. innb.	4,0	3,5	3,4	2,4	1,9	1,9
Totalt engrosforbruk av mel inkl. grensehandel, kg pr. innb.	90,6	90,5	85,3	85,2	81,6	82,3

1. F.o.m. 1985 inkl. hvete- og havrekli. Består av både norskprodusert og importert korn.

2. Omfatter kjeks, knekkebrød, cornflakes, pastavarer med mer.

3. Diverse maisprodukter (herunder mel av mais) er tatt med fra og med 2008, der tallseriene er redigert tilbake t.o.m. 1999.

Det samlede norske produksjonsvolumet av matmel er beregnet til 184 mill. kg i 2023. Av dette ble om lag 13 mill. kg eksportert. I tillegg ble det importert 269 mill. kg

korn, mel, bakervarer, ris og mais (alle varegrupper omregnet til mel), noe som gir et engrosforbruk på 440 mill. kg mel (ref. «sum forbruk mel» i tabell 2.12).

I tabell 2.13 er den norske andelen av engrosforbruket oppgitt til 38,8 prosent i 2023, beregnet som produksjonen (184 mill. kg) fratrukket eksport (13 mill. kg) dividert på engrosforbruk (440 mill. kg). Det andre tallet som er beregnet i tabell 2.13 viser at 72,3 prosent av alt korn som gikk til produksjon av matmel (møllenes omsetning) er basert på norskprodusert korn (de resterende 27,7 prosentene er basert på importert korn) i 2023.

Tabell 2.13 ANDEL NORSKPRODUSERT KORN TIL MEL (PROSENT)

	1999	2009	2019	2022	2023*	2024**
Andel norskprodusert mel av totalt forbruk	33,3	33,6	20,7	40,6	38,8	38,3
Andel norskprodusert korn til matmel	43,2	51,9	40,1	75,7	72,3	71,1

Tabell 2.14 viser den prosentvise fordelingen av «salg av korn som matmel», dvs. fordelingen av første rad i tabell 2.12 (254 mill. kg i 2023) fordelt på melsorter. Siktet hvetemel står for 68,3 prosent av melomsetningen i 2023. Andelen sammalt mel har økt fra 17,3 prosent i 1999 til 26,6 prosent i 2018, men har siden gått noe ned (22,9 prosent i 2023).

Tabell 2.14 MATMELOMSETNINGEN FRA NORSKKE HANDELS- OG BYGDEMØLLER FORDELTE PÅ DE ENKELTE MELTYPER (PROSENT)

	1999	2009	2019	2022	2023*	2024**
Siktet hvetemel	75,0	69,9	66,8	67,7	68,3	67,8
Spelt ¹			2,3	2,8	2,6	2,6
Semule durum	0,0	0,7	0,3	0,8	0,8	0,7
Sammalt hvete	10,8	11,2	12,1	10,2	10,3	10,3
Siktet rugmel	4,1	2,8	1,0	0,9	1,2	1,0
Sammalt rugmel	3,4	3,8	4,3	3,9	3,4	3,8
Byggmel/-gryn	0,4	0,5	0,4	0,3	0,3	0,3
Byggryn ²			0,4	0,3	0,2	0,2
Annet mel og melmikser	3,2	5,8	4,4	3,8	4,0	3,9
Kli til mat	0,4	0,5	0,6	1,3	1,1	1,5
Havremel/-gryn	2,7	4,8	7,0	7,5	7,1	7,2
Havremel ³			0,4	0,5	0,7	0,6
<u>Herav</u>						
Sammalt %⁴	17,3	18,5	24,8	23,7	22,9	23,7

Kilde: Landbruksdirektoratet

1. Spelt ble skilt ut fra siktet hvetemel i 2015.
2. Byggryn og byggmel var tidligere en gruppe, men f.o.m. 2015 er gruppen splittet.
3. Havregryn og havremel var tidligere en gruppe, men f.o.m. 2015 er gruppen splittet.
4. Består av sammalt hvete, sammalt rug, byggryn, kli til mat, havregryn og havremel.

2.5.1.2 Poteter

Både metodene og kildene for beregning av potetforbruket har vært gjenstand for historiske korreksjoner. I 2019 ble det foretatt endring i metode og korreksjoner av tall tilbake til 1989. Endringen i metoden innebar en ny «periodisering» av den norske

nettoproduksjonen, der den nye metoden innebærer at 25 prosent av det som produseres ett år, antas å bli omsatt påfølgende år.

Tabell 2.15 viser bruken av norsk nettoproduksjon av poteter i mill. kg for perioden 1979 til 2023, samt anslag for 2024. Selv om det forekommer variasjoner fra år til år, viser utviklingen fra 1979 at salgsproduksjonen over tid har gått ned. Av den beregnede totale nettoproduksjonen i 2023 (periodisert) på 266 mill. kg, ble 64 mill. kg benyttet som matpotet, 129 mill. kg gikk til bearbeiding av potetprodukter (dvs. potetchips, pommes frites og potetmospulver). Videre gikk 15 mill. kg til lomper/ferdigkokte poteter og 33 mill. kg til potetmel. Utover dette gikk 11 mill. kg til settepoteter og 14 mill. kg gikk til sprit. Sprit og settepoteter inngår ikke i engrosforbruket av poteter.

Tabell 2.15 BRUK AV NORSKPRODUSERTE POTETER, mill. kg

	1979	1989 ¹	1999	2009	2019	2021	2022	2023*	2024**
Matpoteter	175	175	114	80	63	74	72	64	67
Potetchips	8	38	40	53	48	54	57	58	56
Pommes frites	12	16	35	41	55	56	67	62	67
Potetmospulver	10	20	20	20	13	10	9	9	9
Div. potetprodukter ²	..	5	10	15	9	10	15	15	15
Potetmel	49	51	40	40	36	36	37	33	38
Hjemmeforbruk	73	22	2	0	0	0	0	0	0
Sprit	16	13	13	11	14	15	15	14	15
Øvrig Ikke til mat (settepotet/fôr)	130	0	0	7	9	11	10	11	11
Sum nettoproduksjon poteter	473	340	273	266	247	267	282	266	278

1. Ny beregning f.o.m. 1989 er ekskl. potet anvendt som fôr.

2. Herunder vakuumpakkede poteter, potetlomper.

Tabell 2.16 viser engrosforbruket av poteter, dvs. summen av norsk nettoproduksjon og nettoimport (import minus eksport) av potet, omregnet til frisk potet, for årene 1979 til 2023, samt anslag for 2024. I alt er det totale engrosforbruket av poteter beregnet til 273 mill. kg i 2023 (ekskl. poteter anvendt som settepoteter og sprit), der 74 mill. kg er matpotet, 163 mill. kg er bearbeidede potetprodukter, mens 36 mill. kg er potetmel. Av det totale engrosforbruket i 2023 utgjør den norskproduserte andelen 241 mill. kg, mens importen utgjør 38,5 mill. kg. Import av matpoteter som anvendes til bearbeiding inngår i tallene for bearbeidede poteter og ikke matpoteter. Den samlede eksporten av matpoteter, bearbeidede poteter og potetmel er beregnet til 6,7 mill. kg (omregnet til frisk potet) i 2023.

Tabell 2.16 ENGROSFORBRUK AV POTETER, mill. kg

	1979	1989 ¹	1999	2009	2019	2021	2022	2023*	2024**
Matpoteter									
Norskprodusert	236	198	115	80	63	74	72	65	67
Nettoimport	19	15	28	22	19	35	24	9	23
Sum engrosforbruk	255	212	143	102	82	109	96	74	90
Bearbeidede poteter /poteter til bearbeiding									
Norskprodusert	30	79	105	129	125	130	147	144	147
Nettoimport ¹	16	11	15	7	25	17	19	19	18
Sum engrosforbruk	46	90	120	135	150	147	166	163	165
Poteter til potetmel									
Norskprodusert	31	51	40	40	36	36	37	33	38
Nettoimport	3	0	13	14	11	9	5	3	6
Sum engrosforbruk	34	51	53	54	47	45	42	36	43
Sum engrosforbruk poteter	335	366	329	291	279	301	305	273	299
Engrosforbruk, kg pr. innbygger									
Matpoteter	62,5	50,3	32,0	21,1	15,4	20,2	17,7	13,4	16,1
Poteter til bearbeiding	11,5	21,3	27,0	28,0	28,0	27,2	30,5	29,5	29,6
Poteter til potetmel ²	8,4	12,0	11,8	11,2	8,8	8,3	7,7	6,6	7,8
Engrosforbruk poteter, kg pr. innbygger	82,4	83,6	70,8	60,3	52,2	55,7	55,8	49,5	53,5

1. Ny beregning f.o.m. 1989.

2. Inkl. poteter til sprit t.o.m. 1979.

Engrosforbruket av bearbeidede poteter utgjør en stadig større andel av engrosforbruket av poteter. Tabell 2.17 viser norsk industri sitt forbruk av friske poteter til bearbeidede potetprodukter. Tallene er innhentet fra ulike markedsaktører, og viser at norsk industri i 2023 brukte 148,9 mill. kg poteter til produksjon av bearbeidede potetprodukter. Av den totale anvendelsen gikk 66,6 mill. kg til produksjon av potetchips, 60,6 mill. kg gikk til produksjon av pommes frites, 9,1 mill. kg gikk til produksjon av potetmospulver, mens 12,6 mill. kg gikk til produksjon av lomper og vakuumpakkede poteter.

Tabell 2.17 FRISKE POTETER BRUKT AV NORSK INDUSTRI TIL PRODUKSJON AV POTETPRODUKTER, mill. kg

	1989	1999	2009	2019	2022	2023*	2024**
Til produksjon av:							
Potetchips mv.	38,2	41,3	54,5	63,4	58,7	66,6	61,8
Pommes frites	18,1	47,6	41,3	55,9	71,6	60,6	70,0
Potetmospulver	21,0	20,2	20,5	13,2	9,1	9,1	8,7
Øvrig potetprodukter	9,6	14,1	12,6	12,5
Sum	77,3	109,1	116,4	142,0	153,4	148,9	153,0

Ved produksjon av de ulike potetproduktene medgår det normalt ca. 4,0 kg friske poteter til produksjon av 1 kg potetchips, ca. 2,1 kg friske poteter til produksjon av 1 kg pommes frites og ca. 6,0 kg friske poteter til produksjon av 1 kg potetmospulver. Basert på disse tallene ble det i 2023 produsert ca. 16,6 mill. kg potetchips, 28,9 mill. kg pommes frites, 1,5 mill. kg potetmospulver og 2,1 mill. kg øvrige potetprodukter.

2.5.1.3 Grønnsaker, frukt og bær

Nettoimport av grønnsaker

Tabell 2.18 viser den samlede nettoimporten (import minus eksport) av grønnsaker på kalenderårsbasis. Foreløpige tall for 2023 viser at den samlede nettoimporten er 207,3 mill. kg, dvs. en reduksjon på 6,5 mill. kg fra 2022 til 2023. Nettoimporten av friske grønnsaker i 2023 er på 116,1 mill. kg og nettoimporten av bearbeidede grønnsaker (tørket, fryst og konservert) er på 91,2 mill. kg. Andelen bearbeidede grønnsaker utgjorde dermed 44 prosent av nettoimporten av grønnsaker i 2023. Tomater er den kulturen som det blir importert mest av, både av friske og bearbeidede grønnsaker. Tall for 2022 og 2023 er foreløpige tall, mens tall for 2024 er anslag basert på gjennomsnitt av nettoimporten de tre foregående årene.

Tabell 2.18 NETTOIMPORT AV GRØNNSAKER (FRISKE OG KONSERVERTE), mill. kg

	1979	1989	1999	2009	2019	2022	2023*	2024**
<u>Friske grønnsaker:</u>								
Blomkål	3,0	3,4	4,0	4,6	5,5	4,5	4,1	4,6
Brokkoli			4,5	6,5	8,7	7,7	7,9	8,0
Kinakål		4,2	3,7	1,6	2,1	2,2	1,5	2,0
Annen kål ¹	3,5	1,3	1,4	1,2	4,0	2,7	3,1	2,8
Gulrot	6,0	2,7	5,6	6,1	7,3	1,8	2,7	2,3
Løk ²	3,6	0,6	5,2	8,7	21,2	12,4	11,4	12,4
Purre			1,6	1,9	1,7	1,4	1,4	1,5
Tomater	6,0	9,0	13,3	22,2	24,5	23,8	20,9	22,9
Slangeagurk	3,1	5,1	4,9	6,5	9,7	6,5	5,7	6,9
Paprika		4,1	7,9	14,4	20,6	21,0	21,1	21,0
Salat	0,3	0,9	6,6	12,1	12,5	11,7	11,8	11,8
Sopp		0,9	2,5	5,7	7,8	8,0	7,9	8,0
Belgfrukter			0,2	1,4	1,6	1,3	1,0	1,3
Røtter og knoller			0,5	1,3	1,8	2,0	1,8	1,9
Øvrig ³		2,2	4,3	9,5	13,9	14,0	13,8	14,0
Sum friske grønnsaker	25,5	34,4	66,2	103,7	142,9	121,1	116,1	121,3
<u>Bearbejdede grønnsaker:</u>								
Fryste			7,1	9,1	11,3	10,2	9,9	10,3
Tørket			1,1	1,4	1,8	1,8	1,8	1,9
Konserverte tomater			17,1	28,9	38,4	42,8	40,4	41,7
Øvrig konserverte			22,3	26,9	35,6	37,8	39,1	39,2
Sum konserverte grønnsaker	11,0	21,0	47,5	66,3	87,1	92,6	91,2	93,0
Sum grønnsaker	36,5	55,4	113,7	169,9	230,0	213,7	207,3	214,4

Kilde: SSB

1. Inkl. hvitkål, rødkål, brokkoli, rosenkål og annen kål i perioden (tom 1989). F.o.m. 1990 er kinakål og brokkoli skilt ut.

2. Inkl. purre t.o.m. 1989.

3. F.o.m. 1990 er "øvrig" delt inn i a) belgfrukter b) røtter og knoller c) øvrige.

Produksjon av grønnsaker

Norsk produksjon av grønnsaker er hentet fra budsjettmyndens beregninger (totalalkylen) som igjen er basert på produksjonsvolumer i henhold til SSBs hagebruksstatistikk, med utfyllende informasjon om enkelte vekster. I tillegg har NIBIO identifisert vekster som ikke inngår i dataene fra SSB. For disse vekstene anvendes omsetningstall fra Landbruksdirektoratet, eventuelt kombinert med anslag foretatt av NIBIO.

Statistikken over norskproduserte grønnsaker ligger ett år bak en del av de øvrige statistikkene som presenteres i rapporten, slik at tallene for 2022 er de nyeste tallene og anses som foreløpige produksjonstall. Produksjonstall for 2023 og 2024 er beregnede tall. 2023-tallene beregnes med utgangspunkt i de foreløpige produksjonstallene for 2022, korrigert for omsetningsendring fra 2022 til 2023 av norskproduserte grønnsaker (data fra Landbruksdirektoratet). Produksjonstall for 2024 beregnes som et gjennomsnitt av 2021, 2022 og 2023.

Tabell 2.19 viser norsk produksjon av grønnsaker fordelt på ulike kulturer i perioden 1989 til 2021, foreløpige tall for 2022 samt anslag for 2023 og 2024. Det endelige produksjonsvolumet av grønnsaker i 2021 er 215,5 mill. kg, mens foreløpige tall for 2022 viser et produksjonsvolum på 204,2 mill. kg. For 2023 er det beregnet et produksjonsvolum på 189,4 mill. kg. Reduksjonen skyldes hovedsakelig reduksjon i løk og gulrotproduksjonen. Både arealer og kg per areal i beregningene går ned, noe som innebærer at reduksjonen på disse to gruppene utgjør litt over 10 mill. kg, mens i 2024 er volumet anslått til 203,0 mill. kg.

Tabell 2.19 PRODUKSJON AV GRØNNSAKER, mill. kg

	1989	1999	2009 ¹	2019	2021	2022*	2023**	2024**
Blomkål	8,1	6,2	7,2	7,5	9,5	8,0	6,3	7,9
Brokkoli	..	2,9	2,7	4,2	3,0	2,7	2,7	2,8
Kinakål	13,2	8,1	4,0	2,9	2,4	2,7	2,9	2,7
Annen kål ²	30,9	21,7	18,5	20,0	24,6	19,3	18,1	20,6
Gulrot	35,7	36,0	34,7	48,9	53,7	49,2	44,9	49,3
Løk ³	19,6	13,6	14,0	29,9	29,3	28,7	22,9	27,0
Purre	3,5	2,5	2,6	2,6	3,1	3,2	3,3	3,2
Tomater	8,6	9,3	10,0	12,8	13,3	13,6	16,3	14,4
Agurk ⁴	8,7	10,8	13,9	17,0	20,0	19,6	20,2	19,9
Salat ⁵	2,1	4,1	13,5	24,5	21,0	21,1	20,2	20,8
Belgfrukter ⁶	5,0	4,8	3,1	4,1	3,4	4,0	2,9	3,4
Røtter og knoller ⁷	3,1	5,2	4,4	7,1	8,5	9,3	8,7	8,8
Kålrot ⁸				10,5	11,0	9,8	8,3	9,7
Annet ⁹	16,1	17,8	19,1	5,3	5,5	6,2	7,3	6,3
Uspesifisert ¹⁰	14,6	13,5	13,9	6,8	7,3	6,8	4,7	6,3
Sum norsk produksjon	169,2	156,3	161,6	204,3	215,5	204,2	189,4	203,0

1. Omlegging av metode f.o.m. 2009.

2. Omfatter sommerkål, høstkål, vinterkål, (hodekål, hvitkål), rødkål, rosenkål og «øvrige kål».

3. Omfatter kepaløk, rødløk, vårløk og sjalottløk.

4. Omfatter kun «slangeagurk»/veksthusagurk (ikke sylteagurk).

5. Omfatter issalat, rapidsalat, hodesalat, rotsalat, lollo, hjertesalat, ruccula, romano og «andre salater».

6. Omfatter erter og bønner.

7. Omfatter neper, reddiker, knollselleri, rotpersille og rødbeter.

8. Kålrot inngår i «annet» t.o.m. 2009.

9. Omfatter kålrot og sopp t.o.m. 2009. I tillegg omfatter «annet», asparges, kruspersille, stangselleri, squash, sukkermais, sylteagurk, paprika og urter.

10. Omfatter øvrige vekster (herunder sopp f.o.m. 2010) og produksjon i kjøkkenhager.

Engrosforbruk av grønnsaker

Tabell 2.20 viser at engrosforbruket av grønnsaker er på 437,6 mill. kg i 2021, noe som tilsvarer 80,9 kg per innbygger. Foreløpige tall for 2022 viser en reduksjon i engrosforbruket til 76,6 kg per innbygger. Anslag for 2023 viser en ytterligere reduksjon fra 2022 til 71,9 kg per innbygger.

Den norskproduserte andelen av engrosforbruket av grønnsaker, dvs. produksjon på 215,5 mill. kg i 2021 (tabell 2.19) minus eksport (587 tonn) dividert på engrosforbruk på 437,6 mill. kg (tabell 2.20), er 49 prosent i 2021 (endelig fordeling) og 49 prosent i 2022 (foreløpig beregning).

Tabell 2.20 ENGROSFORBRUK AV GRØNNSAKER, mill. kg

	1989	1999	2009	2019	2021	2022*	2023**	2024**
<u>Norske vekster og nettoimport av friske vekster:</u>								
Blomkål	11,5	10,1	11,8	13,0	14,7	12,5	10,4	12,5
Brokkoli	..	7,4	9,2	12,9	11,3	10,5	10,6	10,8
Kinakål	17,4	11,9	5,6	5,0	4,5	4,9	4,4	4,6
Annen kål	32,2	23,0	19,8	24,0	27,4	22,0	21,1	23,5
Gulrot	38,4	41,7	40,8	56,1	55,9	51,1	47,6	51,5
Løk	20,2	18,8	22,8	51,2	42,6	41,1	34,3	39,3
Purre	3,5	4,1	4,5	4,3	4,7	4,7	4,6	4,7
Tomater	17,6	22,5	32,2	37,3	37,4	37,4	37,2	37,3
Slangeagurk	13,8	15,7	20,4	26,8	28,5	26,1	25,9	26,8
Paprika ¹	4,1	7,9	14,4	20,6	21,0	21,0	21,1	21,0
Salat	3,0	10,6	25,6	37,0	33,0	32,7	32,0	32,6
Sopp ¹	1,9	3,5	5,7	7,8	8,1	8,0	7,9	8,0
Belgfrukter	5,0	5,1	4,5	5,7	4,9	5,3	3,9	4,7
Røtter og knoller	3,1	5,8	5,7	8,8	10,3	11,3	10,5	10,7
Kålrot ²	10,5	11,0	9,8	8,3	9,7
Annet	16,1	17,8	19,1	5,3	5,5	6,2	7,3	6,3
Uspesifisert	16,8	17,8	22,3	20,7	21,5	20,7	18,5	20,3
Sum norske vekster og nettoimport av ubearbeidede grønnsaker	203,6	222,7	264,4	347,2	342,3	325,3	305,5	324,4
<u>Bearbeidede grønnsaker:</u>								
Fryste grønnsaker	3,4	7,1	9,1	11,3	10,8	10,2	9,9	10,3
Tørket	..	1,1	1,4	1,8	2,0	1,8	1,8	1,9
Konserverte tomater	..	17,1	28,9	38,4	41,7	42,8	40,4	41,7
Øvrig konservert	..	22,3	26,9	35,6	40,7	37,8	39,1	39,2
Sum bearbeidede grønnsaker	21,0	47,5	66,3	87,1	95,3	92,6	91,2	93,0
Sum grønnsaker	224,6	270,2	330,6	434,3	437,6	417,9	396,7	417,4
Forbruk grønnsaker, kg pr. innbygger	53,1	60,6	68,5	81,2	80,9	76,6	71,9	74,8

1. Tallet inkluderer kun import. Norskprodusert paprika inngår i vekstgruppen «annet».

2. Inngår i «annet» før 2010. F.o.m. 2010 er kålrot skilt ut, men omfatter kun den norske produksjonen (nettoimporten av kålrot inngår i «uspesifisert»).

Nettoimport av frukt og bær

Tabell 2.21 viser nettoimporten av frukt og av bær i mill. kg for årene 1979 t.o.m. 2021, foreløpige tall for 2022-2023, samt anslag for 2024. Av den totale nettoimporten av frukt i 2023 på 358,6 mill. kg, var 83,6 prosent frisk frukt (299,8 mill. kg), mens 16,4 prosent var bearbeidet frukt. Frukt som i liten grad produseres i Norge (sitrusfrukt, bananer, druer og meloner) står for 69,8 prosent av all nettoimporten av frisk frukt i 2023. De foreløpige tallene for 2023 viser at den totale nettoimporten av frukt gikk ned med 5,0 prosent fra 2022. Nettoimporten av bær var 35,9 mill. kg i 2023, noe som tilsvarer en reduksjon på 9,7 prosent sammenlignet med 2022. Friske bær utgjorde 54,8 prosent av nettoimporten av bær i 2023. Tall for 2024 er kun anslag.

Tabell 2.21 NETTOIMPORT AV FRUKT OG BÆR, mill. kg

	1979	1989	1999	2009	2019	2021	2022	2023*	2024**
<u>Frisk frukt:</u>									
Sitrusfrukter mv.	63,6	59,1	53,0	70,2	73,8	78,5	76,9	72,5	76,0
Bananer	33,7	49,2	64,6	81,2	82,9	79,9	80,2	79,2	79,8
Epler	48,6	40,9	45,3	52,0	44,3	40,9	39,6	38,7	39,7
Pærer	11,6	12,5	16,9	21,3	15,8	13,8	13,5	11,8	13,0
Druer	17,3	16,0	18,7	29,5	25,4	25,9	25,2	24,2	25,1
Plommer	2,4	3,0	3,1	2,7	3,5	2,8	3,0
Moreller/kirsebær	0,4	0,9	1,7	1,7	1,4	1,2	1,4
Meloner	..	4,8	11,5	24,0	29,2	34,7	32,3	33,2	33,4
Andre frukter ¹	6,8	6,9	10,6	24,6	36,5	37,5	36,1	36,1	36,6
Sum frisk frukt	181,6	189,4	223,4	306,6	312,6	315,6	308,8	299,8	308,0
<u>Bearbeidet frukt:</u>									
Konservert frukt	27,4	33,4	0,5	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tørket frukt	6,4	6,5	6,6	7,7	7,7	7,8	7,3	7,2	7,4
Syltetøy ²	15,6	16,7	17,8	17,5	19,9	15,3	17,6
Saft av frukter	26,0	52,9	44,9	45,4	41,6	36,3	41,1
Sum bearb. frukt	33,8	39,9	48,7	77,5	70,3	70,7	68,8	58,8	66,1
Sum frukt	215,4	229,3	272,1	384,1	383,0	386,2	377,6	358,6	374,1
<u>Friske bær:</u>									
Jordbær	1,2	5,1	9,1	8,6	9,4	8,3	8,8
Kiwi	2,8	5,1	3,7	3,9	3,5	3,2	3,5
Skogsbær	0,6	0,7	4,6	4,6	5,0	3,8	4,5
Bringebær/solbær/ stikkelsbær/rips	0,0	0,2	1,6	1,3	1,4	1,2	1,3
Andre hagebær			0,6	1,0	3,2	3,5	3,2	3,1	3,3
Sum friske bær	5,3	12,1	22,1	21,8	22,5	19,7	21,3
<u>Bearbeidet bær:</u>									
Fryste	7,7	10,5	14,9	16,6	16,0	15,1	15,9
Tørket	0,1	0,2	0,1	0,3	0,5	0,5	0,4
Syltetøy	0,0	1,4	0,6	0,5	0,4	0,3	0,4
Saft	0,8	0,5	0,6	0,5	0,4	0,3	0,4
Sum bearb. bær	8,6	12,5	16,2	17,9	17,3	16,2	17,1
Sum bær	3,0	9,9	13,8	24,7	38,3	39,7	39,8	35,9	38,5

1. I perioden 1979-1989 omfatter andre frukter også moreller, kirsebær og plommer.

2. Inkl. hermetisk frukt.

Produksjon av frukt og bær

Beregning av norsk produksjon av frukt er basert på tall utarbeidet av budsjettnemnda, som hovedsakelig baserer volumberegninger fra distrikts- og kvalitetstilskuddsstatistikken til Landbruksdirektoratet (registrerte produksjonsvolumer), samt at det beregnes et tillegg for hjemmeforbruk. Beregning av tillegget for hjemmeforbruk varierer noe ut ifra type fruktslag. Avlinger i budsjettåret beregnes av NIBIO. Produksjon av frukt og bær påvirkes i stor grad av vær og klima.

I tabell 2.22 ser man at den norske nettoproduksjonen av frukt og bær varierer en del fra år til år. Tabellen viser at avlingene de siste årene har ligget på over 30 mill. kg i året. Foreløpige tall for 2022 og 2023 viser en økning i fruktproduksjonen (spesielt epler), men en nedgang i bærproduksjonen (spesielt jordbær). Totalt utgjør den norske nettoproduksjonen av frukt og bær 6,0 kg per innbygger i 2023. Epler og jordbær utgjør hovedvekten av det som produseres av frukt og bær i Norge.

Tabell 2.22 NORSK NETTOPRODUKSJON AV FRUKT OG BÆR, mill. kg

	1979	1989	1999 ¹	2009	2019	2021	2022*	2023*	2024**
<u>Frukt:</u>									
Epler	8,7	9,5	16,5	19,7	17,7	21,5	17,9
Pærer	0,9	0,6	0,4	0,5	0,5	0,7	0,6
Plommer	0,6	1,1	2,5	2,4	1,4	1,9	1,6
Moreller/kirsebær	0,5	0,8	0,7	1,0	1,0	1,0	0,9
Sum frukt	46	56	10,6	12,0	20,0	23,6	20,6	25,1	21,0
<u>Bær:</u>									
Jordbær	7,7	7,3	9,2	6,3	7,1	5,9	6,0
Bringebær	1,0	2,7	2,4	1,8	1,9	1,9	1,6
Solbær	0,6	0,8	0,7	0,5	0,5	0,4	0,5
Andre bær	0,6	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Sum bær	45	37	10,0	11,0	12,5	8,9	9,8	8,3	8,2
Sum frukt/bær	91	93	20,6	23,0	32,5	32,5	30,4	33,3	29,2

1. F.o.m. 1999 er beregningene ekskl. villahager.

Engrosforbruk av frukt og bær

Tabell 2.23 viser engrosforbruket av frukt og bær for perioden 1979-2021, foreløpig engrosforbruk for 2022-2023, samt prognoser for 2024. Tabellen viser også bidraget fra norsk produksjon og nettoimporten. Det totale engrosforbruket av frukt og bær gikk ned fra 458 mill. kg i 2021 til 448 mill. kg i 2022 (foreløpige tall for 2022). Foreløpige tall for 2023 viser en ytterligere reduksjon til 428 mill. kg. Engrosforbruket av frukt og bær tilsvarer 77,5 kg per innbygger i 2023, dvs. en reduksjon på 4,5 kg per innbygger fra 2022. 90 prosent av engrosforbruket er frukt, mens 10 prosent er bær. Av det totale engrosforbruket av frukt og bær utgjør den norske produksjonen normalt mellom 5-7 prosent. I 2023 var norskandelen på 7,8 prosent.

Tabell 2.23 ENGROSFORBRUK AV FRUKT OG BÆR, mill. kg

	1979	1989	1999	2009	2019	2021	2022*	2023*	2024**
<u>Frisk frukt:</u>									
Norskprodusert	46	56	9	10	13	15	13	16	13
Nettoimport	182	189	223	307	313	316	309	300	308
<u>Bearbeidet frukt:</u>									
Norskprodusert	2	2	7	8	8	9	8
Nettoimport	34	40	49	77	70	71	69	59	66
Sum frukt	261	285	283	396	403	410	398	384	395
<u>Friske bær:</u>									
Norskprodusert	45	37	8	8	11	8	9	8	7
Nettoimport	5	12	22	22	22	20	21
<u>Bearbeidet bær:</u>									
Norskprodusert	2	3	2	1	1	1	1
Nettoimport ¹	3	10	9	13	16	18	17	16	17
Sum bær	48	47	24	36	51	49	50	44	47
Sum frukt og bær	309	332	307	433	454	458	448	428	442
Forbruk frukt/bær, kg pr. innbygger	76,0	78,6	68,7	89,6	84,9	84,8	82,0	77,5	79,2

1. For perioden 1979-1989 omfatter nettoimport av bearbejdede bær også nettoimport av friske bær.

2.5.1.4 Erter, nøtter, kakao m.m.

Dette avsnittet viser utviklingen i engrosforbruket av erter, bønner, linser, diverse belgvekster, nøtter (inkl. peanøtter), oljeholdige frø og frukter, samt kakao og kakaoprodukter. Dette er varer som i all hovedsak importeres (ingen/liten norsk produksjon). Tallene baserer seg på handelsstatistikken fra SSB, der NIBIO og Landbruksdirektoratet har foretatt enkelte manuelle korreksjoner av belgfrukter (bønner og erter), grunnet mistanke om at det har vært importert dyrefôr enkelte år på utvalgte varenummer i tolltariffen som inngår i disse beregningene. Det er derfor knyttet noe usikkerhet til disse tallene. Produksjon og handel av friske erter og andre friske belgvekster inngår i avsnittet for grønnsaker, mens meierivarer som inngår i norsk sjokoladeproduksjon inngår i tallene for meierivarer. Anslag for 2024 er basert på gjennomsnitt for de tre siste årene.

Tabell 2.24 viser at det samlede engrosforbruket av belgfrukter (dvs. erter, bønner, linser og diverse belgvekster), nøtter og oljeholdige frø og frukter var 54,6 mill. kg i 2022. Foreløpige tall for 2023 viser at engrosforbruket gikk ned til 53,7 mill. kg, noe som tilsvarer et forbruk på om lag 9,7 kg per innbygger i 2023. I 2023 utgjorde belgfrukter 25,9 mill. kg av engrosforbruket, mens nøtter utgjorde 16,4 mill. kg og oljeholdige frø og frukter 11,4 mill. kg.

Kakao og kakaoprodukter omfatter nettoimport av sjokolade, sukkerholdige varer med innhold av kakao, kakaosmør, kakaomasse, kakaobønner, kakaopulver o.l. Tabell 2.24 viser at engrosforbruket av kakao og kakaoprodukter økte fra 35,8 mill. kg i 2022 til 37,1 mill. kg i 2023, noe som tilsvarer 6,7 kg per innbygger. Utviklingen av totalt engrosforbruk av kakao og kakaoprodukter bør imidlertid ses i sammenheng med grensehandel, da dette er en varegruppe som berøres av grensehandel i relativt stor grad sammenliknet med en rekke andre varegrupper. Anslagene for grensehandel av kakao/kakaoprodukter er derfor også angitt i tabell 2.24, og viser en reduksjon i grensehandel på 0,2 kg per innbygger fra 2022 til 2023, noe som innebærer en samlet nedgang i forbruket av kakao og kakaoprodukter fra 7,1 kg per innbygger i 2022 til 7,0 kg per innbygger i 2023. For ytterligere omtale av grensehandel, se 2.5.8.

Tabell 2.24 ENGROSFORBRUK AV ERTER, BØNNER, LINSER, NØTTER, KAKAO M.M., mill. kg

	1989	1999	2009	2019	2021	2022	2023*	2024**
<u>Belgfrukter, nøtter, oljeholdige frø og frukter:</u>								
Belgfrukter		10,2	16,2	17,1	21,4	23,1	25,9	23,5
Bønner	..	2,9	5,2	8,6	9,4	9,0	9,7	9,3
Erter	..	6,0	3,4	3,8	8,9	10,9	9,5	9,8
Linser	..	0,1	0,5	0,7	0,6	0,7	0,9	0,7
Diverse belgvekster	..	1,2	7,1	4,1	2,5	2,6	5,8	3,6
Nøtter	11,9	13,3	17,4	19,4	20,1	17,1	16,4	17,9
Oljeholdige frø og frukter	2,2	4,7	8,2	12,5	13,7	14,3	11,4	13,2
Sum	19,7	28,2	41,8	49,0	55,2	54,6	53,7	54,5
Forbruk belgfrukter, nøtter og oljeholdige frø og frukter, kg pr. innbygger	4,7	6,3	8,7	9,2	10,2	10,0	9,7	9,8
<u>Kakao/kakaoprodukter:</u>								
Forbruk av kakao og kakaoprodukter	..	14,0	28,9	30,6	36,0	35,8	37,1	36,3
Forbruk kakao/kakaoprodukter, kg pr. innbygger	..	3,1	6,0	5,7	6,7	6,6	6,7	6,5
Anslag grensehandel, kg pr. innb.	..	1,1	1,0	1,0	0,2	0,5	0,3	0,3
Totalt engrosforbruk av kakao/kakaoprodukter inkl. grensehandel, kg pr. innb.	..	4,2	7,0	6,7	6,8	7,1	7,0	6,8

Det er ingen produksjon av kakao i Norge, men det produseres likevel sjokolade i Norge. Sjokolade som produseres i Norge importeres enten som ferdig «masse» som støpes eller som enkeltingredienser (kakao, sukker, melkepulver o.l.). I engrosforbruket av «kakao og kakaoprodukter» (tabellen over) inngår ikke ingredienser som sukker og melkepulver da disse ingrediensene inngår i kapittel 2.5.1.5 «sukker og sukkervarer» og i kapittel 2.5.2.4 «konserverte meieriprodukter».

2.5.1.5 Sukker og sukkervarer

Importen av rør- og betesukker utgjør hoveddelen av engrosforbruket. Videre omfatter engrosforbruket import av sukkervarer, samt norsk produksjon av glukose og honning. Tall for sukker til teknisk bruk bygger på historiske data for råvareforbruk innhentet til Industristatistikken. Siste datainnhenting høsten 1999 tydet på at mengden sukker til teknisk bruk lå på 4 mill. kg i året. Nettoimport av sukker til fôr inngår ikke i tallene som presenteres i tabell 2.25.

Beregningene av engrosforbruket av sukker og sukkervarer går fram av tabell 2.25. Av tabellen kan man se at engrosforbruket av sukker per innbygger har gått ned siden 1999. I perioden fra 1979 til 1999 lå engrosforbruket stort sett på om lag 40-45 kg per innbygger. På 2000-tallet har imidlertid engrosforbruket gått mye ned. I 2020

og 2021 økte engrosforbruket med om lag 2 kg, før det igjen gikk ned til 24,1 kg i 2022. Foreløpige tall for 2023 viser en økning av engrosforbruket av sukker og sukkervarer på 0,1 kg per innbygger til 24,2 kg per innbygger (eksklusive grensehandel).

Utviklingen av totalt forbruk av sukker og sukkervarer bør imidlertid ses i sammenheng med tall for grensehandel. På grunn av koronarestriksjoner som ble innført i 2020, var grensehandelen i 2020 og 2021 minimal. I disse årene økte den ordinære importen og dermed økte engrosforbruket. I 2022 forsvant reiserestriksjonene, noe som førte til økt grensehandel og mindre ordinær import. Det foreløpige totalforbruket av sukker (engrosforbruk pluss grensehandel) utgjorde 24,8 kg per innbygger i 2023, noe som er det laveste forbruket i nyere historie. For ytterligere omtale av grensehandel, se 2.5.8.

Tabell 2.25 PRODUKSJON, IMPORT OG FORBRUK PÅ ENGROSNIVÅ AV SUKKER OG SUKKERVARER, mill. kg¹

	1979	1989	1999	2009	2019	2021	2022	2023*	2024**
Innenlandsk produksjon av glukose basert på potetstivelse	3,7	3,4	2,7	2,4	1,3	1,4	1,2	1,2	1,2
Import, sukker ²	169,9	151,6	170,3	134,0	104,2	109,7	98,6	98,9	102,4
Import, sukkervarer ³ og halvfabrikata (også glukose)	10,9	14,2	24,6	19,0	21,1	28,6	30,5	32,0	30,3
Eksport, sukker, sirup og sukkervarer	0,7	2,0	3,9	2,7	0,8	0,7	0,9	0,6	0,7
Lagerendring	-2,9	2,1
Forbruk av sukker/sukkervarer ekskl. honning	180,9	169,3	193,7	152,7	125,8	139,0	129,4	131,5	133,2
Honning norsk produksjon	0,5	1,7	0,8	1,0	1,3	1,4	1,4	1,2	1,5
Nettoimport, honning	0,4	0,1	0,2	0,3	0,9	1,0	0,9	0,9	0,9
Forbruk honning	0,9	1,8	0,9	1,5	2,3	2,4	2,4	2,1	2,4
Forbruk av sukker/sukkervarer inkl. honning, mill. kg	181,8	171,1	194,7	154,2	128,0	141,4	131,7	133,5	135,6
Forbruk, kg pr. innbygger	44,6	40,5	43,8	31,9	23,9	26,1	24,1	24,2	24,3
Anslag grensehandel, kg pr. innbygger ⁴	1,5	1,5	2,1	0,3	1,1	0,6	0,6
Totalt forbruk av sukker/sukkervarer og honning inkl. grensehandel, kg pr. innbygger	45,3	33,4	26,0	26,4	25,2	24,8	24,9

1. Glukose, stivelse, sukkervarer og honning er omregnet til sukkerekvivalenter.

2. Det er antatt at 4 mill. kg av sukkeret som importeres ikke anvendes til mat, og dette er trukket fra.

3. Sukkervarer omfatter også «godteri», men ekskl. sjokolade (for sjokolade se 2.5.1.4).

4. Omfatter grensehandel av sukkervarer og andel sukker i sukkerholdig brus.

2.5.2 Husdyrprodukter

2.5.2.1 Konsummelk, yoghurt, fløte og rømme

Datagrunnlaget for å beregne engrosforbruket av meieriprodukter har variert avhengig av hvilke data som har vært tilgjengelige. I hovedsak bygger alle tall på data fra markedsaktører (meierier), samt fra SSBs handelsstatistikk.

Årlig leveres det om lag 1,5 mrd. liter melk fra norske bønder. Denne melken går inn i produksjon av alle typer meierivarer. Dersom det blir levert mer melk enn det etterspørres, blir melken benyttet i produksjon av varer som kan lagres (f.eks. ost, smør og melkepulver). Disse varene kan enten konsumeres ved en senere anledning eller eksporteres. Ved produksjon av meierivarer starter man med å skille ut fett i en sentrifuge (separator). Etter at man har skilt ut fett har man to produkter; skummet melk og fløte. Melk blir standardisert ved at man tilsetter eller fjerner fett. Fløten benyttes i produksjonsprosessen dersom man skal lage smør, ved at fløten gjennomgår varmebehandling (pasteurisering), syring, kjerning, separering og elting. Normalt består melk av om lag 87,4 prosent vann, ca. 4,7 prosent melkesukker, ca. 4 prosent fett, ca. 3,2 prosent protein og ca. 0,7 prosent mineraler. Som en tommelfingerregel vil det medgå om lag 20 kg melk til produksjon av 1 kg smør og 10 kg melk til produksjon av 1 kg ost. Melk som tilsettes melkesyrebakterier kalles for syrnet melk (f.eks. kulturmelk og kefir). Både vanlig og syrnet melk kan bli smakstilsatt. Det er vanlig å homogenisere melken (dvs. å presse melken raskt gjennom en smal dyse under høyt trykk) for å hindre at fett flyter opp.

Pga. inndeling av tolltariffen, internsalg blant meierier/eierstruktur, bearbeiding av halvfabrikata m.m., er det knyttet usikkerhet til tall for melk og meieriprodukter. I 2022 ble det foretatt en større omgruppering av enkelte meieriprodukter. For meierivarene gjelder endringene f.o.m. 2020, med unntak av melk der tallene er korrigert tilbake til 2009. Intensjonen var å korrigere samtlige meierivarer etter den nye inndelingen tilbake i tid, men dette arbeidet har vist seg å bli langt mer krevende enn først antatt. Revisjonen i 2022 innebar også justeringer av enkelte artikkelnummer under meierigruppene. Revisjonen i 2023 innebar at total energi fra meieriproduktene melk, yoghurt, fløte, rømme, smør, yoghurt fløte/rømme, ost og konserverte meieriprodukter er lik total energi fra levert melk, dette gjelder f.o.m. 2009. Det ble foretatt en gjennomgang av datakilder med tilsvarende meierivarekategorier og tallmaterialer i årets revisjon, og endringene gjelder f.o.m. 2019. Markedsaktører korrigerer årlig fettinnholdet i meieriprodukter. Fettinnholdet i meieriproduktene som inngår i datagrunnlaget for engrosforbruket blir oppdatert hvert år og det foretas omgruppering av enkelte meieriprodukter som følger av endringer av fettinnhold.

Når det gjelder handel av meierivarer, er det utarbeidet en samletabell 2.32 som omfatter handel av melk, fløte, rømme og øvrige konserverte melkeprodukter, mens for ost, yoghurt og smør inngår handel i de respektive avsnittene som omhandler disse varene.

Beregning av engrosforbruket av meierivarer omfatter ikke den andelen som privatpersoner kjøper i utlandet (grensehandel). For anslag av engrosforbruk av husdyrprodukter knyttet til grensehandel, se kapittel 2.5.8.

Tabell 2.26 angir engrosforbruket av melk i mill. kg og kg per innbygger. Melk omfatter her alt av ku- og geitemelk, både søt og syrnet, med og uten smakstilsetninger. Fra 1999 til 2023 gikk engrosforbruket av melk ned fra 568 mill. kg

til 410 mill. kg. Dette tilsvarer en reduksjon på 52,9 kg per innbygger (fra 127,2 kg i 1999 til 74,3 kg i 2023). Fra 2022 til 2023 gikk melkeforbruket ned fra 413 mill. kg til 410 mill. kg, noe som tilsvarer en nedgang på 1,4 kg per innbygger per år. Fra 1999 til 2023 har engrosforbruket av helmelk og lettmelk (i kg per innbygger) samlet sett gått ned med omtrent 55 prosent, mens skummet melk/ekstra lettmelk (0,7 % fett eller mindre) har økt med om lag 22 prosent i samme periode. Frem til 1999 inngikk yoghurt i melketallene, men dette er f.o.m. 1999 skilt ut i egen tabell (tabell 2.27). Grensehandel av melk kommer i tillegg og inngår i meierivarer omtalt i kapittel 2.5.8.

Tabell 2.26 ENGROSFORBRUK AV MELK

	1979	1989	1999 ²	2009	2019 ³	2020	2021	2022*	2023*	2024**
Mill. kg										
Helmelk	652	269	145	98	93	91	89	91	94	97
Lettmelk		335	324	251	186	187	180	167	167	170
Skummet melk ¹	107	136	99	161	165	172	168	156	150	150
Sum melk	759	740	568	510	444	451	437	413	410	417
kg pr. innbygger										
Helmelk	160,1	63,6	32,4	20,3	17,4	17,0	16,4	16,6	17,0	17,5
Lettmelk		79,3	72,6	51,9	34,8	34,8	33,3	30,6	30,2	30,4
Skummet melk ¹	26,3	32,2	22,2	33,3	30,9	32,0	31,1	28,5	27,1	26,9
Forbruk melk, kg pr. innbygger	186,3	175,1	127,2	105,5	83,1	83,8	80,8	75,7	74,3	74,7

1. Omfatter også lettmelk med 0,7 % fett eller mindre (tidligere betegnet ekstra lettmelk).

2. I perioden før 1999 omfatter tallene også yoghurt omregnet til melk.

3. Ved 2024 revisjonen ble forbruksvolum av melk korrigert fra og med 2019.

Tabell 2.27 viser utviklingen i engrosforbruket av yoghurt for utvalgte år i perioden 1999 t.o.m. 2023, samt anslag for 2024. Forbruket av yoghurt har økt over tid. Etter en betraktelig økning under pandemien i 2020 og 2021, gikk totalt engrosforbruk noe ned i 2022. I 2023 gikk engrosforbruket opp med 2,5 mill. kg, og forbruket målt i kg per innbygger gikk opp med 0,3 kg. Importert yoghurt står for om lag 11 prosent av engrosforbruket av yoghurt i 2023. Grensehandel av yoghurt kommer i tillegg og inngår i meierivarer omtalt i kapittel 2.5.8.

Tabell 2.27 ENGROSFORBRUK AV YOGHURT

	1999	2009	2019 ¹	2020	2021	2022	2023*	2024**
Mill. kg	30,3	44,3	57,1	58,7	59,2	58,9	61,4	64,0
Yoghurt, kg pr. innbygger	6,8	9,2	10,7	10,9	10,9	10,8	11,1	11,5

1. Ved 2024-revisjonen ble forbruksvolum av yoghurt korrigert fra og med 2019.

Tabell 2.28 angir engrosforbruket av fløte og rømme. Alle typer fløte og rømme er omregnet til en tilsvarende mengde med en fettprosent på 38, tidligere var denne faktoren 35 prosent. Foreløpige tall viser at engrosforbruket av fløte og rømme (omregnet til 38 % fett) gikk opp fra 40,9 mill. kg i 2022 til 41,1 mill. kg i 2023, men det ble en nedgang på 0,1 kg i forbruket målt i kg per innbygger. Handel av rømme og fløte inngår i beregningen for konserverte melkeprodukter (tabell 2.32), mens grensehandel inngår i meierivarer i kapittel 2.5.8.

Tabell 2.28 OMSETNING AV FLØTE OG RØMME, OGSÅ INNDELTE I FETTPROSENT OG OMREGNET TIL 38 PROSENT FETT

	1979	1989	1999	2009	2019 ²	2020	2021	2022	2023*	2024**
<u>Mill. kg</u>										
Fløte	24,5	26,5	34,0	34,3	33,1	33,1	33,3	33,6
Rømme	12,4	16,2	18,8	20,7	20,5	19,5	19,6	19,9
Sum fløte og rømme			36,9	42,7	52,8	55,1	53,5	52,6	52,8	53,4
<u>Kg pr. innbygger</u>										
Fløte	5,5	5,5	6,3	6,4	6,1	6,1	6,0	6,0
Rømme	2,8	3,3	3,5	3,9	3,8	3,6	3,5	3,6
Sum kg pr. innbygger			8,3	8,8	9,9	10,2	9,9	9,6	9,6	9,6
<u>Inndeling fettprosent i mill. kg:</u>										
<10 %	1,8	2,3	2,8	2,5	3,3	3,9	4,2	4,2	4,2	4,3
[10 % - 30 % >	4,3	6,7	9,5	15,5	18,1	18,6	18,2	17,2	17,2	17,4
[30 % - 38 % >	23,9	24,6	4,2	5,5	4,8	5,8	5,7	5,5	5,6	5,7
[38 % -> >	—	—	20,4	19,1	26,6	26,8	25,4	25,7	25,8	26,0
Sum fløte/rømme som 38%¹	26,9	29,0	29,8	33,0	41,4	42,9	41,4	40,9	41,1	41,6
Forbruk fløte og rømme som 38%¹, kg pr. innbygger	6,6	6,9	6,5	6,8	7,7	8,0	7,7	7,5	7,4	7,4

1. Beregnet som 35 % fett frem til 1989, deretter som 38 % fett.

2. Ved 2024 revisjonen ble enkelte produkter gruppert på nytt og totalt volum av fløte korrigert fra og med 2019.

2.5.2.2 Smør

Engrosforbruket av smør inkluderer også den andelen av smør som inngår i smør-blandet margarin, men import og eksport av smørblandet margarin inngår i margarintallene i kapittel 2.5.3. I tabell 2.29 kan man se utviklingen av engrosforbruket av smør i perioden 1979 til 2023, samt prognoser/anslag for 2024. Det totale engrosforbruket av smør var 3,3 kg per innbygger i 1999 og 3,3 kg per innbygger i 2022. I 2023 er engrosforbruket av smør beregnet til 3,5 kg per innbygger, noe som er en økning på 0,2 kg fra 2022. Gjennomsnittlig engrosforbruk de siste fem årene (2019-2023) er 3,5 kg per innbygger per år. Grensehandel av smør kommer i tillegg og inngår i meierivarer i kapittel 2.5.8.

Tabell 2.29 ENGROSFORBRUK AV SMØR, mill. kg

	1979	1989	1999	2009	2019 ³	2020	2021	2022	2023*	2024**
Salg ¹	20,5	24,2	19,6	17,1	18,6	19,4	18,7	18,6	19,1	19,2
Import	1,7	—	0,2	0,4	0,4	0,6	0,6	0,2	0,2	0,2
Eksport	0,4	9,2	5,1	3,5	0,0	0,0	0,0	1,0	0,1	0,1
Lagerendring ²	+0,2	- 0,7
Sum forbruk	22,0	14,3	14,7	14,0	19,0	19,9	19,3	17,8	19,2	19,3
Forbruk smør, kg pr. innbygger	5,4	3,4	3,3	2,9	3,5	3,7	3,6	3,3	3,5	3,5

1. Fram til 1989 omfatter tallene produsert mengde. Disse tallene omfatter også smør som gikk til smørblandet margarin. F.o.m. 1999 omfatter tallet salg inkl. medgått smør til produksjon av smørblandet margarin.

2. - betyr økning og + nedgang i lager.

3. Ved 2024 revisjonen ble forbruksvolum korrigert fra og med 2019.

2.5.2.3 Ost

Engrosforbruket av ost er angitt i tabell 2.30. Hovedvekten av engrosforbruket er basert på norskproduserte råvarer, men en stadig større andel av engrosforbruket er basert på importert ost. Ost er fordelt i tre hovedkategorier: hvit ost, brunost og annen ost, i samråd med markedsaktører. Hvit ost utgjør den største andelen av engrosforbruket i 2023 med 14,8 kg per innbygger. Kategorien annen ost omfatter bl.a. cottage cheese og kesamprodukter og står for om lag 13 prosent av engrosforbruket i 2023. Ser man på handelsstatistikken for ost i perioden fra 1979 og frem til 2021, kan en se at importen har økt i hele perioden. Importen av ost gikk ned med 0,3 mill. kg fra 2021 til 2022, og ytterligere ned til 19,2 mill. kg i 2023. Eksporten økte frem til 1999 (23,1 mill. kg), men gikk deretter jevnt ned til om lag 10,4 mill. kg i 2019. I 2015 ble World Trade Organization (WTO) enige om en avtale om å fase ut eksportstøtte på ost innen utgangen av 2020. Dette førte til ytterligere reduksjon av norsk eksport av ost i 2020 og 2021. Etter en liten oppgang i 2022 gikk eksport i 2023 ned igjen på grunn av redusert melkeleveranse og større etterspørsel av ost i Norge. Engrosforbruket av annen ost er 2,6 kg per innbygger i 2023, mens forbruket av brunost er på 2,3 kg per innbygger. Tall for 2024 er basert på anslag/prognoser. Grensehandelstall av ost er ikke inkludert, men inngår i meierivarer i kapittel 2.5.8.

Tabell 2.30 TILGANG OG ENGROSFORBRUK AV OST, mill. kg

	1979	1989	1999	2009	2019 ¹	2020	2021	2022	2023*	2024**
Produksjon av ost	67,6	82,9	84,9	85,6	94,2	97,6	93,1	89,0	90,3	92,4
Import	1,4	2,0	3,1	8,7	16,3	17,7	19,7	19,3	19,2	19,2
Eksport	20,8	23,1	23,1	13,4	10,4	7,9	4,7	6,0	0,6	0,6
Lagerendring	0,7	-5,6
Sum forbruk	48,9	56,2	64,7	80,9	100,1	107,5	108,1	102,3	108,9	111,0
Forbruk ost, kg pr. innbygger	12,0	13,2	14,5	16,8	18,7	20,0	20,0	18,7	19,7	19,9
Herav (i mill. kg):										
– hvit ost	34,6	41,7	48,1	62,6	77,0	83,3	84,3	77,7	81,6	83,7
– brun ost	14,3	14,5	10,9	12,5	13,1	13,5	13,0	12,1	12,7	12,7
– annen ost	6,3	5,9	10,0	10,7	10,8	12,5	14,5	14,6
Herav (i kg pr. innb.):										
– hvit ost	8,5	9,9	10,8	13,0	14,4	15,5	15,6	14,2	14,8	15,0
– brun ost	3,5	3,4	2,5	2,6	2,5	2,5	2,4	2,2	2,3	2,3
– annen ost	1,4	1,2	1,9	2,0	2,0	2,3	2,6	2,6

1. Ved 2024-revisjonen ble forbruksvolum korrigert fra og med 2019.

I den siste tiårsperioden har gjennomsnittlig 84 prosent av den norskproduserte osten et fettinnhold på mellom 20 - 29 prosent, jf. tabell 2.31. På starten av 90-tallet ble det gjort en undersøkelse av fettinnholdet i ost. Åtti prosent av osten som ble importert den gangen, hadde minimum 30 prosent fett. Revisjon av meieriberegningen i 2022 og 2024 innebærer at enkelte osteprodukter er flyttet fra ett fettprosent-intervall til ett annet.

Tabell 2.31 ANDEL ENGROSFORBRUK AV NORSKPRODUSERT OST FORDELT ETTER FETTINNHold, PROSENT¹

	1989	1999	2009	2019 ²	2020	2021	2022	2023*	2024**
Ost inndelt i fettprosent (%)									
<u>Ost totalt</u>									
0–9	5	4	6	8	8	8	8	9	9
10–19	17	9	3	2	2	2	3	4	4
20–29	72	81	86	86	85	84	83	84	84
30–39	6	6	5	4	5	5	5	4	4
40–49	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<u>Herav hvit ost:</u>									
0–9	4	0	0	0	0	0	0	0	0
10–19	15	7	2	2	2	2	4	4	4
20–29	73	87	92	93	92	91	90	91	91
30–39	8	6	6	5	6	6	6	4	4
40–49	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<u>Herav brunost:</u>									
0–9	10	1	11	8	8	8	8	8	8
10–19	21	13	6	5	4	5	5	5	5
20–29	69	86	83	88	88	87	87	87	87
30–39		0	0	0	0	0	0	0	0
40–49		0	0	0	0	0	0	0	0
<u>Herav annen ost:</u>									
0–9		40	84	100	100	100	100	100	100
10–19		11	16	0	0	0	0	0	0
20–29		27	0	0	0	0	0	0	0
30–39		20	0	0	0	0	0	0	0
40–49		2	0	0	0	0	0	0	0

- Ost er klassifisert etter fettprosent for kategori «Ost totalt», «Hvit ost», «Brunost» og «Annen ost». f.eks. «0-9» betyr ost som har 0-9 gram fett per 100 gram ost. Kolonnene under årstall viser andel forbruk i hver fettgruppe under de fire kategoriene.
- Ved 2024-revisjonen ble forbruksvolum korrigert fra og med 2019.

2.5.2.4 Konserverte meieriprodukter

I forbindelse med beregning av engrosforbruket av konserverte melkeprodukter har det vært gjennomført revisjoner i 2005, 2008, 2022, 2023 og i 2024. Revisjonene omfattet bl.a. justering av omregningsfaktorer (for å unngå dobbelttelling av innsatsfaktorer) og korreksjon av enkeltprodukter som følge av reseptendringer (hovedsakelig fettinnhold). Revisjonene innebærer også at yoghurt har blitt skilt ut som egen gruppe samt at man har inkludert import og eksport av meierivarer som ikke er ost, smør eller yoghurt, samt endring av energiinnhold i konserverte melkeprodukter f.o.m. 2009 (dynamisk faktor).

Tallene som presenteres i dette avsnittet, angir total produksjon, handel og engrosforbruk av diverse meieriprodukter, heretter omtalt som konserverte meieriprodukter. Det er benyttet en omregningsfaktor på 9 for pulver (dvs. gjennomsnittlig melkemengde som medgår til produksjon av 1 kg pulver), mens øvrige meieriprodukter legges sammen uten å benytte noen omregningsfaktor. En av årsakene til denne forenklingen skyldes bl.a. at en rekke produkter ikke er spesifisert i tolltariffen.

Tabell 2.32 angir produksjon, import og eksport av konserverte meieriprodukter. Tabellen omfatter ikke produksjon av melk, ost, smør, yoghurt, fløte, rømme og heller ikke import og eksport av smør, ost eller yoghurt, da handel med disse varene kommer frem i egne tabeller under de foregående avsnittene. Av tabellen kan man se at produksjonen av konserverte melkeprodukter øker mye 1999 til 2022. Produksjonen gikk ned med 39,4 mill. kg fra 2022 til 2023, men ligger fortsatt over det gjennomsnittlige nivået for de siste tiårene. Engrosforbruket av konserverte melkeprodukter gikk ned fra 31,7 kg per innbygger i 2022 til 28,5 kg per innbygger i 2023. Reduksjonen fra 2022 til 2023 skyldes hovedsakelig mindre produksjon. Endringer i import av konserverte meieriprodukter har vært relativt moderat siden 2019. Eksporten av konserverte melkeprodukter har gått ned i samme periode. I 2023 gikk eksporten kraftig ned til det neste laveste nivået siden 2009. Hovedårsaken til reduksjonen kan skyldes mindre melkeproduksjon og større etterspørsel av meieriprodukter i Norge. Ifølge Markedsrapporten fra Landbruksdirektoratet ble reguleringslageret for tørrmelk og hvitost betydelig redusert i 2023.¹ Pulver er en lagringsdyktig vare og en betydelig ingrediens som anvendes i en rekke bearbejdede produkter innen matvareindustrien. Det foreligger ingen lagertall på pulver, noe som innebærer at det er usikkert hvor stor andel av produksjonen som har gått til konsum. Grensehandel av konserverte melkeprodukter inngår ikke her, men inngår i meierivarer omtalt i kapittel 2.5.8.

Tabell 2.32 HANDEL AV KONSERVERTE MEIERIPRODUKTER (EKSKL. SMØR, OST OG YOGHURT), mill. kg

	1999	2009	2019 ³	2020	2021	2022	2023*	2024**
Produksjon konserverte meieriprodukter ¹	104,0	151,9	154,3	167,1	195,0	198,1	158,7	154,2
Import ²	0,4	0,8	3,7	4,4	4,6	4,3	4,2	4,4
Eksport ²	0,4	3,0	32,5	27,3	27,7	29,5	5,7	5,6
Forbruk konserverte meieriprodukter, mill. kg	104,0	149,7	125,5	144,2	171,9	172,9	157,2	153,0
Forbruk, kg pr. innbygger	19,8	31,0	23,5	26,8	31,8	31,7	28,5	27,4

1. Omfatter øvrige meierivarer som ikke inngår i gruppene *melk, yoghurt, fløte, rømme, ost og smør*.

2. Omfatter øvrige meierivarer som ikke inngår i gruppene *yoghurt, ost og smør*.

3. Ved 2024-revisjonen ble produksjons- og forbruksvolum korrigeret fra og med 2019.

2.5.2.5 Kjøtt og kjøttbiprodukter

Markedsbalansen for kjøtt fra husdyr varierer en del. I alle årene i perioden 2001–2023 har det vært et beregnet markedsunderskudd som har variert mellom det minste på ca. 2,4 mill. kg i 2004 og det største på ca. 38,4 mill. kg i 2021. Ifølge prognosene utarbeidet i februar-mars 2024 forventes et markedsunderskudd for kjøtt fra husdyr på ca. 15,9 mill. kg i 2024. Nye prognoser utarbeidet i mai-juni 2024 viser et underskudd på ca. 17,6 mill. kg.

Engrosforbruket av de enkelte kjøttslagene går fram av tabell 2.33. Engrosforbruket av kjøtt fra husdyr var i 2022 på 386,5 mill. kg og på 373,6 mill. kg i 2023 (tabellene 2.33 og 2.34). For 2024 er engrosforbruket av kjøtt fra husdyr anslått til 374,8 mill. kg (tabellene 2.33 og 2.34). Dette baserer seg på prognoser utarbeidet i februar-mars 2024. I de nye prognosene utarbeidet i mai-juni 2024 er det forutsatt en økning i engrosforbruket til 376,0 mill. kg.

¹ Landbruksdirektoratet (2024). Markedsrapport 2023. Markeds- og prisvurderinger av sentrale norske landbruksvarer og RÅK-varer. Rapport nr.3/2024.

Forbruket av fjørfekjøtt har økt mye. Engrosforbruket er beregnet til å være 117,1 mill. kg i 2022 og 119,1 mill. kg i 2023, som er mer enn ti ganger så høyt som i 1979. I løpet av 2014 ble det mye debatt rundt antibiotikaresistens i kylling. Dette skapte usikkerhet blant forbrukerne og nedgang i salget, særlig i 2015. Engrosforbruket av fjørfekjøtt har senere økt igjen. Tallene viser at fra og med 2019 er det beregnede engrosforbruket igjen større enn i 2013, som var året med høyest engrosforbruk før den omtalte salgsnedgangen. For de andre kjøttslagene har det ikke vært like store endringer.

I beregningene til rapporten «Utviklingen i norsk kosthold 2020» ble det gjennomført en revisjon av metoden for beregning av kjøttbiprodukter. Revisjonen innebar at tallene for kjøttbiprodukter ble beholdt uendret frem til 2002 (dvs. gammel metode) og beregnet etter ny metode for årene fra og med 2002.

Tabell 2.33 TILGANG OG ENGROSFORBRUK AV KJØTT FRA HUSDYR, OPPGITT SOM SLAKTEVEKT¹, mill. kg

	1979	1989	1999	2009	2020	2021	2022	2023*	2024**
Produksjon til salg og hjemmeforbruk	182,1	206,6	267,1	316,5	350,5	364,9	365,8	365,1	358,4
Eksport	0,9	8,5	21,5	4,8	6,3	5,4	5,0	4,5	1,3
Import ¹	20,2	5,7	8,0	14,0	32,0	45,7	30,7	19,6	12,9
<i>Herav</i>									
– spekk	1,5	1,0	1,2	0,6	0,7	0,9	0,5	0,6	0,6
– transittimport ²	4,0	3,5	0,3	– 0,6	2,5	2,9	3,2	3,8	0,0
Lagerendring ³	0,9	0,4	4,0	0,9	5,5	2,0	– 5,0	– 6,6	4,9
Forbruk i alt⁴	202,3	204,2	257,6	326,6	381,7	407,1	386,5	373,6	374,8
<i>Herav</i>									
– storfe	77,3	72,2	89,0	89,3	103,5	109,2	102,7	97,1	96,3
– kalv	2,3	1,4	1,5	1,7	1,5	1,5	1,7	1,9	1,8
– sau og lam	22,4	24,9	23,6	24,8	25,7	27,2	24,4	23,3	22,7
– geit og kje	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,3	0,4	0,4
– hest	0,9	0,8	0,6	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– svin ⁵	86,2	82,6	102,8	122,5	140,4	148,4	138,5	130,0	131,3
– fjørfe	10,9	19,3	37,5	85,3	108,7	118,6	117,1	119,1	120,6
– tamrein, hjort ⁶ og kaniner	2,0	2,9	2,4	2,2	1,4	1,9	1,8	1,7	1,8
Kjøtt fra husdyr, kg pr. innbygger	49,7	48,3	57,7	67,6	71,0	75,3	70,8	67,7	67,2

1. F.o.m. 1979: Inkl. import av spekk.

2. Import via norsk transittlager til oljeinstallasjoner, skip i utenriksfart og flyselskap (verdensmarkedspris).

3. - betyr økning og + nedgang i lager.

4. Grensehandel ikke inkludert. Se tabell 2.34 og kapittel 2.5.8.

5. Fra og med 2002 uten hode og labb, tidligere år med hode og labb.

6. Inklusive oppdretshjort fra og med 2001.

Det totale engrosforbruket av kjøtt, inklusive vilt, hvalkjøtt og spiselige biprodukter, men eksklusive grensehandel, har steget betydelig fra 1959. I gjennomsnitt har dette totale engrosforbruket per innbygger økt med ca. 580 gram per innbygger per år i perioden fra 1959 til 2019. For 20-årsperioden fra 1979 til 2019 har den tilsvarende gjennomsnittlige økningen vært ca. 450 gram per innbygger per år (tabell 2.34). Engrosforbruket nådde 74 kg per innbygger i 2008 og har i perioden 2009-2020 variert mellom 71 kg (i 2010) og 75 kg per innbygger (i 2020). Beregningene for 2021

viser en relativt stor økning til 79 kg per innbygger, og en reduksjon til 74 kg per innbygger i beregningene for 2022. De foreløpige tallene for 2023 viser en videre nedgang til 71 kg per innbygger.

Det totale engrosforbruket av kjøtt inklusive et anslag for grensehandelen, viser den samme utviklingen (som beskrevet i avsnittet over) fram til og med året 2019, mens det var en nedgang til 2020. For 2020 viser beregningene tilnærmet samme nivå for engrosforbruket per innbygger med og uten grensehandel, og beregningene for 2021 viser tilnærmet samme (relativt store) økningen for de to engrosforbrukene per innbygger. For 2022 er nedgangen i engrosforbruket per innbygger inklusive et anslag for grensehandelen derimot noe mindre enn for det tilsvarende engrosforbruket uten grensehandelen i avsnittet over. De foreløpige tallene for 2023 viser en videre nedgang også for engrosforbruket per innbygger inklusive et anslag for grensehandelen.

Tabell 2.34 ENGROSFORBRUK AV KJØTT I ALT, INKLUSIVE SPISELIGE KJØTTBIPRODUKTER¹ OG ANSLAG FOR GRENSEHANDEL², mill. kg

	1979	1989	1999	2009	2019	2021	2022	2023*	2024**
Kjøtt fra husdyr	202,3	204,2	257,6	326,6	367,3	407,1	386,5	373,6	374,8
Kjøtt fra vilt og hval	5,3	5,9	8,2	8,0	6,8	7,3	6,7	6,4	6,5
Kjøttbiprodukter ¹	13,3	13,1	14,6	13,8	12,6	13,1	12,6	12,2	11,7
Sum engrosforbruk	220,9	223,2	280,4	348,3	386,6	427,5	405,8	392,2	393,0
Sum engrosforbruk, kg pr. innbygger	54,2	52,8	62,8	72,1	72,3	79,0	74,4	71,1	70,4
Anslag grensehandel ² av kjøtt	3,0	5,0	9,0	20,8	21,6	3,2	15,0	12,5	12,6
Sum engrosforbruk av kjøtt inkl. grensehandel	223,9	228,2	289,4	369,1	408,3	430,7	420,8	404,7	405,7
Anslag grensehandel av kjøtt, kg pr. innbygger	0,7	1,2	2,0	4,3	4,0	0,6	2,7	2,3	2,3
Sum engrosforbruk av kjøtt inkl. grensehandel, kg pr. innbygger	55,0	54,0	64,9	76,4	76,3	79,6	77,1	73,3	72,7

1. Tallserien for kjøttbiprodukter ble korrigert i 2020 for årene f.o.m. 2002 som følge av ny metode.

2. Grensehandel presenteres også sammen med andre varegrupper i kapittel 2.5.8. Ny serie f.o.m. 2004.

Grensehandel påvirker markedet for norskproduserte kjøttvarer. Anslag for grensehandelen av kjøtt er nærmere beskrevet i kapittel 2.5.8 i rapporten.

Tallene for engrosforbruket (i tabell 2.33 og 2.34) angir volumer for førstehåndsomsetning av kjøtt. Det innebærer at tallene inkluderer vekt av bl.a. bein (slaktevekt), samtidig som tallene ikke hensyntar svinn gjennom verdikjeden. Etter økende oppmerksomhet på kjøttforbruket har NIBIO på oppdrag fra Animalia gjort beregninger for å anslå mengder for kjøtt som er nærmere det som faktisk spises, her omtalt som «beregnet reelt kjøttforbruk».

Tabell 2.35 angir beregnet reelt kjøttforbruk, fordelt på; storfe, småfe, svin, fjørfe, øvrig kjøtt og kjøttbiprodukter for utvalgte år for perioden 1990–2023. I tillegg angir tabellen beregnet anslag for det reelle kjøttforbruket av grensehandel. I 2023 ble det gjennomført en revisjon av utbeiningsvekter, der tall tilbake til 1990 har blitt korrigert.

Dette førte til en øking av det beregnede reelle kjøttforbruket. Tall med nye utbeiningsvekter viser at kjøttforbruket i 1990 var 41,7 kg per innbygger (inkl. grensehandel). I 1999 og 2009 økte kjøttforbruket til hhv. 48,9 og 57,7 kg per innbygger. I perioden fra 2009 til 2019 var årlig gjennomsnittlig reelt beregnet kjøttforbruk på 58,4 kg per innbygger. I 2020 var forbruket nede i 56,3 kg per innbygger. Reduksjonen i forbruket fra 2019 til 2020 var på 1,3 kg per innbygger, og har trolig noe med covid-pandemien å gjøre, med bl.a. bortfall av grensehandel som ikke ble kompensert gjennom økt ordinær import og produksjon. Forbrukstallet for 2021 viser en markant økning i det beregnede reelle kjøttforbruket til 59,7 kg per innbygger, noe som muligens henger sammen med en økt produksjon av kjøtt kombinert med økning av ordinær import. Tall for 2022 viser en nedgang til 58,0 kg per innbygger og en ytterligere nedgang i 2023 til 55,1 kg per innbygger.

Tabell 2.35 BEREGNET REELT KJØTTFORBRUK, kg per innbygger (inkl. kjøttbiprodukter og grensehandel)

	1990	1999	2009	2019 ³	2021	2022	2023*
Storfe	13,0	14,6	13,7	13,6	14,9	13,9	13,0
Småfe	4,0	3,8	3,7	3,3	3,6	3,2	3,1
Svin	16,1	18,2	20,1	19,6	21,7	20,2	18,6
Fjørfe	3,4	6,1	12,7	14,6	16,0	15,7	15,7
Øvrig kjøtt ¹	1,6	1,7	1,6	1,2	1,2	1,1	1,0
Kjøttbiprodukter	2,5	2,7	2,2	1,8	1,9	1,7	1,7
Reelt kjøttforbruk, kg pr. innbygger²	40,7	47,1	54,0	54,1	59,2	55,7	53,2
Anslag grensehandel	1,0	1,7	3,7	3,5	0,5	2,4	1,9
Reelt kjøttforbruk inkl. grensehandel, kg pr. innbygger	41,7	48,9	57,7	57,6	59,7	58,0	55,1

1. Omfatter hest, vilt, tamrein, hjort og kanin.

2. Tall er eksklusive anslag av grensehandel.

3. Nye svinnfaktorer.

2.5.2.6 Egg

Produksjon av egg samt lagerendringer er basert på oppgaver fra Prognoseutvalget for egg og fjørfe kjøtt, mens handelsstatistikken er basert på tall fra SSBs handelsstatistikk. For beregning av bearbeidet egg er det benyttet en faktor på 4,6 for tørket eggepulver, mens det er benyttet en faktor på 1,19 for øvrige egg, herunder egg uten skall. Engrosforbruket av egg går fram av tabell 2.36. I perioden 1999–2019 var det en jevn økning i forbruket av egg. De siste årene har forbruket vært noenlunde uendret.

Tall for 2023 viser at det ble produsert 73,3 mill. kg egg til konsum. Det ble samtidig tatt ut 0,1 mill. kg fra lager. Videre ble det eksportert 1,8 mill. kg egg, mens det ble importert 1,1 mill. kg egg. En stor andel av det som eksporteres av egg blir bearbeidet i utlandet for så å bli importert tilbake til Norge. Samlet sett viser dette at engrosforbruket i 2023 er 72,7 mill. kg. Forbruket av egg per innbygger gikk fra 13,3 kg i 2022 til 13,2 kg i 2023.

Tabell 2.36 TILGANG OG ENGROSFORBRUK AV EGG, mill. kg

	1979	1989	1999	2009	2019	2021	2022	2023*	2024**
Produksjon	44,9	51,9	47,6	58,9	73,5	73,5	73,2	73,3	73,9
Eksport	1,6	3,7	2,4	2,0	2,0	1,8	1,9	1,8	1,8
Import	0,7	0,2	1,7	0,7	1,1	1,2	0,6	1,1	1,0
Lagerendring ¹	-0,1	0,4	-1,5	0,0	0,3	0,2	-0,6	-0,1	0,0
Sum forbruk egg	43,9	48,8	48,3	57,7	72,3	72,6	72,6	72,7	73,0
kg pr. innbygger	10,8	11,6	10,8	11,9	13,5	13,4	13,3	13,2	13,1

1. «-» betyr at lager av egg går ned og at forbruket øker.

2.5.3 Spisefett

2.5.3.1 Margarin

Margarin som omtales her omfatter også matfett, bakefett og spiseoljer. Margarin som produseres og selges i dag er hovedsakelig basert på importerte vegetabiliske oljer (de mest brukte oljene er raps, soya, oliven, solsikke og kokos). Tidligere var det også vanlig å anvende animalske oljer/fiskeolje, men i dag er det plantebaserte oljer som i all hovedsak anvendes. En ikke ubetydelig andel av margarin som produseres/selges i Norge i dag er smørblandet margarin, dvs. produkter der man blander inn meieriprodukter som smør, smørrolje og skummetmelk/skummetmelk-pulver med margarin.

Etter at Margarinindustriens Bransjeforening ble nedlagt i 2005, har NIBIO innhentet omsetningsdata fra de største markedsaktørene Mills, Idun, Fjordland og Pals, samt handelsstatistikk fra SSB. Etter samråd med Mills i 2018 ble det gjort korreksjoner i margarintallene tilbake til 2009, da man bl.a. fikk spesifisert andelen av flytende margarin. I 2022 var det en gjennomgang av margarinberegningen, fordi det forelå mistanke om at deler av det som har blitt importert og produsert har blitt dobbelttelt, samtidig som at norskandelen av råvarene som inngår i produksjonen har vært overvurdert. For ytterligere detaljer se tillegg 1, avsnitt 2.4.11.

Tabell 2.37 viser totalt salg av margarin i Norge og i utlandet (basert på norskproduserte og importerte råvarer), handel av margarin (inkluderer den andelen av smør som inngår i smørblandet margarin) og engrosforbruket av margarin (ekskl. den andelen av smør som inngår i smørblandet margarin, som lar seg skille ut). NIBIO har beregnet det samlede salget av margarin til 29,6 mill. kg (eksklusive smør andelen som er identifiserbar og inngår i smørberegningen) og 35,7 mill. kg (inkl. smør i smørblandet margarin) i 2023. Justeres salget av margarin (inkl. smørblandet margarin) for import og eksport, er engrosforbruket beregnet til 47,7 mill. kg eller 8,6 kg per innbygger. Anslag for engrosforbruket i 2024 er bl.a. basert på budsjettall fra markedsaktører/anslag. Etter en oppgang i pandemiperioden 2020–2021, gikk forbruket av flytende margarin ned til 2,7 mill. kg i 2022, og ytterligere ned til 2,6 mill. kg i 2023.

Tabell 2.37 SALG OG ENGROSFORBRUK AV MARGARIN, mill. kg

	2015 ²	2019	2020	2021	2022	2023*	2024**
Salg							
Salg av margarin (ekskl. smør i smørblandet margarin)	37,3	33,1	34,1	33,0	30,3	29,6	29,8
Volum smør i smørblandet margarin	6,2	6,3	6,6	6,3	6,0	6,1	6,0
a) Sum salg av margarin (inkl. smørblandet margarin)	43,5	39,4	40,7	39,3	36,2	35,7	35,8
<i>Herav flytende margarin</i>	2,3	3,1	3,3	3,3	2,7	2,6	2,7
<i>Herav lettmargin</i>	..	6,1	6,1	6,2	6,0	5,8	5,9
Import							
Import SSB kapittel 15.17 ¹	7,5	11,2	12,9	13,2	13,6	14,8	13,8
Aktørenes import kapittel 15.17	..	2,9	2,8	2,3	1,7	1,8	1,7
b) Sum import (ekskl. importen som aktørene har oppgitt i sine salgstall)	..	8,3	10,0	10,9	11,9	12,9	12,1
Sum salg inkl. import (a+b)	..	47,7	50,8	50,2	48,1	48,6	47,9
Eksport	1,0	0,9	0,5	0,6	0,6	0,9	0,7
Engrosforbruk margarin (inkl. smør i smørblandet margarin)	49,9	46,8	50,3	49,5	47,5	47,7	47,2
kg per innbygger	9,6	8,8	9,3	9,2	8,7	8,6	8,5
Engrosforbruk margarin (ekskl. smør i smørblandet margarin)	43,7	40,5	43,6	43,3	41,5	41,6	41,2
kg per innbygger	8,4	7,6	8,1	8,0	7,6	7,5	7,4

Kilde: Markedsaktører og SSB.

1. Import av margarin under kapittel 15.17 i tolltariffen, ekskl. tollnummer som eksplisitt går til dyrefôr, og ekskl. tollnummer 15.17.9098 (ulik anvendelse). Merk at det ikke lar seg gjøre å skille ut andelen av smør i smørblandet margarin.
2. Omfatter dobbelttelling av aktørens import.

2.5.3.2 Annet fett

Det er ikke gjennomført beregninger av annet fett siden 1988 som følge av bortgang av statistikkdata. Siste beregning viste imidlertid at forbruket av annet fett utgjør ca. 4,0 kg per innbygger. Dette volumet legges til grunn i samtlige samletabeller og figurer etter 1988. Annet fett innbefatter produkter som bl.a. soyaolje, olivenolje, palmeolje, rapsolje, oljer fra fisk og animalske oljer/blandingsoljer som ikke er nevnt ellers.

Den norske produksjonen av oljer er relativt beskjeden, så hovedvekten av oljene blir derfor importert. Imidlertid skiller ikke handelsstatistikken godt nok til at man kan se hvor mye olje som importeres til matforbruk. I tillegg til å benytte oljer til mat, benyttes oljer bl.a. til dyrefôr, såpeproduksjon og diverse industriproduksjoner. Tabellen nedenfor viser nettoimport av et utvalg av oljer tilhørende kapittel 15 i tolltariffen. Handel av varenummer som eksplisitt har annen bruk enn til mat, inngår ikke i tabellen. Imidlertid kan deler av oljen som er angitt ha annen bruk enn menneskeføde. Negative tall i tabellen innebærer at man eksporterer mer enn det man importerer. Når det gjelder soya importeres det soyabønner, som bl.a. presses til soyaolje, der deler av oljen blir eksportert. Noe av oljen blir solgt i Norge som ren olje og som ingrediens i bl.a. margarin, men også solgt med annen bruk enn mat. Grunnet usikkerhet om anvendelsen av disse oljene, er det kun andelen av oljer i margarin som inngår i samletabeller (tabell 2.46, 2.47, 2.51, 2.52, 2.53), mens øvrige oljer inngår i anslaget på 4,0 kg per innbygger omtalt ovenfor.

Tabell 2.38 NETTOIMPORT AV UTVALGTE OLJER, mill. kg

	1990	2000	2010	2019	2021*	2022**	2023**	2024**
Kokosolje	0	10	1	1	1	1	1	1
Maisolje	0	1	0	0	0	0	0	0
Oliven	0	4	4	4	5	2	2	3
Palmekjerneolje og babassuolje	0	0	0	0	0	0	0	0
Palmeolje	10	12	9	1	1	2	1	1
Raps-/senneps-/rybsolje	0	5	18	148	229	120	116	155
Solsikkeolje	0	1	5	10	10	10	12	11
Soya	-2	-25	-54	-71	-60	-58	-71	-63
Øvrige oljer	2	12	19	2	2	5	5	4
Sum nettoimport	11	20	1	94	188	82	65	112

2.5.3.3 Spisefett i alt

Tabell 2.39 viser utviklingen i det samlede forbruk av spisefett. Ifølge beregningene har det totale spisefettforbruket blitt redusert gjennom hele perioden, og utgjør i 2023 15,0 kg per innbygger.

Tabell 2.39 ENGROSFORBRUK AV SPISEFETT I ALT, OG FORDELING PÅ DE ENKELTE TYPER, mill. kg

	1979	1989	1999	2009	2019 ³	2020	2021	2022	2023*	2024**
Smør	22,0	14,3	14,7	14,0	19,0	19,9	19,3	17,8	19,2	19,3
Margarin ¹	62,4	55,1	53,7	43,6	40,5	43,6	43,3	41,5	41,6	41,2
Annet fett ²	19,9	16,9	17,8	19,3	21,4	21,5	21,6	21,8	22,1	22,3
Sum spisefett	104,3	86,3	86,2	76,9	80,9	85,1	84,2	81,2	82,9	82,8
kg pr. innbygger	25,6	20,4	19,3	15,9	15,1	15,8	15,6	14,9	15,0	14,8

Kilde: Norske Meierier, SSB og Margarinindustriens Bransjeforening, markedsaktører.

1. Engrosforbruk ekskl. smør i smørblandet margarin.

2. Basert på forutsetning om 4 kilo per innbygger per år.

2.5.4 Fisk og sjømat

Beregning av engrosforbruk av fisk ble før 1995 gjennomført av Fiskeridirektoratet. Tallene var imidlertid heftet med stor usikkerhet. På grunn av usikkerheten ble det utarbeidet en ny metode, se kapittel 3. Det er beregningene som er angitt i kapittel 3 som anvendes i engrosforbruksberegningene. Tallene i tabell 2.40 viser derfor kun tilgangen av volumer av fisk og sjømat fra «elvefiske», «oppdrett» og «fangst», uavhengig av anvendelse sammenstilt av NIBIO basert på statistikken fra SSB og Fiskeridirektoratet.

Tabell 2.40 TILGANG AV FISK TIL KONSUM FRA ELVEFISKE, OPPDRETT OG FANGST (i mill. kg rund vekt/slaktevekt)

	1979	1989	1999	2009	2019	2021	2022*	2023**
Elvefiske	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,2	0,3	0,2
Oppdrett ³	7,4	115,0	473,8	961,5	1 452,9	1 664,9	1 661,5	1 663,2
- Laks	4,4	111,3	425,2	862,3	1 364,0	1 562,4	1 564,9	1 563,7
- Ørret	3,0	3,6	48,7	74,3	83,5	95,1	85,6	90,3
- Øvrig	0,0	0,0	0,0	24,9	5,4	7,4	11,0	9,2
Fangst ¹	2 650,2	1 788,7	2 630,0	2 080,4	1 447,4	1 766,3	1 670,5	1 572,7
Fangst ²					2 483,5	2 591,7	2 618,2	2 543,8
Totalt	2 658,0	1 904,1	3 104,2	3 042,2	2 900,6	3 431,4	3 332,3	3 236,1

Kilde: SSB og Fiskeridirektoratet

1. I årene 1979, 1989 og 1999 omfatter tallet «total fangst levert av norske skip». F.o.m. 2009 omfatter tallene fangst i rundvekt til «Konsum» fra norske fartøy.
2. Omfatter fangsttallene fra Fiskeridirektoratet «fangst etter art og nasjonalitet på fiskefartøyet» (kun norske fartøy), men ikke inndeling etter anvendelse (konsum, olje/mel og fôr).
3. Inkl. bløtdyr, krepsedyr og pigghuder.

Ifølge SSB ble det tatt 288 tonn med laks (ekskl. pukkellaks), sjørret og sjørøye i norske elver i 2022, mens i 2023 viser foreløpig tall en fangst på 209 tonn.

Oppdrettsnæringen/akvakultur står for et betydelig produksjonsvolum. Ifølge Fiskeridirektoratet ble det solgt 1 661 mill. kg fisk og sjømat i 2022, noe som innebærer en reduksjon på 0,2 prosent fra 2021 (omfatter også salg til eksport). Salget av sjømat (i hovedsak blåskjell) stod for 2,6 mill. kg i 2022. Oppdrettstall for 2023 er kun basert på anslag.

Når det kommer til fangst/fiskeri, dvs. total fangst (målt i rundvekt) levert av norske fartøy, gikk volumet fra 2 618 mill. kg i 2022 til 2 544 mill. kg i 2023. Av fangsten i 2023, gikk 1 573 mill. kg til konsum, 806 mill. gikk til olje, mens 165 mill. kg gikk til fôr eller til udefinert anvendelse.

Den samlede «tilgangen» av fisk til konsum (sum av elvefiske, oppdrett og anslag fangst til konsum) er beregnet til 3 236 mill. kg i 2023, noe som tilsvarer en reduksjon på 2,9 prosent fra 2022.

Norge er en stor nettoeksportør av fisk og sjømatprodukter. Ifølge foreløpige tall fra SSB ble det eksportert 2 469 mill. kg fisk og sjømat i 2023, mens importen var 275 mill. kg (fisk og sjømat er her definert som alle varer som er registrert under kapittel 03, 16.03, 16.04 og 16.05 i tolltariffen, uavhengig av bruk og grad av bearbeiding).

2.5.5 Kaffe

All kaffe regnes om til ubrent kaffe (også kalt råkaffe). For brent kaffe anvendes en omregningsfaktor på 1,19, mens for kaffekonsentrat benyttes en faktor på 2,6. Tabell 2.41 viser nettoimport av ubrent kaffe fra 1989 frem til 2023 basert på utenriks-handelsstatistikk fra SSB, samt anslag for 2024. Ubrent kaffe utgjør hoveddelen (29,1 mill. kg) av kaffen som ble importert i 2023 (44,1 mill. kg). Fra 2022 til 2023 gikk engrosforbruket av kaffe ned med 0,3 kg per innbygger.

Tabell 2.41 ENGROSFORBRUK AV UBRENT KAFFE, mill. kg

	1989	1999	2009	2019	2022	2023*	2024**
Ubrent kaffe	39,4	41,7	34,4	33,8	31,2	29,1	31,1
Brent kaffe ¹	1,9	1,8	4,1	7,8	8,4	9,2	8,5
Kaffekonsentrater ¹	1,9	4,0	5,3	5,5	5,7	5,8	5,9
Sum forbruk ubrent kaffe	43,2	47,6	43,9	47,1	45,4	44,1	45,5
kg pr. innbygger	10,2	10,7	9,1	8,8	8,3	8,0	8,2

1. For brent kaffe har NIBIO benyttet en omregningsfaktor på 1,19 og på kaffekonsentrat har vi anvendt en omregningsfaktor på 2,6.

2.5.6 Te

Tabell 2.42 viser at det foreløpige engrosforbruket av te er 1,3 mill. kg i 2023, noe som innebærer uendret forbruk sammenliknet med 2022. Sort og grønn te utgjør hovedvekten av det norske engrosforbruket av te. Anslaget for 2024 er et gjennomsnitt av nettoimporten for de tre foregående årene.

Tabell 2.42 ENGROSFORBRUK AV TE, mill. kg

	1989	1999	2009	2019	2022	2023*	2024**
Sort og grønn te	0,9	1,0	1,1	0,9	0,9	0,9	0,9
Teekstrakter	0,1	0,1	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4
Sum forbruk	1,0	1,1	1,5	1,2	1,3	1,3	1,3
kg pr. innbygger	0,22	0,25	0,31	0,22	0,23	0,24	0,24

2.5.7 Krydder

Engrosforbruket av krydder er beregnet som nettoimport av krydder iht. tolltariffens kapittel 9 (ekskl. kaffe og te). Engrosforbruket av krydder øker over tid. I 1990 var engrosforbruket 1,5 mill. kg, i 1999 2,2 mill. kg, i 2009 2,1 mill. kg og i 2019 3,2 mill. kg. I 2022 var engrosforbruket av krydder på 3,3 mill. kg. Foreløpige tall for 2023 viser at engrosforbruket er 3,5 mill. kg, noe som tilsvarer 0,6 kg per innbygger.

2.5.8 Grensehandel

Med grensehandel menes det som forbrukere handler med seg hjem etter en tur i utlandet. Grensehandel oppstår bl.a. som følge av reising til utlandet, prisforskjeller, ulikheter i vareutvalg osv. I nyere tid har det vært en utvikling der det har vært en økning i den årlige grensehandelen, noe som har medført at volumet av grensehandel etter hvert utgjør et ikke helt ubetydelig omfang. Grensehandel ble først tatt med i 2020-rapporten. Frem til da ble ikke grensehandel hensyntatt i tallene som ble publisert i denne rapporten (med unntak av kjøtt). Oppmerksomheten på grensehandel og dens betydning på det totale matvareforbruket har vært økende. I 2020 gjennomførte NIBIO et større arbeid med å implementere en beregningsmetode for å anslå omfanget av grensehandelen, basert på verdier fra SSBs grensehandelsundersøkelse.

Ifølge SSBs grensehandelsstatistikk utgjorde grensehandelen av alle typer varer (ikke bare mat) om lag 16 mrd. kroner i 2019. Pga. koronarestriksjoner som ble innført i 2020 gikk grensehandelen mye ned, til 1,97 mrd. kroner i 2020 og 2,5 mrd. kroner i 2021. I 2022 ble koronarestriksjonene opphevet, og grensehandelen tok seg delvis opp og tallene fra SSB viser at grensehandelen var på 10,4 mrd. kroner. I 2023 gjorde SSB endringer i datafangsten for undersøkelsen av grensehandel, der de nye dataene er noe mer detaljert enn tidligere, der dataene innhentes månedlig

via webskjema, gruppert på varegrupper (tidligere kvartalsvis telefonintervjuer med kun sumbeløp). Fremdeles innhentes ikke volumtall (kun verditall). Den samlede grensehandelen etter SSB sin nye metode viser at grensehandelen i 2023 var på 9,3 mrd. kroner. Om grensehandelen faktisk gikk ned, eller om nedgangens skyldes SSB sin nye metode, er uvisst.

Det er beløpet som utarbeides i SSB sin grensehandelsundersøkelse som danner hovedgrunnlaget for NIBIOs beregninger av grensehandel (både før og etter 2023). Grensehandelsstatistikken til SSB er fremdeles en utvalgsundersøkelse (flere respondenter f.o.m. 2023) som baseres på et tilfeldig trukket utvalg. Statistikken angir antall dagsturer, handlebeløp (basert på varekategorier f.o.m. 2023), destinasjon og bostedsregion. I 2004 (første året der SSB har publisert anslag for grensehandelsstatistikk) var grensehandelen på 8,8 mrd. kroner.

I januar 2020 publiserte SSB rapporten «nordmenns grensehandel» (notat 2020/1 skrevet av Guro Henriksen og Jarle Kvile), som er en pilotundersøkelse gjennomført for september mnd. i 2019, som i tillegg til å omfatte antall turer og handlebeløp, også ser på handlebeløp fordelt på varekategorier. En tilsvarende undersøkelse ble gjort i 2010 som var basert på kvartalsvise undersøkelser gjennomført for året 2010. Inndelingen i den nye grensehandelsundersøkelsen fra SSB i 2023 er basert på samme inndelingen som de to pilotundersøkelsene. Merk at grensehandelsundersøkelsen og pilotundersøkelsene omfatter beløp og ikke vekt (kilo) på produkter.

Tabell 2.43 ANDEL KJØPTE VARER ETTER VAREKATEGORI (I PROSENT AV BELØP OG BELØP I MILL. KR) FRA DE TO PILOTUNDERSØKELSENE SAMT FOR 2023

Varekategori	2010 (%)	2019 (%)	2023 (%)	2023 (beløp)
Alkohol	16,0	18,2	15,2	1 278
Tobakk og snus	13,6	15,9	13,3	1 043
Brus og mineralvann	5,6	10,6	6,2	636
Sjokolade og godteri	49,1	6,7	5,4	434
Mat og dagligvarehandel		33,7	42,8	3 992
Andre ¹	15,7	15,0	9,1	1 041
Øvrig ²				922
Sum beløp i mill. kr.				9 346

1. Omfatter klær, sko, kosmetikk, apotekervarer, drivstoff, bolig interiør, bildeler, elektronikk o.l.

2. Øvrig omfatter kafe- og restaurantbesøk, samt diverse tjenester som frisør, reparasjon på bil m.m.

Basert på de to ovennevnte rapportene og årlige grensehandelstall fra SSB, samt prisutvikling iht. konsumprisindeksen og prisindekser fra Statistisk sentralbyrå (SSB) og Statistiska Centralbyrån (SCB), har NIBIO beregnet grove anslag for volumer på de mest sentrale varegruppene fra og med 1999. Disse beregningene er av naturlige årsaker heftet med stor usikkerhet. Hensikten med å inkludere disse tallene er å identifisere mest mulig av den totale tilgangen på mat, på tross av at det er heftet med usikkerhet. Dersom man ikke inkluderer grensehandel, vil man systematisk undervurdere engrosforbruket. Anslaget over grensehandel er inkludert i samletabeller (på egen linje) og også i selvforsyningsgraden med tilbakevirkende kraft f.o.m. 1999.

Kort om forutsetningene i anslagene som bygger på pilotundersøkelsene i 2010 og 2019: 5,6 prosent av det som ble handlet, målt i verdi, var innen gruppen brus og mineralvann i 2010. Tilsvarende for 2019 var 10,6 prosent (andel benyttet for årene 2019-2022). Årene mellom 2010 til 2019 har andelen blitt «glattet», mens årene

1999–2009 er satt lik 2010. Fra og med 2023 er andelen 6,2 prosent (636 mill. kr). Det anslås at 50 prosent av varene som kjøpes innen denne kategorien (verdi og volum) inneholder sukker og at sukkeret utgjør 10 vektprosent av innholdet.

6,7 prosent av det som ble handlet (målt i verdi) tilhører gruppen sjokolade og sukkervarer. Det anslås at beløpet fordeler seg likt på sukkervarer (50 prosent) og kakaoprodukter (50 prosent). Det anslås at verdiandelen av denne gruppen har vært lik i hele perioden fra 1999-2022. I 2023 er andelen 5,4 prosent (434 mill. kr).

Gruppen mat- og dagligvarer utgjorde 33,7 prosent av all grensehandel i 2019 (*mat og dagligvarer* er da ekskl. brus/mineralvann, sjokolade/sukkervarer vin, øl, tobakk o.l.). I denne gruppen anslår NIBIO at kjøtt utgjør 30 prosent, meieri utgjør 15 prosent og korn/melprodukter utgjør 10 prosent (i hele perioden 1999-2024). De resterende 45 prosentene holdes utenfor anslaget, men vil potensielt omfatte kaffe, te, krydder, fisk, frukt, grønnsaker, egg, bearbejdede matprodukter (supper/sauser/pizza) og diverse «non food» produkter som f.eks. såpe, blader etc. Til sammenlikning utgjorde gruppen *mat- og dagligvarer* 49,1 prosent i 2010, men da inkluderte denne gruppen også sjokolade og sukkervarer. I 2023 utgjør gruppen mat og dagligvarer 42,8 prosent (3 992 mill. kr).

I og med at undersøkelsen til SSB omfatter verdi og ikke volumer, har NIBIO anslått en gjennomsnittlig kilopris for varene innen de ulike kategoriene for 2019, der prisen på kjøtt er anslått til 75 kr per kg, meieri er anslått til 50 kr per kg, korn- og melvarer er anslått til 30 kr per kg, sjokolade og sukkervarer er anslått til 100 kr per kg, mens brus er anslått til 15 kr per liter. Videre har NIBIO korrigert kiloprisene i beregningene etter 2019 basert på konsumprisindeks fra Statistiska centralbyrån (scb) (*Konsumentprisindex (KPI) årsmedeltal efter varu-/tjänstegrupp (COICOP)*).

Basert på forutsetningene som er beskrevet ovenfor viser NIBIOs anslag at grensehandel utgjorde 47,6 mill. kg i 2022, noe som tilsvarer 8,7 kg per person, fordelt på kjøtt, meieri, korn/mel, sukkervarer, sjokolade og sukker fra brus. I 2023 er anslaget på 37,1 mill. kg, noe som tilsvarer 6,7 kg per innbygger.

Tabellen 2.44 viser anslaget av grensehandelen for utvalgte år i perioden 1999 t.o.m. 2022, foreløpige tall for 2023, samt anslag for 2024. Av tabellen kan man se at grensehandelen utgjorde mellom 12 og 14 kg per innbygger per år før 2020, men at det var et fall til 8,7 kg per innbygger i 2022, bl.a. som følge av koronasituasjonen i 2020 og 2021, der volumene var betydelig lavere. Foreløpige tall for 2023 viser en nedgang på 2,0 kg fra 2022 til 2023. Det er uvisst om nedgangene er reell eller skyldes omlegging av SSBs nye datafangstmetode. I anslagene for 2024 er det antatt en svekket norsk krone, kombinert med en prisstigning i Sverige, men også en økning i årlig beløp benyttet på grensehandel, som samlet sett innebærer uendret volum i kilo per innbygger fra 2023 til 2024.

Tabell 2.44 ANSLÅTT GRENSEHANDEL i mill. kg og kg per innbygger per år

	1999	2009	2019	2020	2022	2023*	2024**
<u>Grensehandel i mill. kg</u>							
Kjøtt	9,0	20,8	21,6	2,5	15,0	12,5	12,6
Meieri	17,8	16,7	16,2	2,0	11,3	9,1	9,2
Korn/mel	17,7	17,1	18,0	2,2	12,9	10,4	10,5
Sukkervarer	4,9	5,0	5,4	0,6	2,7	1,7	1,8
Sjokolade	4,9	5,0	5,4	0,6	2,7	1,7	1,8
Sukker fra brus	1,9	2,4	5,7	0,7	3,0	1,7	1,7
<u>Grensehandel i kg pr. innbygger</u>							
Kjøtt	2,0	4,3	4,0	0,5	2,7	2,3	2,3
Meieri	4,0	3,5	3,0	0,4	2,1	1,6	1,6
Korn/mel	4,0	3,5	3,4	0,4	2,4	1,9	1,9
Sukkervarer	1,1	1,0	1,0	0,1	0,5	0,3	0,3
Sjokolade	1,1	1,0	1,0	0,1	0,5	0,3	0,3
Sukker fra brus	0,4	0,5	1,1	0,1	0,6	0,3	0,3
Sum kg pr. innbygger	12,6	13,9	13,5	1,6	8,7	6,7	6,7

Når det gjelder omregning fra kilo til energi i NIBIOs energiberegning, benytter NIBIO de samme energivektene som det øvrige engrosforbruket bygger på, korrigert for volum for de enkelte varegruppene. Fordi varesammensetningen av grensehandel varierer noe fra år til år og består av ulike varer, vil energivekten som benyttes for de ulike årene også variere.

2.5.9 Uspesifisert handel

Under varegruppene som er omtalt tidligere i rapporten (herunder mel, korn, grønnsaker, meieri, kjøtt osv.) har man hensyntatt det som importeres og eksporteres av de respektive matvarene. Imidlertid er det enkelte varer/varegrupper som supper/sauser, barnemat som ikke er melkebasert, fløteerstatninger o.l. som ikke har blitt inkludert tidligere. Fra og med rapporten i 2020 har NIBIO valgt å inkludere de nye varegruppene og omtale disse som *uspesifisert handel*. Uspesifisert handel består av 25 ulike varenummer i tolltariffen, som NIBIO har gruppert i 13 nye matvarekategorier.

Tabell 2.45 viser at det har vært en økning i nettoimporten (import minus eksport) av uspesifisert handel fra 1999 til 2021. Nettoimport er beregnet som import minus eksport. Tall for 2022 viser en økning for denne sammensatte varegruppen, mens foreløpige tall for 2023 viser en nedgang fra 2022. I begynnelsen av perioden utgjorde majones og remulade en stor del av det som ble eksportert i gruppen *øvrige* i «uspesifisert handel» (spesielt når man regner om volumer til energi).

Tabell 2.45 USPESIFISERT HANDEL (NETTOIMPORT), kg per innbygger

	1999	2009	2019	2021	2022	2023*	2024**
Supper/sauser	1,0	2,1	3,2	3,6	3,5	3,5	3,5
Tilberedte næringsmidler	0,1	0,2	2,3	2,2	2,6	2,4	2,3
Bakegjær	-0,1	1,9	1,2	1,0	0,9	0,9	0,9
Eddik	0,3	0,2	0,6	0,4	0,4	0,4	0,4
Sukkerfri drops/tyggis	0,4	0,6	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Is og iskrem	0,3	0,2	0,3	0,5	0,5	0,4	0,5
Øvrig ¹	-0,3	0,8	1,1	1,2	1,3	1,2	1,2
Sum nettoimport, kg pr. innbygger	1,7	6,0	9,2	9,5	9,7	9,1	9,2

1. Omfatter albuminer, barnemat som ikke er melkebasert, fløteerstatninger, majones, remulade, sesamfrø og soyasaus.

I samarbeid med Universitetet i Oslo (UiO) har det blitt utarbeidet energivекter for de 13 nye matvarekategoriene. Merk at energiinnholdet innenfor en matvarekategori og mellom matvarekategoriene varierer mye, noe som gjør at energiinnholdet bør betraktes som anslag.

2.6 Samlet matvareforbruk på engrosnivå og fordeling på de enkelte matvaregrupper

2.6.1 Innledning

I dette kapitlet sammenstiller NIBIO data presentert i kapittel 2.5, samt at UiO gjør beregninger av næringsinnhold i matvarene. Forbruk på engrosnivå av ulike matvaregrupper 1979–2023 er vist i figur 2.1–2.10, der tallene for 2023 er basert på foreløpige tall. Figurene inkluderer også volumer over anslag av grensehandel for de matvaregruppene der dette er beregnet. Tall for anslag av grensehandel inngår ikke i tallene som inngår i «engrosforbruks-begrepet» for de enkelte varegruppene, men omtales separat for de produktene der grensehandel er beregnet. Tabellene 2.46–2.54 viser beregnet forbruk på engrosnivå av matvarer, både totalt og per innbygger, spiselig mengde og innhold av energi og energigivende næringsstoffer. Videre viser tabellene sammensetning av animalsk vs. vegetabilsk mat, norskprodusert andel, selvforsyningsgrad, dekningsgrad m.m. Tallene er basert på beregningene i avsnittene foran. Kapittel 2.6.3 med tabeller er utarbeidet av Avdeling for ernæringsvitenskap, UiO.

2.6.2 Matvaregruppene

Engrosforbruket av korn som mel (inkl. ris og bakervarer) har økt i perioden fra 1979 og frem til midten av 2000-tallet. Engrosforbruket har deretter gått ned fra 90,8 kg per innbygger i 2007 til 79,7 kg i 2023.

Engrosforbruket av poteter totalt har gått fra om lag 100 kg per innbygger på 50-tallet, til om lag 49,5 kg per innbygger i 2023. I perioden har spesielt andelen matpoteter gått mye ned, mens det har vært en økning for bearbejdede potetprodukter. Potet er en lagringsvare, noe som innebærer at det vil kunne oppstå en del svingninger i beregnet engrosforbruk fra år til år.

Sett under ett har engrosforbruket av grønnsaker økt i perioden fra 1979 da engrosforbruket utgjorde om lag 46 kg per innbygger og frem til 2022 da engrosforbruket er beregnet til 76,6 kg per innbygger. Foreløpige anslag for 2023

viser en reduksjon av engrosforbruket til 71,9 kg per innbygger. I årene fra 2010-2021 var årlig gjennomsnittlig engrosforbruk 77,7 kg per innbygger.

I 1979 var engrosforbruket av frukt og bær 76 kg per innbygger. I 1989 hadde engrosforbruket økt til om lag 79 kg. Utover 90-tallet gikk engrosforbruket noe ned, samtidig som det f.o.m. 1999 er foretatt en metodeendring som innebærer at man sluttet å beregne engrosforbruk av frukt og bær produsert i villahager. Engrosforbruket i 1999 er anslått til om lag 69 kg per innbygger. Utover på 2000-tallet økte engrosforbruket relativt mye, og i 2009 er engrosforbruket beregnet til om lag 90 kg per innbygger. I 2019 gikk engrosforbruket ned til om lag 85 kg og foreløpige tall for 2023 viser en ytterligere reduksjon til om lag 77,5 kg per innbygger.

Frem til 90-tallet lå engrosforbruk av sukker stort sett på i overkant av 40 kg per innbygger per år. På 2000-tallet har engrosforbruk av sukker gradvis blitt redusert, og i 2019 var engrosforbruket på om lag 24 kg per innbygger. Koronapandemien førte til økt produksjon og import som følge av bortfall av grensehandel, noe som førte til økt engrosforbruk av sukker. I 2022/2023 er engrosforbruket av sukker tilbake på om lag 24 kg per innbygger (samme nivå som før koronapandemien). Imidlertid omfatter ikke engrosforbruket grensehandel. Før koronapandemien økte grensehandel av sukker og sukkerverer fra om lag 1,5 kg per innbygger i 1999 til 2,1 kg per innbygger i 2019 (som kommer i tillegg til engrosforbruket). Under pandemien falt grensehandelen til 0,2 kg per innbygger i 2020 og 0,3 kg i 2021. Etter pandemien har grensehandelen tatt seg noe opp igjen, men har ifølge våre beregninger økt til 1,1 kg per innbygger i 2022, med en påfølgende nedgang til 0,6 kg i 2023. Dette innebærer at det samlede forbruket av sukker i realiteten ser ut til å ha gått ned med om lag 1,2 kg i 2023 sammenliknet med 2019.

Engrosforbruket av kakao og kakaoprodukter lå mellom 3 og 4 kg per innbygger fra 1985 til 2000. Utover 2000-tallet økte engrosforbruket. Etter 2008 har engrosforbruket stort sett holdt seg på over 6 kg per innbygger. I 2023 viser foreløpige tall at engrosforbruket utgjør 6,7 kg per innbygger.

Engrosforbruket av kjøtt (inkl. kjøttbiprodukter) økte frem til begynnelsen av 80-tallet. I 1981 falt forbruket ganske mye, før det igjen økte. I 1990 var forbruket på høyde med forbruket i 1980. Utover 1990- og 2000-årene har forbruket fortsatt å øke. I 2013 var engrosforbruket av kjøtt på 74,5 kg per innbygger. Deretter gikk engrosforbruket ned før det igjen økte til 74,7 kg i 2020 og ytterligere til 79,0 kg i 2021. Foreløpige tall for 2023 viser en nedgang fra 2022 til 2023 i engrosforbruket på 3,3 kg per innbygger, der totalt engrosforbruk av kjøtt inkl. kjøttbiprodukter er på 71,1 kg per innbygger. Utviklingen av totalforbruket bør trolig ses i sammenheng med tallene for grensehandel. I 2019 (før koronapandemien) var grensehandelen av kjøtt på 4,0 kg per innbygger. I 2020 og 2021 er grensehandel av kjøtt beregnet til hhv. 0,5 kg og 0,6 kg. I 2022 og 2023 er de foreløpige anslagene for grensehandelen på hhv. 2,7 kg og 2,3 kg. Ser man engrosforbruk av kjøtt- og kjøttbiprodukter inklusive grensehandel er engrosforbruket på 76,3 kg per innbygger i 2019, 75,2 kg per innbygger i 2020, 79,6 kg per innbygger i 2021, 77,1 kg i 2022 og 73,3 kg per innbygger i 2023.

Engrosforbruket av egg har vært relativt stabilt og ligget på mellom 10 til 12 kg per innbygger per år på 70- til og med 2000-tallet, men har økt noe i senere år. I 2023 er engrosforbruket beregnet til 13,2 kg per innbygger.

Det totale engrosforbruket av melk (dvs. hel-, lett- og skummet melk) har gått ned i hele perioden, med unntak av enkelte år. Forbruket av melk gikk ned fra 127 kg per innbygger i 1999 til 74 kg i 2023.

Siden 1999 er yoghurt skilt ut fra melk, og engrosforbruket av yoghurt har økt fra 6,8 kg i 1999 til 11,1 kg per innbygger i 2023.

Engrosforbruket av fløte og rømme holdt seg temmelig stabilt i hele perioden 1969–2004, med et forbruk på om lag 6,5 - 6,8 kg per innbygger. I tjueårsperioden 2004 - 2023 har det vært små endringer i engrosforbruket, og et gjennomsnittlig årlig forbruk på 7,4 kg per innbygger. I 2022 er forbruket beregnet til 7,5 kg per innbygger og i 2023 er forbruket 7,4 kg per innbygger.

Engrosforbruket av konserverte melkeprodukter har økt fra 19,8 kg i 1999 til 28,5 kg i 2023. I perioden har det vært en del svingninger, noe som bl.a. skyldes at dette er en sammensatt gruppe av en rekke ulike varer.

Engrosforbruket av ost har økt fra om lag 8,9 kg til 20,0 kg per innbygger i perioden 1969 til 2021. Veksten har i all hovedsak kommet blant hvite oster. I tiårsperioden fra 2010 til 2019 lå gjennomsnittlig engrosforbruk av ost på under 18 kg per innbygger, men i 2020 og 2021 var forbruket 20 kg per innbygger, før det gikk ned til 18,7 kg i 2022. Fra 2022 til 2023 gikk forbruket opp med 1 kg ost per innbygger. Ost er en av varekategoriene, sammen med bl.a. kjøtt, som har vært påvirket av koronapandemien (dvs. økt engrosforbruk som følge av redusert grensehandel), og forbruket bør ses i sammenheng med grensehandelstall.

Smørforbruket gikk ned fra 5,5 kg per innbygger i 1969 til 3,4 kg per innbygger i 1989. Forbruket i perioden 1999–2009 gikk videre ned fra 3,3 til 2,9 kg per innbygger. Fra 2010 begynte smørforbruket å stige frem til 3,7 kg per innbygger i 2018, før det gikk ned til 3,5 kg i 2019. Forbruket fra 2019 til 2023 har vært relativt stabilt med et gjennomsnitt på ca. 3,5 kg ost per innbygger. Smør er en av varegruppene som til en viss grad er påvirket av grensehandel, noe som dermed har hatt innvirkning på forbrukstallene de siste årene.

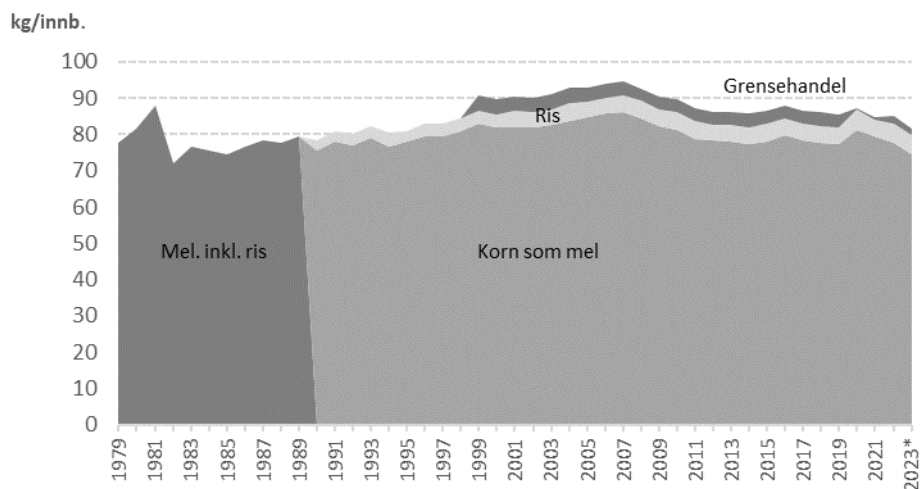
Engrosforbruket av margarin er betydelig redusert siden 1950-tallet. Fra et forbruk på 24 kg per innbygger i begynnelsen av 1950-årene, har det falt til bare 7,5 kg per innbygger i 2023. Dette representerer en mer enn halvering av forbruket. Størstedelen av nedgangen fant sted før 1980. Fra 2022 til 2023 har det vært en nedgang på om lag 0,1 kg per innbygger.

Statistikken for annet fett er usikkert etter 1988. Fra og med 1988 er engrosforbruket av annet fett anslått til 4 kg per innbygger per år.

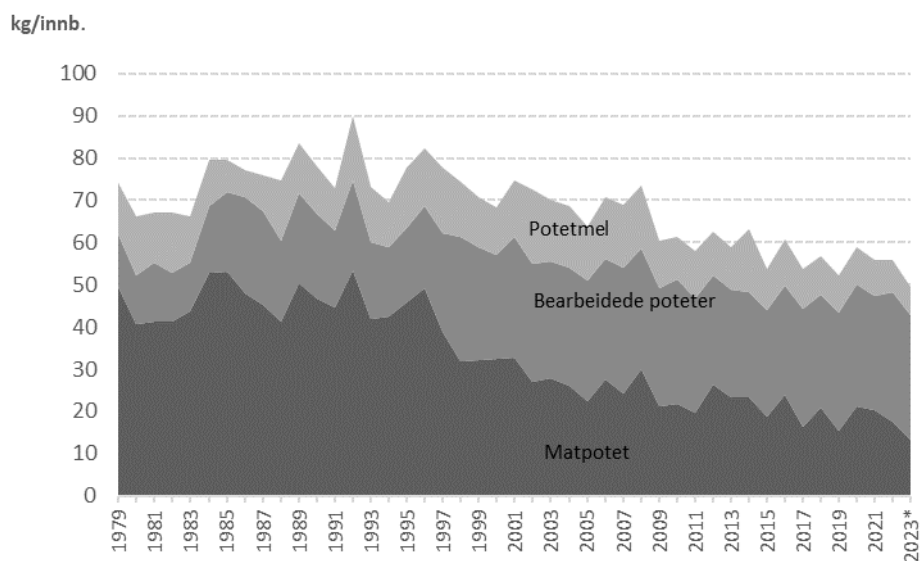
Beregnet anslag for grensehandel av kjøtt, meierivarer, korn/mel, sukkervarer, sjokolade og sukker fra brus er inkludert i rapporten, og kommer i tillegg til engrosforbruket av de øvrige varegruppene. Anslagene er gjort f.o.m. 1999. Koronapandemien førte til tilnærmet stengte grenser, og det er først mot slutten av 2021 at grensene igjen ble åpne for mer grensehandel. Beregninger for 2022 viser at grensehandel tok seg noe opp som følge av åpne grenser, men at volumene foreløpig er lavere enn før koronapandemien. Grensehandelstall for 2023 viser en reduksjon fra 2022, men reduksjonen kan skyldes SSB sin omlegging av metodikk for innhenting av data og registrering.

Anslagene for grensehandel av sukker/sukkervarer, dvs. forbruk av sukkervarer og sukker i sukkerholdig brus, utgjorde 1,5 kg per innbygger i 1999 og 0,6 kg i 2023. For gruppen kakao/sjokolade viser beregnet volum et årlig forbruk fra grensehandel på om lag 1,1 kg per innbygger i 1999, mens i 2023 er grensehandelen beregnet til 0,3 kg per innbygger. Grensehandelen av meierivarer omfatter melk, fløte, ost, rømme, yoghurt og øvrige meieriprodukter. I 1999 utgjorde grensehandel av meierivarer om lag 4,0 kg per innbygger, mens tall for 2023 viser at grensehandelen utgjør om lag 1,6 kg per innbygger. Grensehandel av kjøtt har også vært beregnet tidligere år, men i 2020 ble det foretatt en metodeendring for beregningen av kjøtt. Etter ny metode utgjorde grensehandelen 3,1 kg i 2002 og 4,6 kg i 2014. Etter 2014 har grensehandelen gått noe ned, og i 2019 ble grensehandelen av kjøtt beregnet til 4,0 kg per innbygger. I 2023 er grensehandelen anslått til 2,3 kg per innbygger. For gruppen korn og mel viser beregnede anslag at det har vært en reduksjon i grensehandelen fra om lag 4,0 kg per innbygger i 1999 til 1,9 kg per innbygger i 2023.

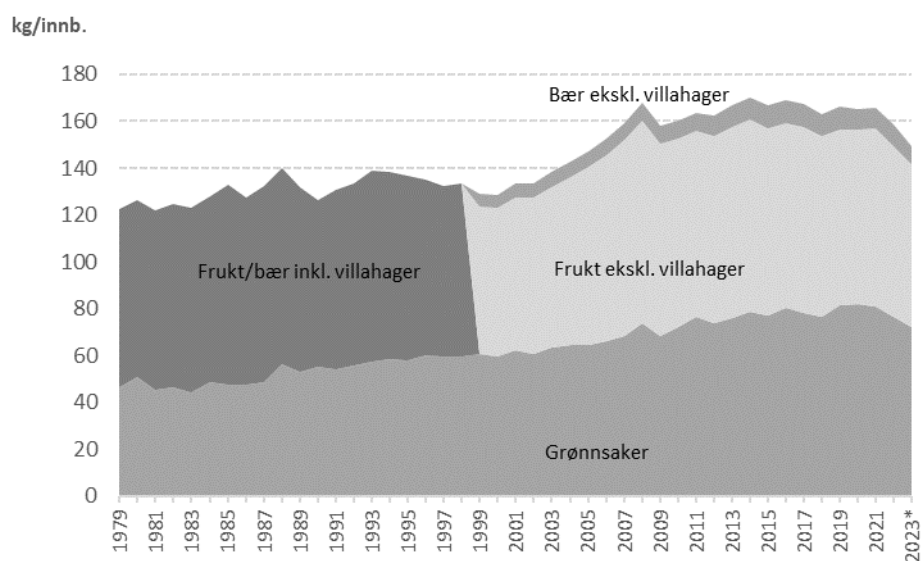
Figur 2.1 Engrosforbruk av matmel inkl. ris, kg pr. innbygger (inkl. anslag grensehandel av korn/mel f.o.m. 1999)

Figur 2.2 Engrosforbruk av poteter, kg pr. innbygger

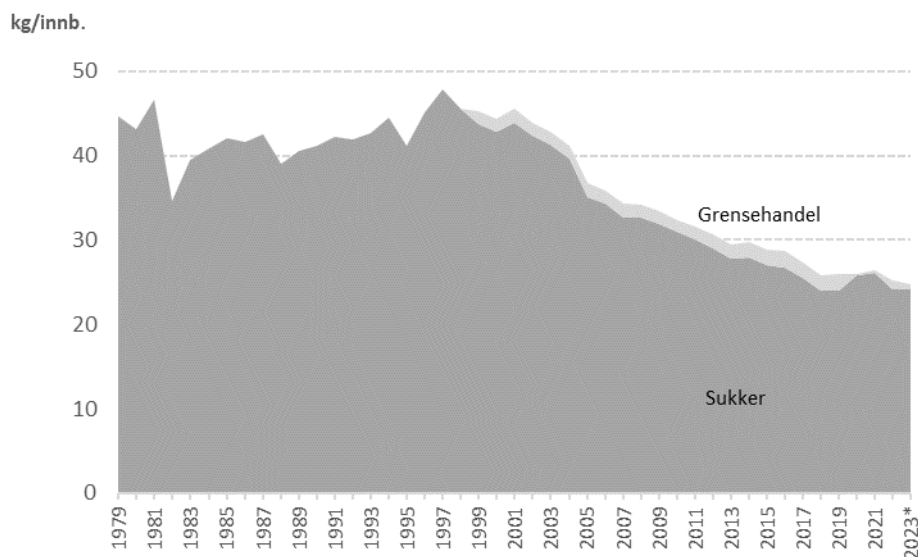

Figur 2.3 Engrosforbruk av grønnsaker, frukt/bær, kg pr. innbygger

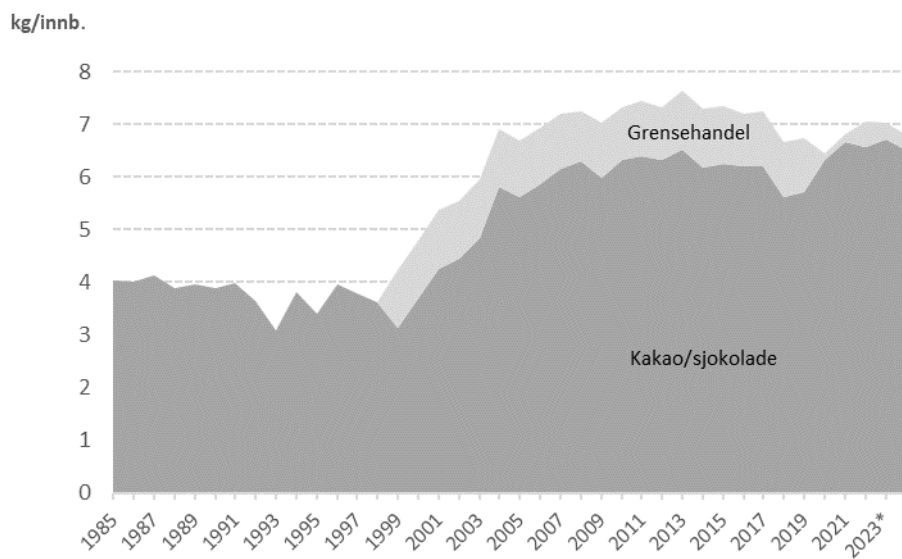

F.o.m. 1999 er beregningen eksklusive tillegg for frukt og bær produsert i villahager.

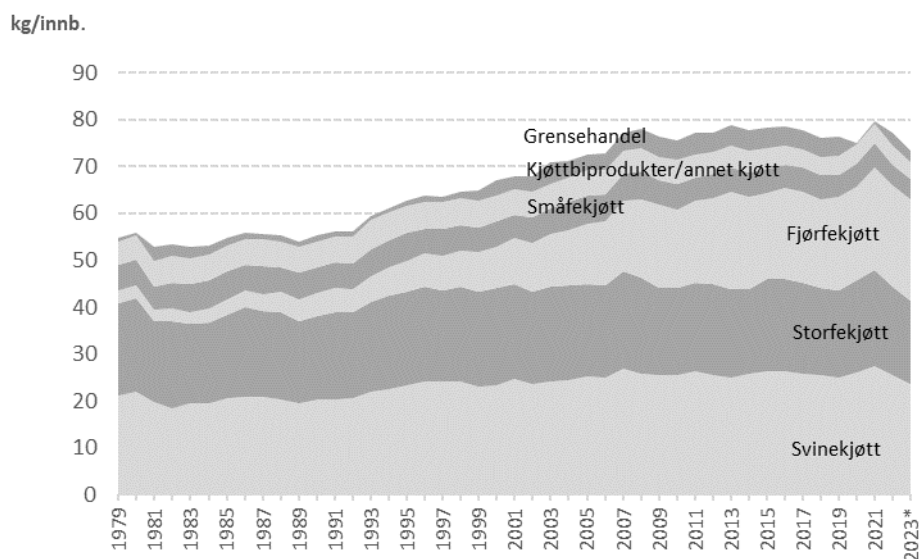
Figur 2.4 Engrosforbruk av sukker, sukkervarer og honning, omregnet til sukker, kg pr. innbygger (inkl. anslag grensehandel av sukkervarer og sukker i brus f.o.m. 1999)

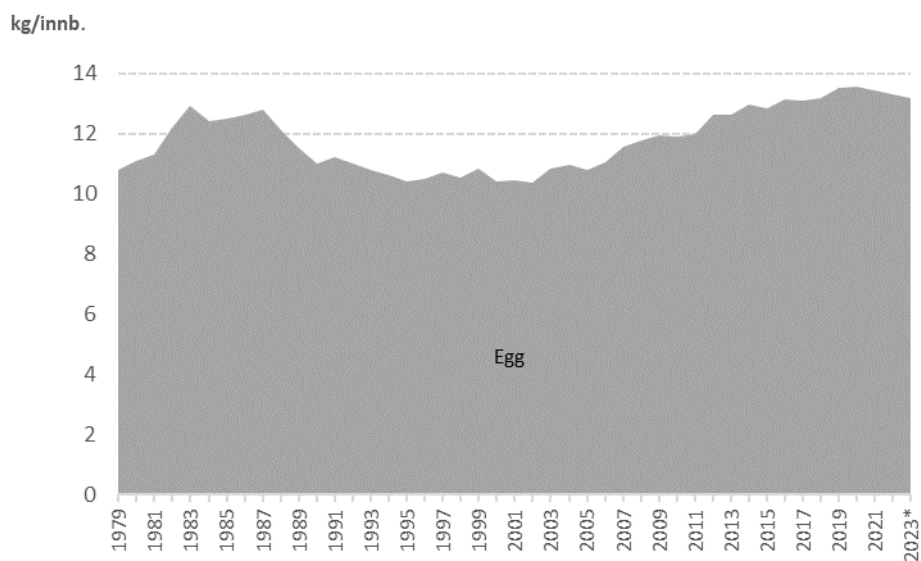
Figur 2.5 Engrosforbruk av kakao og sjokolade, kg pr. innbygger (inkl. anslag grensehandel f.o.m. 1999)

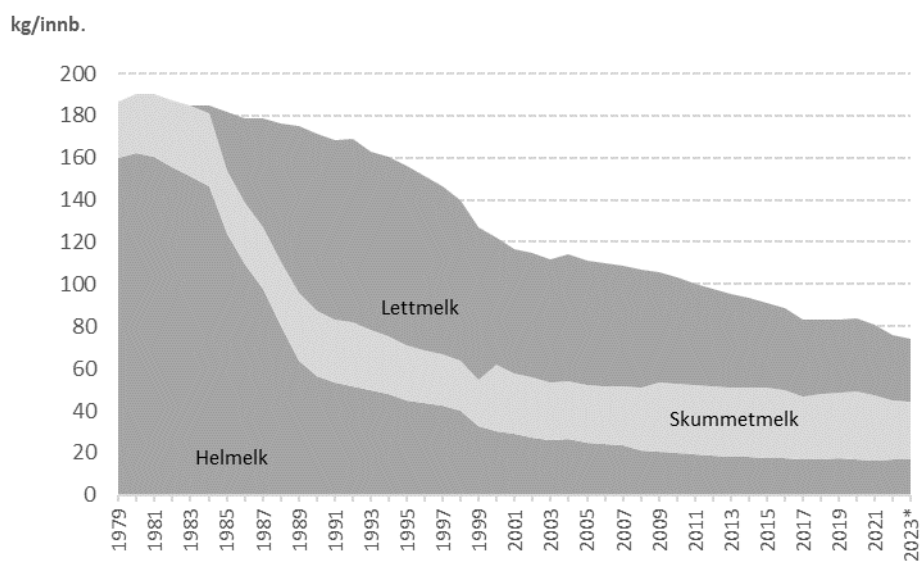
Figur 2.6 Engrosforbruk av kjøtt, kg pr. innbygger (inkl. anslag grensehandel f.o.m. 1979)

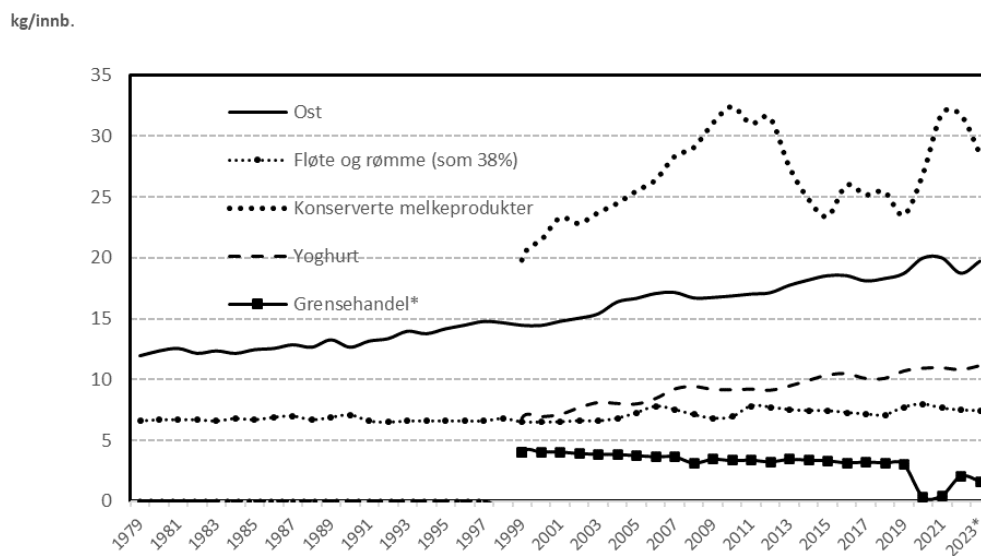
Figur 2.7 Engrosforbruk av egg, kg pr. innbygger

Figur 2.8 Engrosforbruk av melk, kg pr. innbygger

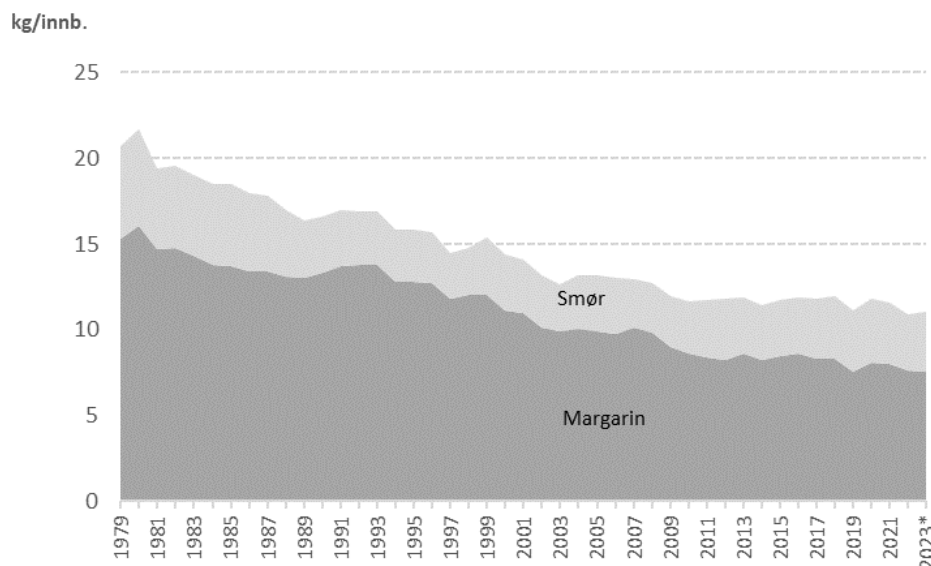

Figur 2.9 Engrosforbruk av fløte/rømme, yoghurt, ost og konserverte melkeprodukter, kg pr. innbygger (inkl. samlet anslag grensehandel av meierivarer f.o.m. 1999)

* Grensehandel omfatter alt av meierivarer, også smør og melk

Figur 2.10 Engrosforbruk av smør og margarin, kg pr. innbygger

Tabell 2.46 FORBRUK PÅ ENGROSNIVÅ AV MATVARER, mill. kg

	1953-1955	1970	1979	1989	1999	2009	2019	2022	2023*	2024**
Korn, som mel	330	268	306	323	371	397	413	424	411	422
Ris, gryn og mel	5	7	10	13	16	23	26	28	29	27
Poteter, friske ¹	314	305	255	220	143	102	82	96	74	90
Potetprodukter ¹	..	27	46	81	120	135	150	166	163	165
Potetmel ¹	50	39	33	51	53	54	47	42	36	43
Sukker/sukkervarer ⁷	136	163	182	171	195	154	128	132	134	136
Erter/nøtter/kakao ²	14	24	29	20	28	42	49	55	54	55
Kakaoprodukter ²	17	14	29	31	36	37	36
Grønnsaker ³	120	156	189	225	270	331	434	418	397	417
Frukt og bær ³	140	259	309	332	307	433	454	448	428	442
Kjøtt ⁴	113	157	208	210	266	335	374	393	380	381
Kjøttbiprodukter	8	11	13	13	15	14	13	13	12	12
Egg	25	37	44	49	48	58	72	73	73	73
Fisk ⁶	103	104	103	102	103
Helmelk ⁵	660	667	652	269	145	98	93	91	94	97
Lettmelk ⁵				335	324	251	186	167	167	170
Skummet melk ⁵	34	55	107	136	99	161	165	156	150	150
Yoghurt ⁵	30	44	57	59	61	64
Melkeprodukter ⁵	11	45	59	78	88	150	126	173	157	153
Fløte, rømme (38%) ⁵	17	26	27	29	29	33	41	41	41	42
Ost ⁵	27	35	49	56	65	81	100	102	109	111
Smør ⁵	13	21	22	14	15	14	19	18	19	19
Margarin ⁵	82	73	62	55	54	44	40	42	42	41
<i>Herav lettmargin⁵</i>			1	8	11	12	6	6	6	6
Annet fett	13	17	20	17	18	19	21	22	22	22
Uspesifisert handel ⁸	8	29	49	53	50	51
Grensehandel ⁹	56	67	72	48	37	37

Alle serier er revidert tilbake til 1999.

* Foreløpige tall ** Anslag/prognose

- Poteter friske er matpoteter, potetprodukter er omregnet til friske poteter f.o.m. 1989. Hele tidsserien for potetmel er omregnet til friske poteter.
- Kakao og kakaoprodukter som egen gruppe f.o.m. 1989. F.o.m. 1999 er det gjort anslag for grensehandel av sjokolade. Dette volumet inngår imidlertid ikke her, men i gruppen «Grensehandel».
- Grønnsaker revidert serie i 1980 og 1986. Frukt og bær revidert i 1977, 1986 og 1999.
- Anslag for grensehandel av kjøtt inngår i gruppen «Grensehandel».
- Diverse revideringer gjennomført i 2008 omfatter justeringer tilbake til 1999, herunder a) Skummet melk omfatter også lettmelk med høyst 0,7 % fett (tidligere betegnet ekstra lettmelk). b) Yoghurt trukket ut fra andre Melke kategorier. c) Justering av faktorer og omfang av gruppen konserverte melkeprodukter. d) Slutt med lagerføring av ost og smør. e) Justering av smør i smørblandet margarin. f) Lettmargarin definert av markedsaktørene, med tillegg for all margarin som inngår i smørblandet margarin samt matfett.
- Tall for fisk er angitt som produktvekt og er usikre, samt at de er beregnet med en annen metode enn øvrige matvarer.
- Sukker omfatter sukker, honning og sukkervarer (omregnet til sukker). F.o.m. 1999 er det gjort anslag for grensehandel av sukker og sukkervarer. Dette volumet inngår i gruppen «Grensehandel».
- Omfatter sammensatte varer ref. kap. 2.5.9, f.o.m. 1999.
- F.o.m. 1999 er det gjort anslag av grensehandel. Anslaget er usikkert, og holdes derfor utenom de øvrige tallene. Anslaget omfatter matvaregruppene kjøtt, meieri, sukker (sukkervarer og sukker i brus) og kakao (sjokolade).

Tabell 2.47 FORBRUK PÅ ENGROSNIVÅ AV MATVARER, kg per innbygger

	1953-1955	1970	1979	1989	1999	2009	2019	2022	2023*	2024**
Korn, som mel	97,2	69,1	75,1	76,4	83,1	82,2	77,2	77,7	74,4	75,6
Ris, gryn og mel	1,5	1,8	2,5	3,1	3,6	4,8	4,8	5,1	5,3	4,9
Poteter, friske ¹	92,5	78,7	62,5	50,3	32,0	21,1	15,4	17,7	13,4	16,1
Potetprodukter ¹	..	7,0	11,5	21,3	27,0	28,0	28,0	30,5	29,5	29,6
Potetmel ¹	14,6	9,9	8,1	12,0	11,8	11,2	8,8	7,7	6,6	7,8
Sukker/sukkervarer ⁷	40,1	42,0	44,6	40,5	43,8	31,9	23,9	24,1	24,2	24,3
Erter/nøtter/kakao ²	4,1	6,2	7,1	4,7	6,3	8,7	9,2	10,0	9,7	9,8
Kakaoprodukter ²	3,9	3,1	6,0	5,7	6,6	6,7	6,5
Grønnsaker ³	35,4	40,2	46,4	53,1	60,6	68,5	81,2	76,6	71,9	74,8
Frukt og bær ³	41,2	66,8	76,0	78,6	68,7	89,6	84,9	82,0	77,5	79,2
Kjøtt ⁴	33,3	40,5	51,1	49,7	59,6	69,3	69,9	72,0	68,8	68,3
Kjøttbiprodukter	2,4	2,8	3,2	3,1	3,3	2,9	2,3	2,3	2,2	2,1
Egg	7,4	9,5	10,8	11,6	10,8	11,9	13,5	13,3	13,2	13,1
Fisk ⁶	21,2	19,4	18,9	18,4	18,5
Helmelk ⁵	194,5	172,0	160,1	63,6	32,4	20,3	17,4	16,6	17,0	17,5
Lettmelk ⁵	79,2	72,6	51,9	34,8	30,6	30,2	30,4
Skummet melk ⁵	10,0	14,2	26,3	32,2	22,2	33,3	30,9	28,5	27,1	26,9
Yoghurt ⁶	6,8	9,2	10,7	10,8	11,1	11,5
Melkeprodukter ⁵	3,2	11,6	14,5	18,5	19,8	31,0	23,5	31,7	28,5	27,4
Fløte, rømme ⁵	5,0	6,7	6,6	6,9	6,5	6,8	7,7	7,5	7,4	7,4
Ost ⁵	8,0	9,0	12,0	13,2	14,5	16,8	18,7	18,7	19,7	19,9
Smør ⁵	3,8	5,4	5,4	3,4	3,3	2,9	3,5	3,3	3,5	3,5
Margarin ⁵	24,2	18,8	15,3	13,0	12,1	9,0	7,6	7,6	7,5	7,4
<i>Herav lettmargin⁵</i>			0,2	1,9	2,5	2,5	1,1	1,2	1,2	1,1
Annet fett	3,8	4,4	4,9	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Uspesifisert handel ⁸	1,8	6,0	9,2	9,7	9,1	9,2
Grensehandel ⁹	12,6	13,9	13,5	8,7	6,7	6,7
Middelfolkemengde	3394	3877	4073	4227	4462	4829	5348	5457	5520	5581

Alle serier er revidert i 2008 tilbake til 1999.

* Foreløpige tall ** Anslag/prognose

- Poteter friske er matpoteter, potetprodukter er omregnet til friske poteter f.o.m. 1989. Hele tidsserien for potetmel er omregnet til friske poteter.
- Kakao og kakaoprodukter som egen gruppe f.o.m. 1989. F.o.m. 1999 er det gjort anslag for grensehandel av sjokolade. Dette volumet inngår imidlertid ikke her, men i gruppen «Grensehandel».
- Grønnsaker revidert serie i 1980 og 1986. Frukt og bær revidert i 1977, 1986 og 1999.
- Anslag for grensehandel av kjøtt inngår i gruppen «Grensehandel».
- Diverse revideringer gjennomført i 2008 omfatter justeringer tilbake til 1999, herunder a) Skummet melk omfatter også lettmelk med 0,7 % fett eller mindre (tidligere betegnet ekstra lettmelk). b) Yoghurt trukket ut fra andre Melke kategorier. c) Justering av faktorer og omfang av gruppen konserverte melkeprodukter. d) Slutt med lagerføring av ost og smør. e) Justering av smør i smørblandet margarin. f) Lettmargarin definert av markedsaktørene, med tillegg for all margarin som inngår i smørblandet margarin, samt matfett.
- Tall for fisk er angitt som produktvekt og er usikre, samt at de er beregnet med en annen metode enn øvrige matvarer.
- Sukker omfatter sukker, honning og sukkervarer (omregnet til sukker). F.o.m. 1999 er det gjort anslag for grensehandel av sukker og sukkervarer. Dette volumet inngår kun i gruppen «Grensehandel».
- Omfatter sammensatte varer ref. kap. 2.5.9, f.o.m. 1999.
- F.o.m. 1999 er det gjort anslag av grensehandel. Anslaget er usikkert, og holdes derfor utenom de øvrige tallene. Anslaget omfatter matvaregruppene kjøtt, meieri, sukkervarer, sukker i brus og kakao (sjokolade).

2.6.3 Energi og energigivende næringsstoffer

Matmengdene på engrosnivå er omregnet til spiselig mengde (tabell 2.48) og næringsberegnet (tabell 2.49–2.50) av Universitetet i Oslo.

Tabell 2.48 MATMENGDE PÅ ENGROSNIVÅ. SPISELIG MENGDE, GRAM PER PERSON PER DAG¹

	1975	1980	1990	2000	2005	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Kornvarer, som mel ²	205	224	214	231	250	238	225	223	222	235	225	227	218
Poteter ³	173	157	153	143	132	138	112	130	120	129	122	122	108
Grønnsaker	96	129	134	150	157	177	198	192	200	202	201	190	179
Erter, bønner tørre				6	5	5	6	5	6	7	11	12	13
Frukt og bær	172	178	169	184	186	198	203	194	191	187	190	184	172
Kjøtt ⁴	119	126	120	143	151	154	159	153	153	159	168	157	159
Fisk som filet ⁵				39	41	37	38	38	37	36	37	36	35
Egg	23	27	26	24	26	29	31	32	33	33	32	32	32
Helmelk ⁶	480	461	182	120	86	54	47	42	42	44	43	45	47
Lettmelk	-	-	229	165	163	147	114	107	105	93	89	84	83
Lettmelk med høyst 0,7 % fett ⁷				35	29	39	53	47	46	57	56	53	50
Skummet melk	73	109	135	122	47	42	26	21	20	28	27	25	24
Yoghurt						23	28	28	27	30	30	30	30
Konserverte melkeprodukter				68	73	91	64	70	62	70	84	87	78
Fløte, 38 % fett	18	20	21	19	22	20	21	19	19	22	22	21	20
Ost	28	34	35	40	47	45	51	50	50	54	55	51	54
Smør ⁸	13	16	7	7	5	5	6	7	7	7	7	6	7
Margarin ⁹	48	44	37	32	28	24	27	25	24	24	24	24	23
- lettmargin	-	-	6	8	5	5	4	4	3	3	3	3	3
Matolje, annet fett	17	13	11	11	11	12	13	12	12	12	12	11	11
Sukker ¹⁰	89	118	113	115	98	85	74	65	66	71	72	66	66
Diverse ¹¹	14	16	24	25	27	33	34	32	32	38	36	34	32

* Foreløpige tall.

1. Se avsnitt 2.5 i Tillegg 1 for detaljer om matvaredatabasen og kostberegningene. Næringsberegningene gjennomføres for de nyeste foreløpige tallene i matforsyningsstatistikken og for endelige tall for året før.
2. Inkluderer ris og kli og fra 2006 maisprodukter.
3. Inkluderer potet brukt til potetprodukter og fra 2006 poteter brukt til produksjon av potetmel.
4. Inkluderer blod og innmat. Halvparten av nedgangen i 2014 skyldes at andel spiselig mengde svinehode er endret fra 100 til 49 %. Fra 2016 er spiselig andel endret fra 75,0 til 77,5 % for storfe og fra 85,0 til 88,4 % for svin. Mengden kjøttbiprodukter som inngår i næringsberegningen er fra 2018 redusert basert på ny metode (se kap. 2.5.2.5). Fra 2023 er spiselig andel kylling økt fra 65 til 80 %.
5. Mengden fisk som inngår i næringsberegningen er fra 2018 basert på ny metode for måling av forbruket av fisk og sjømat (se kap. 3).
6. Inkluderer til og med 2002 helmelk brukt i konserverte melkeprodukter, og fra 2006 melkeprodukter beregnet som råvare melk og fløte.
7. Inkluderer til og med 2002 skummet melk brukt i konserverte melkeprodukter.
8. Inkluderer ikke smør i smørblandet margarin.
9. Inkluderer smørblandet margarin. Fra 2015 er importert margarin inkludert i beregningen. I 2015 utgjorde importert margarin 1,25 kg per person per år, eller 3,4 gram per person per dag.
10. Inkluderer sirup, honning og sukkervarer, omregnet til sukker.
11. Inkluderer nøtter, kakao, potetmel og fra 1986 sjokolade som råvarer. Fra 2006 eksklusive potetmel.

Tabell 2.49 gir oversikt over kostens innhold av energi og energigivende næringsstoffer på engrosnivå. Grensehandel inngår ikke i energi- og næringsberegningene, men omtales separat, se side 72.

Fra midten av 1970-årene til 2010 gikk kostens fettinnhold ned fra 40 til 35 prosent av energien (energiprosent), men det har siden økt. Fra 2015 har fettinnholdet ligget rundt 37 og 38 energiprosent, og utgjorde ca. 37 energiprosent i 2023.

Kostens innhold av mettede fettsyrer ble redusert fra 16 til 14 energiprosent fra 1980 til 1990. Siden 2015 har kostens innhold av mettede fettsyrer ligget mellom 14 og 15 energiprosent, og var på ca. 15 energiprosent i 2023.

Kostens innhold av flerumettede fettsyrer har siden 1980-årene holdt seg på 5 til 6 energiprosent, og har vært ca. 6 energiprosent siden 2015. Kostens innhold av transfettsyrer har gått betydelig ned over tid, og har utgjort under 1 energiprosent siden 2005.

Proteininnholdet i kosten har siden 1970-årene økt fra 12 til ca. 16 energiprosent. I perioden 2010–2020 var proteininnholdet rundt 15 energiprosent, men økte til 16 energiprosent i 2021 og holdt seg på samme nivå i 2022 og 2023.

Karbohydratinnholdet i kosten utgjorde rundt 50–52 energiprosent i 1980- og 1990-årene. I perioden 2010–2023 har karbohydratinnholdet gått ned fra 48 til ca. 45 energiprosent. I tillegg har kostfiber bidratt med ca. 2 energiprosent i denne perioden.

Kostens innhold av tilsatt sukker økte fra ca. 15 til 17 energiprosent i perioden 1980–2000, men har siden gått betydelig ned. Tilsatt sukker utgjorde ca. 11 energiprosent i 2019 og ca. 12 energiprosent i perioden 2020–2023. Dersom det tas hensyn til anslagene for grensehandel i næringsberegningen, vil tilsatt sukker utgjøre ca. 12 energiprosent i hele perioden 2019–2023.

Innholdet av kostfiber økte fra 23 til 26 gram per person per dag i perioden 1980–2015. I 2023 var kostfiberinnholdet 28 gram per person per dag. Dette tilsvarer 2,5 gram kostfiber per MJ, og er lavere enn anbefalt nivå på minst 3 gram kostfiber per MJ.

Tabell 2.49 INNHOLD AV ENERGI OG ENERGIGIVENDE NÆRINGSSTOFFER I MATMENGDEN PÅ ENGROSNIVÅ. MENGDE PER PERSON PER DAG¹

	1975	1980	1990	2000	2005	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Energi, MJ	12,2	13,3	12,2	12,0	11,9	11,7	11,5	11,2	11,1	11,5	11,4	11,2	11,0
Protein, g	87	94	94	95	100	100	99	98	98	104	106	102	100
Fett, g ²	129	135	111	110	112	112	115	115	114	114	114	111	110
-mettede fettsyrer, g ³	54	57	45	47	49	48	45	45	44	44	44	44	43
-enumettede f.s., g	46	48	40	36									
-flerumettede f.s., g	20	21	18	19									
-cis enumett. f.s., g					37	39	43	43	43	43	42	41	41
-cis flerumett. f.s., g					17	16	17	17	17	18	18	18	17
-transumett. f.s., g					2	2	1,3	1,3	1,3	1,5	1,5	1,5	1,5
Karbohydrat, g	345	390	375	369	345	330	315	297	297	309	305	300	292
-tilsatt sukker, g	91	120	118	120	105	95	84	74	75	81	82	77	77
Kostfiber, g ⁴	21	23	22	24	25	26	26	27	26	31	31	30	28
Energifordeling:													
Protein, %	12	12	13	13	14	15	15	15	15	15	16	16	16
Fett, %	40	38	35	34	35	35	37	38	38	37	37	37	37
-mettede f.s., %	16	16	14	15	15	15	14	15	15	14	14	14	15
-enumettede f.s., %	14	13	12	11									
-flerumettede f.s., %	6	6	6	6									
-cis enumett. f.s., %					11	12	14	14	14	14	14	14	14
-cis flerumett. f.s., %					5	5	6	6	6	6	6	6	6
-transumett. f.s., %					0,7	0,6	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5
Karbohydrat, %	48	50	52	52	49	48	47	45	45	46	45	46	45
-tilsatt sukker, %	13	15	17	17	15	14	12	11	11	12	12	12	12
Kostfiber, %					2	2	2	2	2	2	2	2	2

*Foreløpige tall.

1. Se Tillegg 1 avsnitt 2.5 for detaljer om matvaredatabasen og kostberegningene.
2. Fra 2015 er importert margarin inkludert i beregningen. I 2015 utgjorde importert margarin 1,25 kg per person per år, eller 3,4 gram per person per dag.
3. Fra 2014 er sammensetningen av "annet fett" endret i beregningen. Oljer med høy andel mettede fettsyrer (som var vanligere å bruke før) er i stor grad erstattet med oljer med lavere andel mettede fettsyrer.
4. Fra 2020 er det brukt nye tall for innholdet av kostfiber i korn og kornprodukter i beregningen. De er basert på en ny analysemetode som gir høyere innhold av kostfiber enn tidligere analyser. Endringen tilsvarer 3 gram mer kostfiber per person per dag i 2023.

De største fettkildene i kosten er melk og meieriprodukter, kjøtt, margarin og annet spise fett (tabell 2.50). Mengden fett som kommer fra melk og meieriprodukter gikk ned mellom 1980 og 2000. Det har vært en vridning i fettkildene fra melk og smør til ost og fløte siden 1975. Mengden fett som kommer fra kjøtt økte fra 1975 til 2000. Mengden fett fra margarin gikk betydelig ned fra 1975 til 2010. I perioden 2010 til 2023 har mengden fett fra henholdsvis melk og meieriprodukter, kjøtt og margarin forandret seg lite.

Tabell 2.50 KILDER TIL FETT. MATVARER PÅ ENGROSNIVÅ. MENGDE FETT, GRAM PER PERSON PER DAG¹

	1975	1980	1990	2000	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Melk og meieriprodukter	42	46	33	31	32	31	32	32	33	32	31	31
- melk, yoghurt	18	18	11	8	5	4	5	4	4	4	4	4
- fløte, rømme	6	7	7	7	8	8	8	8	9	8	8	8
- ost	8	9	9	11	12	12	12	12	13	13	12	13
- smør ²	10	13	6	6	4	5	6	6	6	5	5	5
- konserverte melkeprodukter					3	2	2	2	2	2	2	2
Margarin ³	39	36	28	22	17	19	18	17	16	16	16	16
- lettmargin	-	-	3	3	2	2	2	1	1	1	1	1
Matolje, annet fett	12	13	11	11	11	13	12	12	12	12	11	11
Kjøtt	21	22	20	27	26	27	26	26	26	26	27	27
Fisk					2	2	2	2	2	2	2	2
Andre matvarer	15	18	20	19	25	23	25	24	25	25	24	23
- kornvarer	-	-	-	5	5	4	5	4	4	4	4	4
- egg	-	-	-	2	3	3	3	4	4	3	3	3
- nøtter, frø ⁴	-	-	-	5	9	9	9	9	9	9	9	8
- kakao, kakaoprodukter	-	-	-	3	6	6	5	5	6	6	6	6
- annet	-	-	-	4	2	1	2	2	2	2	2	2
Fett totalt	129	135	111	110	112	115	115	114	114	114	111	110

*Foreløpige tall.

1. Se avsnitt 2.5 i Tillegg 1 for detaljer om matvaredatabasen og kostberegningene.

2. Inkluderer ikke smør i smørblandet margarin.

3. Inkluderer smørblandet margarin.

4. Inkluderer oliven fra 2022.

Anslag grensehandel og næringsinnhold

Anslag grensehandel (se kap. 2.5.8) og uspesifisert handel (se kap. 2.5.9) inngår ikke i energi- og næringsberegningene som er vist i tabell 2.49–2.50.

Det er beregnet hvordan NIBIOs grove anslag for grensehandel av varegruppene kjøtt, meieri, korn- og melvarer, sukkervarer, kakao (sjokolade) og sukker i brus kan påvirke næringsinnholdet i engrosforbruket av matvarer.

I 2020 og 2021 minket grensehandelen betydelig og tillegg for grensehandel ville bare føre til meget små endringer i næringsinnholdet. Ifølge beregningene for 2023 vil det å legge til anslagene for grensehandel øke kostens innhold av energi med 0,2 MJ per person per dag. Regnet som andel av energiinnholdet (energiprosent) vil tillegg for grensehandel kun føre til små endringer. Kostens innhold av protein vil øke med 0,1 energiprosent, fett vil reduseres med 0,1 energiprosent, mens energiprosent for mettede fettsyrer, karbohydrater, tilsatt sukker og kostfiber vil bli uendret.

2.7 Norskprodusert andel av matvareforbruket – selvforsyningsgrad – selvforsyningsevne

Selvforsyningsgraden angir hvor stor andel av engrosforbruket av matvarer (regnet på energibasis) som kommer fra norsk produksjon. Selvforsyningsgraden er således basert på fordeling av forbruket på norske og importerte produkter i det enkelte år. Denne fordelingen vil være påvirket av priser, kvalitetskrav, internasjonale handelsavtaler mv. Selvforsyningsgraden gir ikke et fullstendig bilde av mulighetene for å dekke matvarebehovet med innenlandsk produksjon, for eksempel både eksporteres og importeres det betydelige mengder mat som f.eks. ost. Eksporten av ost kommer ikke til uttrykk i selvforsyningsgraden, mens importen kommer til uttrykk. Eksport av fiskeolje som kunne vært brukt til margarinproduksjon og import av soyabønner/planteoljer til margarinproduksjon, blir behandlet på samme måte. Det samme gjelder eksport og import av fisk. Når evnen til å dekke matvarebehovet med norsk produksjon (selvforsyningsevnen) skal vurderes, bør det derfor tas hensyn til matvareeksporten (dekningsgrad).

Heller ikke dekningsgraden med matvareeksporten gir et fullstendig bilde av selvforsyningsevnen. Dette skyldes at forbruket i krisesituasjoner vil kunne legges om til større andel planteprodukter. Energitalpet er stort når planteprodukter som kunne nyttes direkte til mat, blir brukt til fôr. Det må også tas hensyn til at en del av kraftfôret som nyttes i husdyrproduksjonen er importert, og at det både i fiskeriene og i jordbruket også nyttes andre importerte innsatsfaktorer. I tillegg vil man kunne redusere krav til kvalitet til det som går til matproduksjon (for eksempel mat som i dag går til fôr, kan man benytte som menneskeføde). Effektene av å endre matvareforbruket i retning av planteprodukter vil i kortvarige kriser (varighet 2–3 år) til dels kunne utlikne/overstige virkningen av bortfall av importerte innsatsfaktorer. Tabell 2.51 viser energiinnholdet i engrosforbruket av matvarer. Foreløpige tall for 2023 viser at den samlede mengden energi går ned fra 2022.

Tabell 2.51 FORBRUK AV MATVARER PÅ ENGROSNIVÅ. TJ (terajoule)

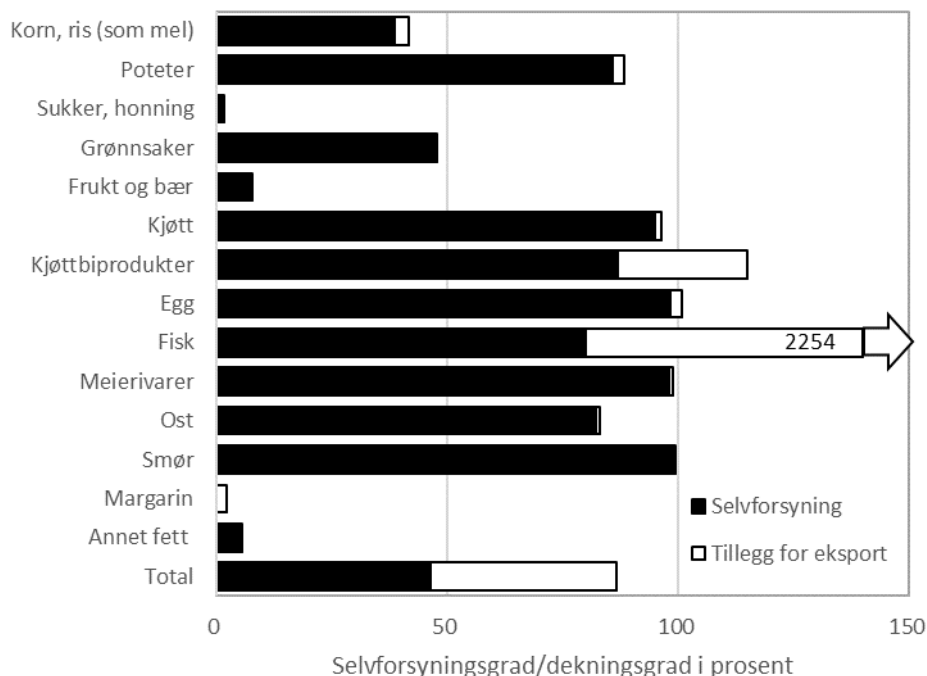
	1953-1955	1970	1979	1989	1999	2009	2019	2022	2023*	2024**
Korn, som mel					5374	5753	5984	6151	5957	6114
Ris gryn og mel					238	347	385	420	436	408
Poteter friske	1050	890	750	650	420	299	241	283	217	265
Potetprodukter		80	140	240	354	397	441	489	479	486
Potetmel		110	100	150	154	159	138	123	107	128
Sukker/sukkervarer	2200	2630	2950	2780	3175	2506	2080	2141	2170	2204
Erter, nøtter, kakao ¹	210	360	480	610	363	546	644	733	723	729
Kakao					303	629	664	777	805	788
Grønnsaker	110	140	180	210	250	306	402	387	367	386
Frukt og bær	340	510	610	650	604	852	894	882	843	870
Kjøtt	1070	1370	1810	1830	2126	2570	2830	2959	2831	2841
Kjøttbiprodukter	50	70	80	80	88	82	75	75	73	70
Egg	150	180	210	230	231	276	345	347	347	349
Fisk ²	350	560	460	520	369	362	416	401	391	395
Helmelk	1900	1910	1870	770	415	282	267	260	270	280
Lettmelk				660	638	494	366	329	329	334
Skummet melk	50	90	170	220	158	255	263	247	238	238
Yoghurt					143	209	270	279	290	303
Melkeprodukter ⁴	80	210	280	370	418	1 280	502	574	423	506
Fløte, rømme	230	390	400	430	437	495	621	614	617	623
Ost	440	510	710	810	937	1 173	1451	1483	1579	1610
Smør	430	660	690	430	458	436	592	556	600	601
Margarin	2520	2150	1840	1630	1 587	1 286	1108	1130	1134	1122
Annet fett	480	640	750	640	671	726	804	821	830	839
Uspesifisert handel ³	-14	202	322	351	335	343
Grensehandel ³	624	717	811	512	386	390
Forbruk i alt, 1000 TJ	16,5	17,3	18,9	18,6	20,4	22,5	22,9	23,3	22,8	23,2
Folkemengde 1000 stk.	3394	3877	4073	4227	4462	4829	5348	5457	5520	5581

* Foreløpige tall. ** Anslag/prognose TJ= terajoule 10¹²

1. Kakao ble skilt ut som egen gruppe i 1999.
2. Fisk med korrigerede energivækt f.o.m. 1999.
3. Tatt inn i tabellen f.o.m. 1999 (negativ verdi for uspesifisert handel i 1999 skyldes at energiinnholdet i det som ble eksportert var høyere enn det som ble importert). Energivektene er dynamiske, dvs. varierer fra år til år avhengig av varesammensetningen i gruppen.
4. Korrigert faktor for energiinnhold f.o.m 1999.

Figur 2.11 viser den norskproduserte andelen av matvareforbruket. Figuren angir både selvforsyningsgrad – de sorte søylene - og dekningsgrad – summen av de hvite og sorte søylene.

Figur 2.11 Selvforsyningsgrad (sorte søyler) og dekningsgrad (sum av sorte og hvite søyler) i 2023

Metoden som viser selvforsyningsgrad bygger på følgende prinsipp «forbruk minus import, dividert på forbruk», mens metoden som viser dekningsgrad bygger på følgende prinsipp «Forbruk pluss eksport minus import dividert på forbruk». Av figuren kan man se at fisk kommer i en særstilling. Dette pga. eksporten fra denne næringen (imidt er det knyttet stor usikkerhet til energiinnholdet av spiselig mengde fisk).

De siste årene er grensehandel, samt nettoimport av uspesifisert handel hensyntatt f.o.m. 1999.

Den foreløpige beregningen av selvforsyningsgraden for 2023 er 46,4 prosent, mens den korrigerte selvforsyningsgraden for 2022 er beregnet til 46,6 prosent. I fjor ble den foreløpige selvforsyningsgraden for 2022 beregnet til 46,8 prosent (m.a.o. er selvforsyningsgraden for 2022 korrigert ned med 0,2 prosentpoeng).

Den foreløpige beregningen av dekningsgraden av matvarer i 2023 er 86,6 prosent, mens den korrigerte dekningsgraden for 2022 er beregnet til 90,4 prosent.

Tabell 2.52 viser norskprodusert andel av matvareforbruket «selvforsyningsgraden». Selvforsyningsgraden har vært forholdsvis stabil i hele perioden med unntak av enkelte år. Større endringer i selvforsyningsgraden skyldes hovedsakelig variasjoner i mengden av norskprodusert matkorn på grunn av avlingsvariasjoner og kvalitet. I 2019 var selvforsyningsgraden «kun» på 41 prosent, noe som i stor grad skyldes lav andel av norskprodusert matkorn, herunder tørkesommer i 2018 som førte til lave

lagre inn i 2019. I 2022 er selvforsyningsgraden beregnet til 46,6 prosent og i 2023 viser foreløpige beregninger en selvforsyningsgrad på 46,4 prosent.

Tabell 2.52 NORSKPRODUSERT ANDEL AV MATVAREFORBRUKET PÅ ENERGIBASIS (SELVFORSYNINGSGRAD), PROSENT

	1953-1955 ¹	1970	1979	1989	1999	2009	2019	2022	2023*	2024**
Korn, som mel inkl. ris ¹	11	3	13	22	33	34	21	41	39	38
Poteter friske	100	100	93	99	81	79	76	75	88	74
Potetprodukter		100	67	93	87	95	83	87	84	86
Potetmel		81	75	84	67	70	69	88	91	87
Sukker, sukkervarer	1	2	2	3	0	1	1	1	1	1
Erter, nøtter, kakao	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grønnsaker	93	87	72	73	57	48	47	49	48	48
Frukt og bær	42	35	29	27	6	5	7	6	7	6
Kjøtt	99	95	92	97	97	96	95	92	95	97
Kjøttbiprodukter	100	82	86	96	98	90	87	87	87	86
Egg	100	98	100	100	97	99	98	99	98	99
Fisk ²	94	92	94	88	80	80	80	80	80	80
Helmelk	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Lettmelk				100	100	100	100	100	100	100
Skummet melk	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Yoghurt					99	98	89	89	89	90
Konserverte melkeprodukter	100	89	86	100	98	99	97	98	97	97
Fløte, rømme (38 % fett)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Ost	100	99	97	97	95	89	84	81	82	83
Smør	100	78	92	100	99	97	98	99	99	99
Margarin	61	53	44	40	20	20	0	0	0	0
Annet fett	0	19	60	20	20	20	5	5	5	5
Norskprodusert/ Selvforsyningsgrad ^{3a}	49	48	49	50	44	47	41	47	46	47
Produsert i norsk jordbruk ^{3b}	38	39	41	44	42	46	40	45	45	45
I norsk jordbruk på norsk fôr ^{3c}	34	30	35	36	39	41	32	40	40	40
Dekningsgrad (inkl. fisk) ^{3d}	76	84	84	90	87	89

* Foreløpige tall ** Anslag/prognose

1. Tallene før og etter 1970 er ikke helt sammenliknbare pga. kraftfôrrasjonering. Tallet f.o.m. 1999 er korrigeret som følge av at import av bearbejdede kornprodukter ikke kom med tidligere.
2. Anslag.
3. Brudd i serien i 1999 når anslag for grensehandel og uspesifisert handel inkluderes. Bruddet innebærer en reduksjon på om lag 2 prosentpoeng for de respektive nøkkeltallene. 3a) Omfatter all mat (ikke korrigeret for fôrimport). 3b) Samme som 3a, men ekskl. produksjon, import og eksport av fisk (fisk inngår i forbruket). 3c) Samme som 3b, men korrigeret for fôrimport. 3d) ikke korrigeret for fôrimport.

Av tabell 2.53 framgår det at energiandelen fra vegetabiliske matvarer var 62 prosent på 50-tallet. På 70-tallet var andelen nede i 59 prosent. På slutten av 90-tallet hadde andelen økt til om lag 66 prosent. I løpet av de 10–15 siste årene har andelen imidlertid gått noe ned og i 2023 utgjør den vegetabiliske andelen av engrosforbruket 62,5 prosent.

Tabell 2.53 PROSENTVIS SAMMENSETNING AV MATVAREFORBRUKET PÅ ENERGIBASIS

	1953-1955	1970	1979	1989	1999	2009	2019	2022	2023*	2024**
<u>Vegetabiliske matvarer</u>										
Korn, som mel inkl. ris	30	23	25	27	27,6	27,2	27,8	28,2	28,1	28,1
Poteter	6	5	4	4	4,6	3,8	3,6	3,8	3,5	3,8
Sukker, sukkervarer	13	15	16	15	15,6	11,1	9,1	9,2	9,5	9,5
Erter, nøtter ¹	1	2	3	3	1,8	2,4	2,8	3,1	3,2	3,1
Kakao ¹					1,5	2,8	2,9	3,3	3,5	3,4
Grønnsaker	1	1	1	1	1,2	1,4	1,8	1,7	1,6	1,7
Frukt og bær	2	3	3	4	3,0	3,8	3,9	3,8	3,7	3,7
Margarin, vegetabilsk	6	6	6	5	6,3	4,5	4,4	4,4	4,5	4,3
Annet fett, vegetabilsk	3	3	1	3	3,0	2,9	3,2	3,2	3,3	3,3
Grensehandel ²	1,5	2,0	2,5	1,9	1,6	1,6
Sum veg. matvarer	62	60	59	63	65,9	61,9	61,8	62,5	62,5	62,5
<u>Animalske matvarer</u>										
Kjøtt	7	8	9	9	10,4	11,4	12,4	12,7	12,4	12,2
Kjøttbiprodukter	1	1	1	1	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
Egg	1	1	1	2	1,1	1,2	1,5	1,5	1,5	1,5
Fisk	2	2	2	2	1,8	1,6	1,8	1,7	1,7	1,7
Helmelk	11	11	10	4	2,0	1,3	1,2	1,1	1,2	1,2
Lettmelk, ekstra lettmelk				4	3,1	2,2	1,6	1,4	1,4	1,4
Skummet melk	-	1	1	1	0,8	1,1	1,1	1,1	1,0	1,0
Yoghurt					0,7	0,9	1,2	1,2	1,3	1,3
Melkeprodukter	1	1	1	1	2,1	5,7	2,2	2,5	1,9	2,2
Fløte/rømme (38 % fett)	1	2	2	2	2,1	2,2	2,7	2,6	2,7	2,7
Ost	3	3	4	5	4,6	5,2	6,3	6,4	6,9	6,9
Smør	3	4	4	2	2,2	1,9	2,6	2,4	2,6	2,6
Margarin animalsk	9	7	5	4	0,7	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Annet fett animalsk	-	1	2	1	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
Grensehandel ²					1,5	2,0	2,5	1,9	1,6	1,6
Sum animalske matvarer	38	41	41	37	34,1	38,1	38,2	37,5	37,5	37,5
Matvarer i alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

* Foreløpige tall ** Anslag/prognose

1. Kakao skilt ut f.o.m. 1999.

2. Omfatter grensehandel, samt uspesifisert handel (anslag på 50 % er animalsk og 50 % er vegetabilsk).

Tabell 2.54 angir «nøkkeltall», der nøkkeltall 1-4 er inkl. fisk, mens nøkkeltall 5-8 er ekskl. fisk. Nøkkeltall omfatter «Engrosforbruk» og «Norsk totalproduksjon» (som er oppgitt i 1000 TJ), samt «Dekningsgrad» og «Selvforsyningsgrad». Nøkkeltall 9 angir andel «Produsert i norsk jordbruk, på norsk fôr» av det totale engrosforbruket inkl. fisk (oppgitt i prosent). Nøkkeltall 10 og 11 omfatter selvforsyningsgrad og dekningsgrad som er korrigert for fôrimport på husdyrprodukter.

Tabell 2.54 FORBRUKET AV NORSKPRODUSERTE MATVARER I FORHOLD TIL TOTALT MATVAREFORBRUK¹

	1999	2009	2019	2022	2023*	2024**
1. Engrosforbruk I (i 1000 TJ)	20,4	22,5	22,9	23,3	22,8	23,2
2. Norsk totalproduksjon I (i 1000 TJ)	15,5	19,0	19,2	21,1	19,7	20,6
3. Dekningsgrad I (i prosent)	75,9	84,5	83,9	90,4	86,6	88,7
4. Selvforsyningsgrad I (i prosent)	43,7	47,1	41,0	46,6	46,4	46,6
5. Engrosforbruk II (i 1000 TJ)	20,0	22,1	22,5	22,9	22,4	22,8
6. Norskprodusert II (i 1000 TJ)	10,0	11,1	10,0	11,4	10,9	11,1
7. Dekningsgrad II (i prosent)	50,0	50,1	44,3	49,7	48,8	48,8
8. Selvforsyningsgrad II (i prosent)	43,0	46,6	40,3	46,0	45,8	46,0
9. Produsert i norsk jordbruk, på norsk fôr (i prosent)	39,0	41,4	32,2	39,6	40,2	40,0
10. Selvforsyningsgrad III, fôrkorrigert (i prosent)	40,4	42,7	33,6	41,0	41,6	41,4
11. Dekningsgrad III, fôrkorrigert (i prosent)	72,6	80,0	76,5	84,9	81,8	83,5

1. Punkt 1-4 inkl. fisk. Punkt 5-8 ekskl. fisk. Punkt 9 er korrigert for kraftfôrimport på husdyrprodukter, der produksjon, import og eksport er ekskl. fisk, mens forbruk er inkl. fisk. Punkt 10-11 fôrkorrigert for husdyrprodukter (produksjon og forbruk er inkl. fisk).

3 FISK OG SJØMAT

3.1 Data om fisk og sjømat

3.1.1 Bakgrunn

Fra 1995 til 2019 ble data fra GfKs panelundersøkelse anvendt som grunnlag for beregning av fiskeforbruket. GfKs undersøkelse identifiserte innkjøpt/anskaffet fisk og sjømat i private husholdninger. I tillegg ble omsatt fisk og sjømat i storhusholdningsmarkedet (data fra Flesland Markedsinformasjoner) lagt til GfK-tallene for å anslå det totale forbruket. SSBs utenrikshandelsstatistikk ble benyttet for å kunne beregne selvforsyningsgrad og dekningsgrad.

I 2020 sluttet GfK å levere tall. Det ble derfor endring i både kilder og metode. Den nye metoden innebærer at Flesland Markedsinformasjoner leverer ferdigberegnete tabeller for både produktvekt, rund vekt og filet over registrert salg fra grossister. Omregningsfaktorer fra produktvekt til rund- og filetvekt er ifølge Flesland Markedsinformasjoner de samme som NIBIO benyttet når GfK-tallene dannet grunnlaget for fiskeberegningene. Den nye metoden omfatter tall f.o.m. 2003.

3.2 Grossistomsatt fisk og sjømat

Tallene fra Flesland Markedsinformasjoner baserer seg på registrert salg fra grossist til norske aktører (butikker, fiskebutikker, storhusholdning m.m.). Tallene inkluderer ikke direktesalg fra produsent til forbruker eller øvrig hjemmeforbruk (f.eks. fisket selv).

Tabell 3.1 viser grossistomsatt mengde av fisk og sjømat (i produktvekt, filet og hel urensset/rundfisk), fordelt på dagligvarehandel og storhusholdning i millioner kilo, samt kilo per innbygger for utvalgte år i perioden 2003–2023.

Av tabellen ser man en dreining av omsetningen under koronapandemien, der omsetningen i dagligvarehandel økte på bekostning av omsetningen i storhusholdningen. Tall for 2022 og 2023 indikerer at endringen man så under koronapandemien var kortsiktig. Andelen av fisk omsatt i dagligvarehandelen i 2023 er beregnet til 76 prosent,

Tabell 3.1 viser at grossistomsetning av fisk og sjømat, målt som produktvekt, har gått ned fra 21,2 kg per innbygger i 2003 til 18,4 kg per innbygger i 2023, en nedgang på 13 prosent. Omregnet til filet, har grossistomsetningen gått ned 5 prosent (fra 13,4 kg per innbygger i 2003 til 12,7 kg per innbygger i 2023). Omregnet til hel urensset/rund vekt har nedgangen vært på 8 prosent (32,9 kg per innbygger i 2003 til 30,4 kg per innbygger i 2023). Fra 2022 til 2023 har grossistomsetningen gått ned med 0,5 kg per innbygger når man måler i produktvekt, noe som tilsvarer 0,8 kg i rund vekt, og 0,4 kg i filetvekt.

Tabell 3.1 GROSSISTOMSATT FISK OG SJØMAT, MENGDE OMSATT TIL DAGLIGVAREHANDEL OG STORHUSHOLDNING, SOM PRODUKTVEKT, FILET OG HEL URENSET FISK (I MILL. KG OG KG PER INNBYGGER) FOR UTVALGTE ÅR I PERIODEN 2003-2023

	2003	2009	2019	2020	2021	2022	2023*
Mill. kg							
<u>Produktvekt, sum</u>	96,6	102,5	103,7	103,9	105,3	103,4	101,8
- dagligvarehandel	80,6	83,9	78,7	85,5	84,2	79,1	77,6
- storhusholdning	15,9	18,6	25,1	18,4	21,1	24,3	24,2
<u>Filet, sum</u>	61,0	67,5	72,2	71,3	72,2	71,6	70,0
- dagligvarehandel	49,9	53,9	53,5	57,8	56,6	53,5	52,1
- storhusholdning	11,1	13,6	18,7	13,5	15,6	18,1	17,9
<u>Hel urenset, sum</u>	150,3	164,6	171,7	168,9	171,1	170,5	167,7
- dagligvarehandel	121,8	129,6	126,3	135,9	133,3	126,5	123,8
- storhusholdning	28,5	35,0	45,4	33,0	37,8	44,0	43,9
kg pr. innbygger							
Produktvekt, sum	21,2	21,2	19,4	19,3	19,5	18,9	18,4
Filet, sum	13,4	14,0	13,5	13,3	13,4	13,1	12,7
Hel urenset, sum	32,9	34,1	32,1	31,4	31,6	31,2	30,4

Tabell 3.2 angir grossistomsatt fisk i produktvekt etter art/type for de ti største gruppene i 2023, med omsetningsvolum for utvalgte år i perioden 2003 til 2023. Ser man på sammensetningen av grossistomsatt fisk og sjømat, er det artene laks og torsk som dominerer. Til sammen utgjør de to fiskeslagene 32 prosent av den totale omsetningen i 2023. Den største gruppen i 2023 er «øvrige grupper» (omfatter 39 ulike fiskeslag), og sammen med gruppen «farseprodukter inkl. pålegg» utgjør de to gruppene 36 prosent av grossistomsatt fisk og sjømat.

Tabell 3.2 GROSSISTOMSATT FISK OG SJØMAT FORDELT PÅ ART FOR UTVALGTE ÅR I 1000 KG (PRODUKTVEKT)

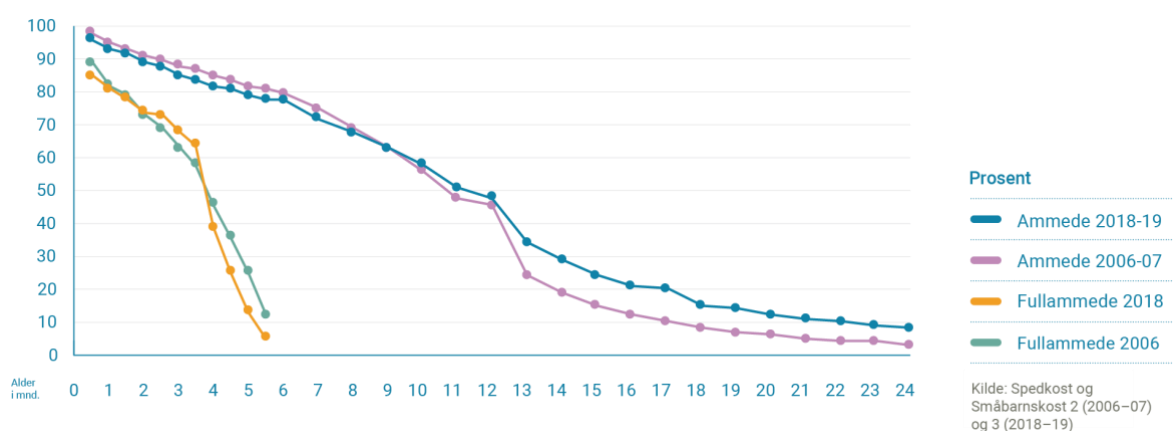
	2003	2009	2019	2020	2021	2022	2023*
Farseprodukter inkl. pålegg	22 250	21 496	16 076	17 403	17 540	17 425	17 593
Laks	10 295	13 010	18 322	16 963	17 395	17 570	16 838
Torsk	14 096	16 045	16 100	16 090	16 234	16 168	15 592
Reker	10 664	10 097	8 760	9 226	9 787	9 374	9 899
Sei	6 236	5 453	5 594	5 513	5 578	5 866	5 771
Makrell	5 800	6 430	6 376	6 233	5 891	5 464	5 565
Andre bearb. produkter/kaviar	3 106	3 937	5 646	5 761	5 695	5 128	5 373
Ørret	3 693	4 967	4 488	4 887	4 446	4 138	3 792
Sild	3 631	3 324	2 857	2 975	2 904	2 666	2 530
Øvrige grupper ¹	16 806	17 766	19 517	18 830	19 806	19 606	18 860
Sum alle fiskeslag	96 576	102 523	103 735	103 881	105 275	103 404	101 813

1. Omfatter 39 ulike arter/grupper av fisk.

4 PRODUKSJON AV MORSMELK

I 2018 og 2019 ble den tredje nasjonale undersøkelsen av kostholdet til barn på 6 og 12 måneder (Spedkost 3) og 24 måneder (Småbarnskost 3) gjennomført. Andelen ammede i første leveår var i all hovedsak på samme nivå i Spedkost 3 (2018–19) som i Spedkost 2 (2006–07) (Figur 4.1). Sammenlignet med Spedkost 2 var andelen fullammede i Spedkost 3 lavere fra 4 måneders alder. Andel ammede i andre leveår var noe høyere i Småbarnskost 3 (2019) enn i Småbarnskost 2 (2007), men var fortsatt på et lavt nivå.

Figur 4.1 Andel fullammede og ammede barn

Det er beregnet at mødrene i Norge til sammen produserer ca. 10,1 millioner liter morsmelk per år (Tabell 4.1). Mesteparten av morsmelken (drøyt 90 prosent) blir produsert i barnets første leveår. Mødre som ammer barnet hele første leveår vil gjennomsnittlig produsere om lag 225 liter morsmelk, og mødre som ammer til barnet er 2 år vil gjennomsnittlig produsere om lag 300 liter morsmelk. Beregningene er basert på en del forutsetninger og forenklinger, det er for eksempel ikke tatt hensyn til om barnet fullammes eller ikke. Den beregnede produksjon antyder kun størrelsesområdet.

Tabell 4.1 PRODUKSJON AV MORSMELK I NORGE

Alder i måneder	Andel barn som ammes (%)	Antall barn som ammes hver måned	Morsmelk liter/dag/barn	Morsmelk liter/måned/barn	Morsmelk mill. liter
1	93	51 262	0,7	21	1,077
2	89	49 057	0,7	21	1,030
3	85	46 852	0,8	24	1,124
4	82	45 198	0,7	21	0,949
5	79	43 545	0,7	21	0,914
6	78	42 994	0,7	21	0,903
7	72	39 686	0,6	18	0,714
8	68	37 482	0,6	18	0,675
9	63	34 726	0,6	18	0,625
10	58	31 970	0,5	15	0,480
11	51	28 111	0,5	15	0,422
12	48	26 458	0,4	12	0,317
13	34	18 741	0,3	9	0,169
14	29	15 985	0,3	9	0,144
15	24	13 229	0,3	9	0,119
16	21	11 575	0,2	6	0,069
17	20	11 024	0,2	6	0,066
18	15	8 268	0,2	6	0,050
19	14	7 717	0,2	6	0,046
20	12	6 614	0,2	6	0,040
21	11	6 063	0,2	6	0,036
22	10	5 512	0,2	6	0,033
23	9	4 961	0,2	6	0,030
24	8	4 410	0,2	6	0,026
SUM					10,058

Beregningene er basert på landsdekkende data for ammeforekomst i 2018–19 i første leveår (Spedkost 3) og i andre leveår (Småbarnskost 3). Det er benyttet tall fra SSB (www.ssb.no/fodte) på antall levendefødte i 2018; 55 120 barn. Antall barn som ammes hver måned er beregnet ut fra data om andel ammede. Estimater for volum morsmelk ved forskjellige aldre framgår av tabellen. Estimatenes usikkerhet, særlig etter at fast føde er introdusert.

Samlet energimengde i den produserte morsmelken er estimert til 26,6 millioner MJ per år. Siden energiinnholdet i morsmelk varierer noe med stadiet i ammingen, er opplysninger om energiinnholdet i morsmelk usikre. I beregningene er det brukt 2640 kJ per liter morsmelk.

Beregningene viser at mengden morsmelk produsert av mødre i Norge har økt fra 8,2 til 10,1 millioner liter per år i perioden 1993 til 2018–19 (Tabell 4.2). Den største økningen var på 1990-tallet. Etter 2006–07 har morsmelkproduksjonen variert noe, med en nedgang i 2013 og en liten økning i 2018–19. Årlig morsmelkproduksjon delt på antall barn i alderen 0–24 måneder har økt fra 69 liter i 1993 til 91 liter i 2018–2019, med en forbigående nedgang i 2013.

Tabell 4.2 PRODUKSJON AV MORSMELK I NORGE 1993-2019

Mengde morsmelk per år	1993	1998–1999	2006–2007	2013	2018–2019
Totalt (mill. liter)	8,2	10,3	10,5	10,0	10,1
Per barn 0-24 mnd. (liter)	69	88	90	83	91

Siden amming bidrar til et sunt, trygt og bærekraftig kosthold for sped- og småbarn, er estimer av morsmelkproduksjonen viktig. Norge er ett av få land i verden som har med tall for morsmelkproduksjon i nasjonal matvarestatistikk. Dataene har vært med i rapporten Utviklingen i norsk kosthold siden begynnelsen av 1990-tallet.

Beregningen av morsmelkproduksjonen i Norge baserer seg på en metode utarbeidet av Oshaug og Botten. Oshaug A, Botten G. Human Milk in Food Supply Statistics. Food Policy 1994;19(5):479-82.

Se også referanse: Smith JP, Lande B, Johansson L, Baker P, Bærug A. The contribution of breastfeeding to a healthy, secure and sustainable food system for infants and young children: monitoring mothers' milk production in the food surveillance system of Norway. Public Health Nutr. 2022 Jul 4:1-9. doi: 10.1017/S1368980022001495. Epub ahead of print. PMID: 35781132.

TILLEGG 1

BEGREPER I MATFORSYNINGSTATISTIKKEN

1 Innledning

Viktige definisjoner som ble benyttet i Statens ernæringsråds matforsyningsrapporter ble i 1962 samlet i rapporten «Begreper i produksjons- og forbruksstatistikken vedrørende matvarer fra jordbruket». Siden den gang er det skjedd endringer i definisjonen av noen av disse begrepene, men for de fleste er det ingen endringer. Begrepene og definisjonene som benyttes av NIBIO og Helsedirektoratet er ikke nødvendigvis norsk eller internasjonal standard. Definisjonen av selvforsyningsgrad er f.eks. forskjellig fra den som brukes i andre land.

2 Definisjoner av begreper

2.1 Opplysninger som angår matvaregruppene

JOULE (MJ, TJ)	Internasjonal måleenhet for energi. 1 J = 0,239 cal (kalori); 1 cal = 4,184 J 1 kJ = 0,239 kcal; 1 kJ = 10^3 J 1 MJ = 10^6 J; 1 GJ = 10^9 J; 1 TJ = 10^{12} J
KORN	Alle typer korn brukt til mat, regnet som mel.
POTETER	Total mengde friske poteter til mat.
BEARBEIDEDE POTETER ELLER POTETPRODUKTER	Poteter til framstilling av pommes frites, potetmospulver, flakes, potetchips osv. Regnet som hele, friske poteter.
POTETMEL	Potetmel, regnet som hele poteter.
HOVEDKULTURENE AV GRØNNSAKER	Hvitkål, blomkål, gulrot, løk, purre, agurk og tomat
FRILANDSGRØNNSAKER	Betegnelse på grønnsaker som ikke dyrkes i veksthus.
HAGEBÆR	Jordbær, bringebær, solbær, stikkelsbær, rips og andre bær som dyrkes i kultur.
SKOGSBÆR	«Ville» bær som ikke dyrkes i kultur (blåbær, multer, tyttebær m.fl.).
HELMELK	Melk med et fettinnhold som enten er standardisert til minst 3,5 prosent eller som ikke er standardisert.
LETTMELK	Melk med et fettinnhold mellom 0,5 og 1,8 prosent.

SKUMMET MELK	Melk med et fettinnhold på under 0,5 prosent.
KONSUMMELK	Flytende melkeprodukter som melk og yoghurt som nyttes direkte til forbruk.
KONSERVEVERTE MELKEPRODUKTER	Samlebetegnelse på diverse melkeprodukter, der bl.a. pulver omregnes til melk, mens for øvrige bearbejdede produkter (risgrøt, ostesaus m.m.) anvendes produktvekt.
FLØTE	Fløte og rømme omregnet til 38 prosent fett (tidligere 35 prosent fett).
BRUN OST	Geitost, Gudbrandsdalsost, fløtemysost, prim og liknende oster.
HVIT OST	Hvite oster inkl. muggost og smelteost.
ANNEN OST	Cottage cheese og Kesam (samt annen ost /osteprodukter som ikke inngår i «Brun ost» og «Hvit ost»).
KJØTT (ENGROS)	Slaktevekt for hele slakt uten hode, labb/klaue og innmat ved engrossalg, direktesalg og hjemme-forbruk. Varmvektstap er fratrukket.
KJØTTBIPRODUKTER	Blod og innmat mv. som går til mat.
STORFE	Ku, kvige og okse.
SPISEFETT	Alle typer fett og oljer som brukes til mat.
SMØR	Smør, inkludert smør/melkefett brukt i produksjon av iskrem og i margarin.
ANNET FETT	Inkluderer annet fett enn margarin og smør, bl.a. spiseolje, olje og fett til majones, remulade, majonessalater, hermetikk, sjokolade og frityrsteking.
MARIN OLJE OG FETT	Olje og fett som utvinnes av fisk og hval.
VEGETABILSK OLJE	Olje og fett fra planter.
2.2 Opplysninger som angår matvareøkonomiske begrep	
AVLINGSÅR	Løper vanligvis fra 1. juli ett år til 30. juni neste år. For en del tidligproduksjoner regnes avlingsåret fra 1. april til 31. mars.
BRUTTOPRODUKSJON	Den totale varemengde som er produsert.

	<p>Planteprodukter: Areal x avling pr. daa innhøstet ifølge offisiell statistikk (SSB).</p> <p>Husdyrprodukter: Salgsproduksjon + hjemme- forbruk + svinn hos produsent og ved transport til omsetningsledd.</p>
DEKNINGSGRAD	Total norsk produksjon i forhold til totalt norsk forbruk av matvarer, eller norsk forbruk pluss eksport minus import i forhold til totalt norsk forbruk av matvarer.
DIREKTESALG	Salg direkte fra produsent (bonde, fisker) til forbruker og detaljist (inkl. selvplukk, salg ved vei etc.)
EKSPORT	Mengde eksportert vare ifølge SSBs statistikk for utenrikshandelen.
FORBRUK PÅ ENGROSNIVÅ	Den mengde mat som tilføres markedet fra produsent (bonde, fisker) til første ledd på mottaker- side, det være seg grossist, detaljist eller ved direkte salg. Produsentenes eget forbruk, privatpersoners matauk og import er i hovedsak inkludert. Det som eksporteres trekkes fra. Inn- høstings-, lager- og transportsvinn hos produsent er fratrukket. Lagersvinn hos importør, grossist eller detaljist er ikke trukket fra.
GRENSEHANDEL	Brukes i denne rapporten om de mengder mat- varer som norske forbrukere kjøper i utlandet, fortrinnsvis Sverige, Danmark og Finland, og tar med seg til Norge.
HJEMMEFORBRUK	Produsenthusholdningenes matforbruk av egen produksjon.
IMPORT	Mengde importert vare ifølge SSBs statistikk for utenrikshandelen.
LAGERENDRING	Lager hos omsetningsledd pr. 31. desember minus lager 1. januar samme år.
NETTOIMPORT	Import minus eksport ifølge SSBs statistikk for utenrikshandelen.
NETTOPRODUKSJON	Bruttoproduksjon minus svinn hos produsent og ved transport fra produsent til første omsetnings- ledd.
NORMALÅRSAVLING	Beregnet avlingsnivå. Trendberegning på grunnlag av de siste 14 års registrerte avlinger ifølge SSB.

SALGSPRODUKSJON	Den delen av produksjon som leveres til registrerte omsetningsledd samt salg direkte til detaljist eller forbruker. Kan også defineres som nettoproduksjon minus hjemmeforbruk.
SELVFORSYNINGSGRAD	Norsk produksjon minus eksport dividert på norsk forbruk, eller norsk forbruk minus import dividert på norsk forbruk.
SVINN	Her benyttet om tap av mat hos produsent og ved transport til første omsetningsledd. Gjelder også åndingstap og kassasjoner.

2.3 Oversikt over trinn på veien fra produksjon til konsum

De fleste matvarer passerer flere omsetningstrinn fra de blir produsert til de blir konsumert. Figur 1 (kap. 1) gir en forenklet oversikt over matvarenes vei fra produksjon, import til konsum og viser hvordan hovedkildene til data om norsk kosthold er plassert i denne sammenhengen. Sammenhengen mellom noen av de mest sentrale begrepene ved produksjon og forbruk av matvarer kan også vises ved følgende skjema:

Bruttoproduksjon

- Svinn på produksjonssted og i transport til engros
= Nettoproduksjon

Nettoproduksjon

- Dyrefôr
- Forbruk av såfrø, settepoteter o.l.
- Uttak som innsatsfaktor i industri o.l. som ikke blir brukt som mat
= Anvendelse til mat

Registrert salg

+ Hjemmeforbruk i produsenthusholdninger
+ Direkte salg fra produsent
= Anvendelse til mat

Registrert salg

+ Direkte salg fra produsent
+ Hjemmeforbruk i produsenthusholdninger
+/- Import/Eksport
+/- Lagerendringer
= Forbruk engrosnivå (Rapport om matforsyning)

Forbruk engrosnivå

- Svinn i engrosledd
- Svinn i detaljistledd
= Forbruk detaljistnivå eller mat som anskaffes av husholdninger (f.eks. SSBs forbruksundersøkelser)

Forbruk detaljistnivå

- Svinn hos forbruker
= Virkelig konsum (kostholdsundersøkelser)

2.4 De viktigste revisjoner i datagrunnlag og beregningsprinsipper

2.4.1 Innledning

Her følger en oversikt over de viktigste revisjoner som er gjort i datagrunnlag og prinsipper for beregning av engrosforbruk av de ulike matvaregrupper for de siste 30 årene. Eldre revisjoner er publisert i tidligere versjoner av denne rapporten.

2.4.2 Korn (som mel)

Innføringen av den nye markedsordningen for korn 1. juli 1995 medførte enkelte endringer i statistikken for kornvarer. F.o.m. 1995 er statistikken noe mindre detaljert enn tidligere. Videre er fordelingen på melsorter og norskprodusert andel ikke helt sammenliknbar med tidligere år. Diverse maisprodukter (herunder mel av mais) ble tatt inn i gruppen korn f.o.m. 1999. Før 1999 inngikk enkelte maisprodukter i potetberegningen. I årets rapport (2024) har man inkludert import av "ferdigmel", som man tidligere antok inngikk i korntall som ble rapportert av Landbruksdirektoratet. Importen av disse meltallene er tatt med f.o.m. 1999.

2.4.3 Poteter

Beregningen er justert flere ganger og er fortsatt beheftet med noe usikkerhet (jf. kap. 2.5.1.2). Landbrukstelingen 1989 viste et mindre areal til potetdyrking enn en tidligere har regnet med. Dette medførte at beregnet engrosforbruk av matpoteter ble ca. 10 kg lavere per person/år enn tidligere beregninger. Matpoteter som gave er tatt ut av beregningen f.o.m. 1995, da volumet ble ansett for å være ubetydelig. F.o.m. 1998 beregnes omsetning av matpoteter på grunnlag av oppgaver fra Landbruksdirektoratet.

2.4.4 Grønnsaker

Beregningen er justert flere ganger som følge av korrigerede areal og salgstall (beskrevet i tidligere versjoner av denne rapporten). Av nyere endringer gikk man i 2009 over til å angi avlingsår (likt produksjonsår) for samtlige kulturer, med revisjoner tilbake til 1999. Dermed skal det være samme data som presenteres i denne rapporten og totalalkylene/budsjettmemnda. Dette vil samtidig kunne føre til noe større svingninger fra år til år når man i tillegg anvender kalenderår på handelsstatistikken. I 2015 ble det gjort endringer i beregning av den norske produksjonen. Endringen innebar at man tok utgangspunkt i produksjonsvolumer i henhold til SSBs hagebruksstatistikk. SSBs offisielle statistikk omfatter imidlertid ikke produksjonsvolum for alle typer vekster, noe som innebærer at det innhentes tilleggsopplysninger fra SSB og Landbruksdirektoratet. Revisjonen for norsk produksjon av grønnsaker er korrigeret tilbake til og med 2010.

2.4.5 Frukt og bær

Beregningen er justert flere ganger, og er fortsatt beheftet med noe usikkerhet. Av nyere endring/justeringer av metode kan det nevnes at f.o.m. 2002 har NIBIO utelatt beregningen som omfatter forbruk fra villahager samt skogsbær (tallene ble justert tilbake til 1999). Dette gjør relativt store utslag.

2.4.6 Erter, nøtter, kakao

Alle varer som inngår i denne gruppen er importert, imidlertid må disse dataene tolkes noe forsiktig grunnet mistanke om at feilregistrering i forbindelse med fortolling på enkelte varer i enkelte år kan forekomme (gjelder bl.a. import av dyrefôr, på varenummer der det ikke skal importeres dyrefôr).

2.4.7 Sukker og sukkervarer

Ved sammenligning av tall for engrosforbruk bør en være klar over at salget av sukker har variert en del fra år til år, bl.a. pga. hamstring og grensehandel. F.o.m. juli 1990 inngår ikke data for lager på sukker. F.o.m. 1989 har mengden sukker til teknisk bruk og fôr måttet anslås, fordi innhentingene av data til Industristatistikken har blitt forenklet. Disse tallene ble sist gang innhentet for 1988. På grunn av økende import av bearbejdede produkter som bl.a. kan inneholde sukker, vil forbruk av sukker kunne være underestimert.

2.4.8 Melk og melkeprodukter

Det har vært foretatt flere justeringer av metode for beregning av meieriprodukter (beskrevet i tidligere versjoner av denne rapporten). I 2008 ble det gjennomført en større korreksjon for beregning av meierivarer (inkl. margarin). Disse endringene fikk tilbakevirkende kraft fra og med 1999. F.o.m. 2010 har rapporteringen av salgsdata fra enkelte markedsaktører vært noe mangelfulle. Ved mangler anslås data, noe som innebærer noe mer «unøyaktighet» i beregningene.

I 2022 ble det påstartet en revisjon av meierivarer. Revisjonen innebar bl.a. en ny gjennomgang av fettinnholdet i meieriprodukter ved hjelp av oppdatert informasjon fra markedsaktørene. Dette resulterte i en omgruppering av enkelte produkter basert på deres reviderte fettinnhold. Et spesifikt eksempel på dette er omklassifiseringen av visse smakstilsatte melkevarianter, som tidligere ble kategorisert som «lettmelk», men nå, i lys av den nye informasjonen, er gruppert til «hmelk» eller «skummetmelk» kategoriene. Revisjon innebar at salg av importerte varer ikke skal være rapportert i aktørenes salgsdata, da disse varene blir inkludert i den ordinære handelsstatistikken til SSB. Tallene for de ulike meierigruppene er korrigerert tilbake til 2020 med unntak av gruppen melk som er korrigerert tilbake til 2009.

I 2023 ble det gjennomført en korreksjon av energiinnholdet i meierigruppen konserverte meieriprodukter tilbake til 2009. Summen av energien produsert av de ulike meierivarene, er nå lik som summen av energien levert av melk (inkl. hjemmeforbruk).

I årets rapport har det vært gjennomført korreksjon av salgsvolum og omgruppering av enkelte meieriprodukter tilbake til 2019, i henhold til innhentet data fra markedsaktørene.

Det norske meierimarkedet er en dynamisk og stadig utviklende industri, som er preget av forbrukernes holdninger og preferanser, markedskonkurranser, teknologiske innovasjoner og global handelsdynamikk. Den årlige revisjonen satser på datakvalitet og forbedring av beregningsmetoder for å håndtere stor usikkerhet i tallmaterialer for meierivarer og markedsdynamikk. Markedsaktører korrigerer årlig tallmaterialer i meieriprodukter. Produktportfolioer, salgstall, handelsstatistikk og fettinnhold i meieriproduktene som inngår i datagrunnlaget for engrosforbruket blir oppdatert hvert år. Det foretas omgruppering av enkelte meieriprodukter som følger av endringer av fettinnhold og korreksjon i rapporten ved betydelige endringer i tallmaterialer.

2.4.9 Kjøtt

Tidligere endringer og korreksjoner er beskrevet i tidligere publiserte rapporter. Av nyere endringer kan følgende nevnes. Fra og med 2002 er svin beregnet uten hode og labb. Endringen for svin ble gjort for at beregningen skulle komme på linje med

beregningen for de andre kjøttslagene. Ny metode for beregning av kjøttbiprodukter som baserer seg på tall fra Nortura/Animalia ble implementert i 2020-rapporten. Tidligere ble volumet av kjøttbiprodukter beregnet som en prosentandel av slaktevekt. NIBIO fikk i 2010 tall for kjøttbiprodukter fra Nortura, og i 2020 tilsvarende tall fra Animalia for 2019. Tallene fra Nortura og Animalia viste at kjøttbiproduktene i realiteten var lavere enn de tallene som NIBIO tidligere har beregnet. Som en konsekvens av de nye tallene, besluttet NIBIO å hensynte tallene fra Nortura og Animalia. I korthet innebar dette at tallene for kjøttbiprodukter ble beholdt uendret frem til 2002 (dvs. gammel metode). I perioden fra 2002 til 2010 ble det foretatt en «glattung» av totalvolumet av kjøttbiprodukter (gammel metode og tall fra Nortura). Mellom 2010 og 2019 har NIBIO «glattet» tallserien fra Nortura og Animalia. For årene fra og med 2020 er kjøttbiprodukter regnet fram prosentvis likt som endringene i norsk produksjon av kjøtt.

2.4.10 Egg

Beregningen er justert flere ganger. Siste endring var ved beregningen i 2000, da det ble foretatt en mindre oppretting bakover t.o.m. 1992, som medførte litt lavere engrosforbruk enn tidligere beregnet.

2.4.11 Margarin

Etter at margarinfabrikkene sluttet å levere samlet produksjonsdata for Norge med råvareopprinnelse og råvaresammensetting, ble beregning av margarin endret i år 2000. Fra 2000 til 2018 ble det brukt en metode som innebar at det ble hentet omsetningstall fra margarinaktørene Mills, Pals, Idun og Fjordland. Basert på de historiske tallene fra margarinfabrikken, ble det beregnet at norskandelen av råvarene som inngikk i margarinproduksjonen lå på om lag 20 prosent. De norske råvarene omfattet bl.a. fiskeoljer og smør, smørrolje, melkepulver som inngikk i smørblandet margarin. Frem til 2018 har forutsetningen om en norsk råvareandel på 20 prosent ligget til grunn for gruppen margarin.

I 2022 var det en revisjon av margarinberegningene, fordi bl.a. fiskeoljer ikke lengre anvendes i margarinproduksjonen, noe som innebærer et behov for å korrigere antagelsen om 20 prosent norskandel. Revisjonen innebærer at all import og eksport under kapittel 15.17 i tolltariffen (med unntak av tollvarenummer 15.17.9098) defineres som margarin (med mindre bruken ikke er spesifisert til ikke å være mat). I tillegg til salg av margarin har margarinaktørene i år oppgitt kjøp av norskproduserte og importerte råvarer til margarinproduksjon. De har også rapportert mengden margarin som de har importert (for å unngå dobbelttelling av forbruksberegningen ved at volumer både telles som salg og import). Resultatet av revisjonen innebærer at det f.o.m. 2019 ikke lengre er dobbelttelling av markedsaktørenes import og salg (2,9 mill. kg). Videre er den norske andelen av råvarer som inngår i margarinproduksjonen tilnærmet *null*, når man ser bort fra smørblandet margarin. Dette betyr at engrosforbruket er justert ned, samtidig som norskandelen (selvforsyningsgraden) går ned.

2.4.12 Spisefett

Frem til starten av 2000-tallet ble margarintallene utarbeidet på bakgrunn av tall fra margarinindustriens bransjeforening. Etter nedleggelse av foreningen har tallene blitt bearbeidet på grunnlag av data innhentet av aktører i markedet, samt utfyllende informasjon knyttet til import/eksport (data fra SSB). Ved beregningene i 2018 ble flytende margarin trukket ut og spesifisert. I 2013 rapporten ble nettoimporten av utvalgte oljer publisert (f.o.m. 1990). Anvendelsen av disse oljene er imidlertid ikke

spesifisert i tolltariffen, og inngår derfor ikke spesifikt i NIBIOs energiberegninger i denne rapporten. Imidlertid er det gjort et generelt anslag på annet fett som utgjør 4,0 kg per innbygger per år f.o.m. 1988. Både mengde og sammensetning av «annet fett» er stadig tilknyttet stor usikkerhet, og det samme gjelder den norskproduserte andelen.

2.4.13 Fisk og sjømat

Metoden for beregning av fiskeforbruket er endret flere ganger. Beskrivelse av tidligere anvendte metoder er angitt i tidligere publiserte rapporter. Data og metode for å beregne forbruket av fisk og sjømat ble sist endret i 2020-rapporten. Den nyeste metoden baserer seg på tall for mengde fisk og sjømat omsatt fra grossist til dagligvarehandel og storhusholdninger. Implementering av den nye metoden innebar korreksjoner av tall tilbake til 2003.

Forrige metodeendring var i 1995 da man gikk over til å anslå fiskeforbruket ved å benytte GfK Norge sin årlige panelundersøkelse som registrerte fiskeforbruket i private husholdninger (kjøpt og fisket selv/fått i gave). Panelet bestod av 1500 husholdninger, og var representativt for norske husholdninger med hensyn til alder, husholdningens størrelse og handelsfelt. Registreringen omfattet en detaljert beskrivelse av varen (inkl. varemerke, variant), mengde (produktvekt), pris og innkjøpssted. Tallmaterialet fra GfK Norge har vært bearbeidet av Norges sjømatråd, før det ble videresendt til NIBIO. Dataene NIBIO mottok ble oppgitt som produktvekt, dvs. i den formen forbrukerne anskaffer produktene. Produktvekten ble omregnet av NIBIO til filetvekt og hel urensset vekt (rund vekt) med detaljerte omregningsfaktorer. Tallene fra GfK Norge omfattet imidlertid ikke kjøp av fisk og sjømatprodukter i storhusholdning. For dette volumet benyttet NIBIO aggregert tall for grossist-omsetning (produktvekt) til storhusholdninger fra Flesland Markedsinformasjoner. Etter implementeringen av den nye metoden i 1995, har det vært foretatt en rekke justeringer i beregningsmetoden, som f.eks. korreksjoner i panelvolum, oppfangelsesgrad, anslag på gaver/fisket selv vs. hva som er kjøpt. Det er også foretatt endringer i hvordan paneldeltakerne har kunnet rapportere innkjøpte mengder med tanke på bearbeidingsgrader, endrede fiskearter og nye fiskeprodukter. Det har også vært en rekke korreksjoner knyttet til vekter for omregning fra produktvekt til rund vekt samt filetvekt.

I 2020 sluttet GfK Norge å levere tall, og det ble derfor satt i gang et arbeid for å kunne erstatte tidligere beregninger. Den nye metoden som ble utarbeidet innebærer at Flesland Markedsinformasjoner leverer alle fisketall. Tallene representerer omsatt mengder fra grossist til detaljist og storhusholdning, og oppgis både i rund vekt, filetvekt og produktvekt.

Flesland Markedsinformasjoner registrerer salg fra grossist til norske aktører (butikker, fiskebutikker, storhusholdning m.m.). Omsetningen er målt i produktvekt, dvs. i den form varen er anskaffet. Flesland Markedsinformasjoner regner om produktvekt til filet og hel urensset fisk (rund vekt) med bruk av omregningsfaktorene som NIBIO benyttet på GfK-dataene. Tallene inkluderer ikke direktesalg fra produsent til forbruker eller øvrig hjemmeforbruk (f.eks. fisket selv).

For å beregne norsk *produksjon* av fisk og sjømat, som inngår i beregning av selvforsyningsgrad, beregner NIBIO dette ved å anvende grossistomsatte volumer (fra Flesland Markedsinformasjoner), legge til tall for eksport og trekke fra tall for import (iht. utenrikshandelsstatistikken til SSB). Ved beregning av

selvforsyningsgraden forutsettes det imidlertid at 20 prosent av grossistomsetningen er importprodukter, mens det øvrige er basert på norsk produksjon. Det overskytende av importen behandles som om det reeksporteres og dermed inngår ikke dette volumet videre i verdikjeden for mat i Norge.

2.4.14 Handelsstatistikk

I 2008 ble det foretatt revisjon i utvalget av tollnummer med tanke på produkters tilhørighet (for eksempel for blandingsprodukter av grønnsaker og frukt). Revisjonen hadde innvirkninger for alle matvaregruppene. SSB gjennomfører ca. hvert 5. år større revisjoner av tolltariffen som i enkelte tilfeller får betydning for hvor varene klassifiseres i denne rapporten. I 2022 ble det gjort korreksjoner i import- og eksportstatistikken for perioden f.o.m. 1999.

2.4.15 Uspesifisert handel

NIBIO gjør oppmerksom på at det i 2020 ble opprettet en ny gruppe for matvarer kalt «uspesifisert handel». Denne gruppen omfatter import og eksport av produkter som tidligere ikke har inngått i beregningene av de enkelte matvarene (korn, meieri, kjøtt osv.), eller i samletabeller. Dette er varer som man tidligere ikke kjente anvendelsen av (f.eks. anvendes som dyrefôr vs. menneskeføde/annen anvendelse), og/eller sammensatte varer som man ikke kjenner ingrediensene til (kjøttsuppe, fettemulsjon). Gruppen er inkludert i samletabeller tilbake til 1999, og har innvirkning på både engrosforbruk, selvforsyningsgrad og dekningsgrad.

2.4.16 Grensehandel

Tidligere har NIBIO beregnet omfanget av grensehandel av kjøtt. Denne delen av kjøttberegningen inngikk imidlertid ikke i det totale engrosforbruket (heller ikke i dekningsgrads- og selvforsyningsberegninger). Fra og med 2020-rapporten har man valgt å inkludere grensehandel av kjøtt i det totale engrosforbruket (også i selvforsyningsgrad- og dekningsgradberegninger). I 2020 utvidet NIBIO beregningen av grensehandel til også å gjelde meierivarer, korn/mel, sukkervarer, sjokolade, og sukker i brus (også dette inngår nå i det totale engrosforbruket, selvforsyningsgraden og dekningsgraden). Anslagene for grensehandel inngår ikke i tallene for engrosforbruk av de enkelte matvaregruppene, men omtales som en egen gruppe. Tallene for grensehandel er usikre og bør tolkes som grove anslag. For detaljer om metoden, se 2.5.8.

2.5 Beregning av energi og næringsstoffer

Beregning av energi og næringsinnhold gjøres ved bruk av KBS som er kostberegningssystemet ved Universitetet i Oslo (UiO). KBS baserer seg på ulike versjoner av den offisielle norske Matvaretabellen (MVT), se tabell under. Revidering og oppdatering av den norske matvaretabellen kan føre til brudd i serien for næringsberegningene. Som vist i tabellen nedenfor har det vært to vesentlige endringer i hvordan kostens innhold av energi beregnes. Disse endringene innebærer at energimengden fra ett gram fett er endret fra 38 kJ til 37 kJ fra og med 1995. I perioden 1996–2001 var kostfiber ikke lenger inkludert i karbohydrat. Energi fra kostfiber ble igjen inkludert i beregningen av innhold av energi fra 2002, og man regner med at 1 g kostfiber gir 8 kJ.

Beregningsperiode	MVT	Energifaktorer ¹		
		Fett, kJ/g	Karbohydrat, kJ/g	Kostfiber, kJ/g
Til og med 1992	1984	38	17	17 ²
1993-1994	1991	38	17	17 ²
1995-2006	1995	37	17	0
2007-2013	2006	37	17	8
2014-2016	2014	37	17	8
2017-2019	2018	37	17	8
Fra 2020	2021	37	17	8

1. Løken EB, Lund-Larsen K, Solvoll K, Hjartåker A. Historien om den norske matvaretabellen.

http://www.matportalen.no/verktoy/matvaretabellen/artikler_knyttet_til_matvaretabellen

2. Inkludert i karbohydrat.

Matmengdene for varegruppene potet, grønnsaker, frukt, egg og kjøtt blir omregnet til spiselig mengde før næringsberegningen. For hver type frukt, grønnsak og kjøtt bruker UiO unike faktorer for spiselig andel. Gjennomsnittlig spiselig andel for frukt er om lag 75–80 prosent, men variasjonen er stor pga. ulik tykkelse på skall og eventuell stein. For de mest spiste kjøttslagene okse og svin, ligger spiselig andel på hhv. 78 og 88 prosent. For de fleste andre matvaregrupper, som korn, meieriprodukter og margarin, regner man hele matvaremengden for spiselig. For fisk brukes matvaremengden for fiskefilet, der alt regnes som spiselig mengde. Animalia leverte høsten 2018 nye tall for spiselig andel av storfe og svin, som er henholdsvis 77,5 og 88,4 prosent. De nye tallene for spiselig andel er brukt i næringsberegningene fra og med 2016. De gamle prosentandelene var 75,0 for storfe og 85,0 for svin. Fra 2022 ble fettandelen i svinekjøttet oppjustert fra 21,50 til 24,25 prosent. Endringen tilsvarer 1,7 gram mer fett fra svin per person per dag i 2022. Det kan bli behov for flere justeringer hvis nye tall fremkommer. Fra 2023 ble spiselig andel kylling økt fra 65 til 80 prosent basert på nye tall. Endringen tilsvarer 9 gram mer kylling per person per dag i 2023.

Fra 2020 er det brukt nye tall for innholdet av kostfiber i korn og kornprodukter i beregningen. De er basert på en ny analysemetode som gir høyere innhold av kostfiber enn tidligere analyser. Endringen tilsvarer 3 gram mer kostfiber per person per dag i 2023.

I næringsberegningene fra og med 2014 er sammensetningen av «annet fett» justert betydelig i et forsøk på å gjenspeile dagens marked. Andelen oljer med mye mettet fett (palmeolje og kokosolje) er redusert fra 40 til 10 prosent, mens oljer med mye umettet fett (som rapsolje) er økt tilsvarende. Både mengde og sammensetning av «annet fett» er stadig tilknyttet stor usikkerhet.

I næringsberegningen for fisk brukes fra og med 2018 filettvekt fra tabellen som viser omsatt fisk og sjømat til grossist og storhusholdning (tabell 3.1). Detaljer for de ulike fiskeslagene er hentet fra datafilen som utgjør grunnlaget for tabell 3.2 (grossistomsatt fisk fordelt på art), men UiO benytter filettvekt i sine beregninger. Det er kun en liten andel (7 prosent) som vurderes som ukjent og blir kodet som uspesifikk fisk. I praksis blir den uspesifikke fisken kodet som torsk.

UiO har beregnet hvordan NIBIOs grove anslag for grensehandel av varegruppene kjøtt, meieri, korn/mel, sukkervarer, kakao (sjokolade) og sukker i brus kan påvirke næringsinnholdet i engrosforbruket av matvarer. Dette inngår ikke i tabellene eller figurene, men omtales separat. I denne næringsberegningen fordeles mengden kjøtt fra grensehandel som like deler storfe, svin og kylling. Melet fordeles slik som fordelingen av øvrig mel i matforsyningsstatistikken. For sukkervarer benyttes

næringsinnhold som gelegodt. Sjokolade fra grensehandel legges til øvrig sjokolade og sukker i brus legges til det øvrige sukkeret. Meierivarer er fra og med 2020 fordelt som 2/3 ost og 1/3 melk. Før dette var den estimerte fordelingen 1/5 ost og 4/5 melk. Behov for endringer i fordelingen vil bli vurdert i de kommende rapportene.

Næringsberegningene gjennomføres for de nyeste foreløpige tallene i matforsyningsstatistikken og for endelige tall for året før. Det forekommer at NIBIO reviderer mengdene for enkelte matvarer i matforsyningsstatistikken bakover i tid, noe som fører til at UiOs næringsberegning for tidligere år er basert på et litt annet datagrunnlag.

Matforsyningsstatistikken dekker den totale omsetningen i hele landet og tar ikke hensyn til hvor maten blir spist. Svinn i matvarekjeden på veien mellom engrosnivå og forbruksundersøkelsene og kostholdsundersøkelsene, vil gi lavere matmengder i disse undersøkelsene enn i matforsyningsstatistikken.